

PTÁCI (*Aves*)

- Cíl: - získání dovedností determinace našich druhů ptáků
- rozvinutí pozorovacích schopností pro rozlišení determinačních znaků
  - utřídění bionomických poznatků typických pro jednotlivé druhy včetně příslušnosti do různých prostředí
  - upevňování poznatků o ptácích a postupné rozšiřování spektra známých ptáků
  - prohlubování názvosloví ptáků

Ptáci vázaní na vodní prostředí
(**„vodní ptáci“**)

Ptáci vázaní na lesní prostředí a stromové porosty
(**„lesní ptáci“**)

Ptáci vázaní na bezlesou krajinu
(**„ptáci otevřené krajiny“**)

Fosilní:

Podtřída: Praptáci Saururae

Řád: ARCHEOPTERYXOVÉ Archaeopterygiformes

Archaeopteryx lithographica

Podtřída: Praví ptáci Ornithurae

Nadřád: OZUBENÍ PRVOPTÁCI Odontognathae

Protornithes

Řád: ICHTHYORNITHIFORMES

ALEXORNITHIFORMES

Recentní ptáci: systém v dřívějších učebnicích

Podtřída: **Praví ptáci** Ornithurae

Nadřád: BĚŽCI Ratitae (Palaeognathae) – 60 (u nás 0)

řády: 2 vymřelé resp. vyhubené (+)

PŠTROSI Struthioniformes

NANDUOVÉ Rheiformes

TINAMY Tinamiformes

KASUÁŘI Casuariiformes

KIVIOVÉ Apterygiformes

Nadřád: LETCI Carinatae (Neognathae) – 9 610 (384)

řády: 1 vymřelý (+)

HRABAVÍ Galliformes

VRUBOZOBÍ Anseriformes

TUČŇÁCI Sphenisciformes

TRUBKONOSÍ Procellariiformes

POTÁPLICE Gaviiformes

POTÁPKY Podicipediformes

PLAMENÁCI Phoenicopteriformes
VESLONOZÍ Pelecaniformes
BRODIVÍ Ciconiiformes
DRAVCI Falconiformes
KRÁTKOKŘÍDLÍ Gruiformes
DLOUHOKŘÍDLÍ Charadriiformes
MĚKKOZOBÍ Columbiformes
KUKAČKY Cuculiformes
PAPOUŠCI Psittaciformes
SOVY Strigiformes
LELKOVÉ Caprimulgiformes
SVIŠŤOUNI Apodiformes
MYŠÁCI Colliiformes
TROGONI Trogoniformes
SROSTLOPRSTÍ Coraciiformes
ŠPLHAVCI Piciformes
PĚVCI Passeriformes

Recentní ptáci: moderní nově koncipovaný systém (včetně změny řazení! – DROPI – nové ř., Gaviiform. – méně významné)

Nadřád: BĚŽCI Ratitae (Palaeognathae) – 60 (u nás 0)

PŠTROSI Struthioniformes

NANDUOVÉ Rheiformes

TINAMY Tinamiformes

KASUÁŘI Casuariiformes

KIVIOVÉ Apterygiformes

Nadřád: LETCI Neognathae

POTÁPLICE Gaviiformes

PĚVCI Passeriformes

POTÁPKY Podicipediformes

TUČŇÁCI Sphenisciformes

TRUBKONOSÍ Procellariiformes

VESLONOZÍ Pelecaniformes (+ vol., ibisi)

BRODIVÍ Ciconiiformes

PLAMENÁCI Phoenicopteriformes

VRUBOZOBÍ Anseriformes

Nadřád: LETCI Neognathae - pokračování

DRAVCI Accipitriformes

HRABAVÍ Galliformes

KRÁTKOKŘÍDLÍ Gruiformes

DLOUHOKŘÍDLÍ Charadriiformes

STEPOKUROVÉ Pterocliiformes

MĚKKOZOBÍ Columbiformes

PAPOUŠCI Psittaciformes

MYŠÁCI Coliiformes

TURAKOVÉ Musophagiformes

KUKAČKY Cuculiformes

SOVY Strigiformes

LELKOVÉ Caprimulgiformes

SVIŠŤOUNI Apodiformes

TROGONI Trogoniformes

ŠPLHAVCI Piciformes

SROSTLOPRSTÍ Coraciiformes

Nadřád: LETCI Neognathae – pokračování

HOACINOVÉ Opisthocomiformes (z hrab.)

LESKOVCI Galbuliformes (ze šplh.)

ZOBOROŽCI Bucerotiformes (ze srostl.)

SERIEMY Cariamiformes (z krátkokř.)

KONDOŘI Carthartiformes (z drav.)

SLUNATCI Eurypygiformes (z krátkokř.)

SOKOLI Falconiformes (z drav.)

KUROLOVÉ Leptosomiformes (ze srostloprs.)

MESITI Mesitornithiformes (z

DROPI Otidiformes (z krátkokř.)

FAETONI Phaetonidae (z veslon

Některá třídění jdou ještě dál a vydělují další řády:

Suliformes (asi) terejové (→ z veslonohých) zahrnuje tereje, anhingy, fregatky a kormorány

Perepelové Turniciformes (z krátkoklířdlých, hrabavých a dlouhoklířdlých)

Kolibříci Trochiliiformes (ze svišťounů)

Ptáci vázaní na vodní prostředí
(„**vodní ptáci**“)

Ptáci vázaní na lesní prostředí a stromové porosty
(„**lesní ptáci**“)

Ptáci vázaní na bezlesou krajinu
(„**ptáci otevřené krajiny**“)

Fosilní:

Podtřída: Praptáci *Saururae*

Řád: ARCHEOPTERYXOVÉ *Archaeopterygiformes*
Archaeopteryx lithographica

Podtřída: Praví ptáci *Ornithurae*

Nadřád: OZUBENÍ PRVOPTÁCI *Odontognathae*
Protornithes

Řád: ICHTHYORNITHIFORMES
ALEXORNITHIFORMES

Recentní:

Podtřída: **Praví ptáci** Ornithurae

Nadřád: BĚŽCI Ratitae (Palaeognathae) – 60 (u nás 0)

řády: 2 vymřelé resp. vyhubené (+)

PŠTROSI Struthioniformes

NANDUOVÉ Rheiformes

TINAMY Tinamiformes

KASUÁŘI Casuariiformes

KIVIOVÉ Apterygiformes

Nadřád: LETCI Carinatae (Neognathae) – 9 610 (384)

řády: 1 vymřelý (+)

HRABAVÍ Galliformes

VRUBOZOBÍ Anseriformes

TUČŇÁCI Sphenisciformes

TRUBKONOSÍ Procellariiformes

POTÁPLICE Gaviiformes

POTÁPKY Podicipediformes

PLAMENÁCI Phoenicopteriformes
VESLONOŽÍ Pelecaniformes
BRODIVÍ Ciconiiformes
DRAVCI Falconiformes
KRÁTKOKŘÍDLÍ Gruiformes
DLOUHOKŘÍDLÍ Charadriiformes
MĚKKOZOBÍ Columbiformes
KUKAČKY Cuculiformes
PAPOUŠCI Psittaciformes
SOVY Strigiformes
LELKOVÉ Caprimulgiformes
SVIŠŤOUNI Apodiformes
MYŠÁCI Colliiformes
TROGONI Trogoniformes
SROSTLOPRSTÍ Coraciiformes
ŠPLHAVCI Piciformes
PĚVCI Passeriformes

Tab. 1: Významné druhy ptáků okolí vod

Druh	rybníky	tekoucí vody	rákosiny	mokřady
Potápka roháč	+			
Kormorán velký	+	+		
Volavka popelavá	+	+	+	
Čáp černý		+		
Kachna divoká	+	+		
Čírka obecná, č. modrá	+			
Polák chocholačka	+			
Husa velká	+		+	
Labuť velká	+	+		
Moták pochop	+		+	
Luňák hnědý	+	+		+
Orel mořský	+			
Chřástal vodní			+	+
Lyska černá	+			
Slípka zelenonohá	+		+	
Čejka chocholátá				+

Tab. 1: pokračování

Druh	rybníky	tekoucí vody	rákosiny	mokřady
Racek chechtavý	+	+	+	
Ledňáček říční		+		
Břehule říční		+		
Rákosník velký			+	
Cvrčilka říční		+		
Skorec vodní		+		
Konipas horský		+		

Další ptáci okolí vod

Strakapoud velký, krutihlav obecný, pěnice černohlavá, p. pokřovní, p. hnědokřídlá, vlaštovka obecná, jiříčka obecná, drozd zpěvný, drozd kvíčala, kos černý, červenka obecná, slavík obecný, brhlík lesní, pěvuška šedá, konipas bílý, střízlík obecný, ťuhýk obecný, sýkora koňadra, s. modřinka, s. babka, mlynařík dlouhoocasý, pěnkava obecná, zvonek zelený, zvonohlík zahradní, stehlík obecný, hýl obecný, špaček obecný, žluva hajní, vrabec polní.

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	remízy	Parky, zahrady
Čáp černý	+ (h)	+(h)		
Volavka popelavá	+ (h)	+ (h)		
Krahujec obecný	+	+		
Jestřáb lesní	+	+		
Včelojed lesní	+ (h)			
Káně lesní	+ (h)	+(h)		
Luňák červený	+ (h)		+(h)	
Orel mořský	+ (h)			
Poštolka obecná	+ (h)		+	
Ostříž lesní			+ (h)	
Sluka lesní	+	+		
Holub hřivnáč		+		+
H. doupňák	+		+	
Hrdlička divoká	+		+	
Kukačka obecná	+	+	+	+

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků – pokračování 1

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	Remízy	Parky, zahrady
Puštík obecný	+		+	
Sýček obecný	+	+	+	+
Sýc rousný		+		
Kalous ušatý	+		+	
Výr velký	+	+		
Lelek lesní	+	+		
Datel černý	+	(+)		
Strakapoud velký	+	+	+	+
Žluna zelená			+	+
Krutihlav obecný			+	+
Žluva hajní	+			+
Krkavec velký	+	+		
Vrána obecná			+	
Kavka obecná	+			
Ořešník kropenatý		+		
Sojka obecná	+			+

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků – pokračování 2

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	Remízy	Parky, zahrady
Sýkora koňadra	+	+	+	+
S. modřinka	+		+	+
S. uhelníček		+		
S. babka	+			
S. lužní		+	+	
S. parukářka		+		
Mlynařík dlouhoocasý	+			+
Střízlík obecný	+	+	+	+
Brhlík lesní	+	(+)	+	+
Pěvuška modrá		+		
Šoupálek dlouhoprstý		+		+
Drozd zpěvný	+	+	+	+
D. kvíčala	+		+	
Kos černý	+	+	+	+
Červenka obecná	+			
Slavík obecný			+	
Králíček obecný		+		

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků – pokračování 3

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	Remízy	Parky, zahrady
Pěnice černohlavá	+	+	+	+
Budníček menší	+	+	+	+
Budníček větší	+		+	
Lejsek bělokrký (l. černohl.)	+			
Linduška lesní	+		+	
Špaček obecný	+			+
Pěnkava obecná	+	+	+	+
Zvonohlík zahradní				+
Zvonek zelený			+	+
Čečetka horská		+		
Konopka obecná				+
Stehlík obecný			+	+
Čížek lesní		+		
Hýl obecný		+		+
Dlask tlustozobý	+			+
Křivka obecná		+		

Tab. 3: Významné druhy ptáků otevřené krajiny (pole, louky, lid. sídla)

Druh	pole	louky	lidská sídla
Čáp bílý	+	+	+
Včelojed lesní	+	+	
Káně lesní	+	+	
Moták pilich		+	
Luňák červený		+	
Poštołka obecná	+	+	+
Sokol stěhovavý	+		+
Bažant obecný	+		
Koroptev polní	+	+	
Křepelka obecná	+		
Čejka chocholátá	+	+	
Hrdlička zahradní			+
Sova pálená			+
Rorýs obecný			+
Skřivan polní	+	+	
Chocholouš obecný		+	+

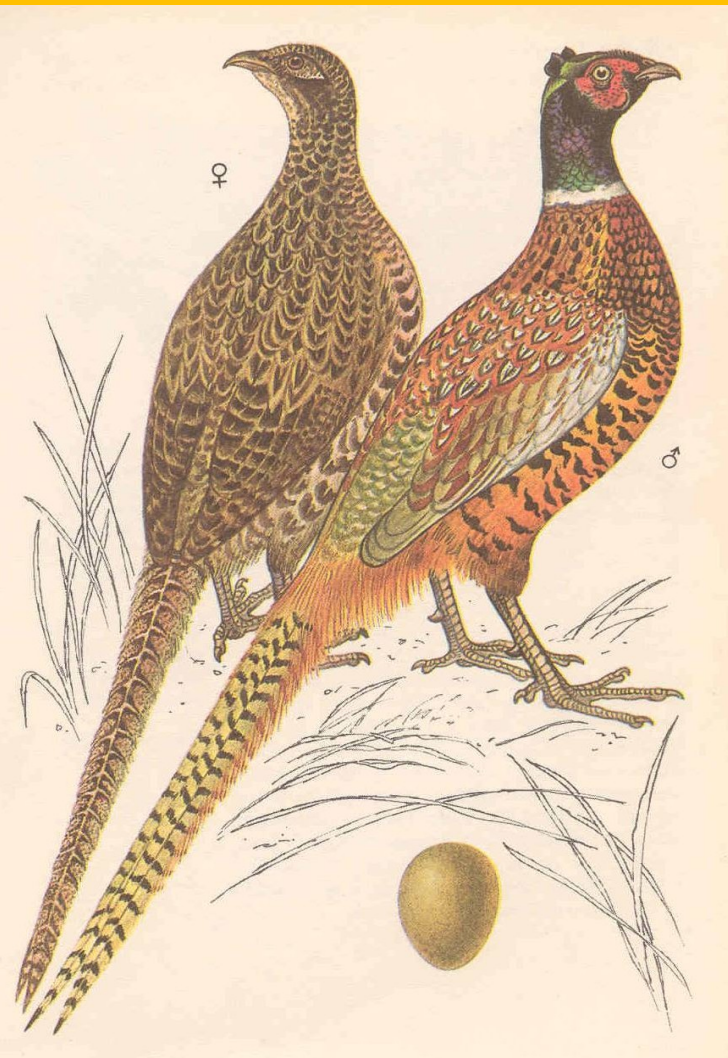
Tab. 3: pokračování

Druh	pole	louky	lidská sídla
Vlaštovka obecná			+
Jiříčka obecná			+
Havran polní	+		+
Straka obecná	+		+
Drozd zpěvný			+
Kos černý			+
Rehek domácí			+
R. zahradní			+
Bramborníček černohlavý		+	+
Bělořit šedý		+	
Žuhýk obecný		+	
Ž. šedý	+		
Strnad obecný	+	+	
Zvonohlík zahradní			+
Konopka obecná			+
Vrabc domácí			+
V. polní	+		

HRABAVÍ – bažantovití:

bažant obecný *Phasianus colchicus*

Hlas: tok „ko-kok“

Prostředí: světlé lesy, polní remízky, křoviny kolem vod, parky a otevřená krajina. Polodivoké bažantnice, voliérovy odchov a vypouštění.

Potrava: semena, bobule, části rostlin, hmyz, červi, měkkýši

Vzhled: výrazný pohlavní dimorfismus – M základní světlehnědé zbarvení s černými skvrnami na **dlouhém ocase**, bříše a horním krku, na náprsence vlnovkovitá černá kresba. Záda se světlými pírkami. Zeleně zbarvená hlava oddělená bílým proužkem. Okolo očí **červené poušky**. Silný zobák, **hrabavé nohy s ostruhou**. F v odstínech hnědé s tmavým skvrněním.

Velikost: M 70 - 90 cm, F 55 - 65 cm, 1 100/1 000 g.

Aktivita: stálý

Rozmnožování: Polygamní. Jarní tok s hlasovými projevy a třepáním křídly. Výjimečně boje MM. Veškerá starost F. Sedí 24 – 25 dní na 8 – 15 vejcích, nekrmivá kuřata rychle vospívají.

Výskyt: z vysazeného b. kolchidského a dalších čínských poddruhů

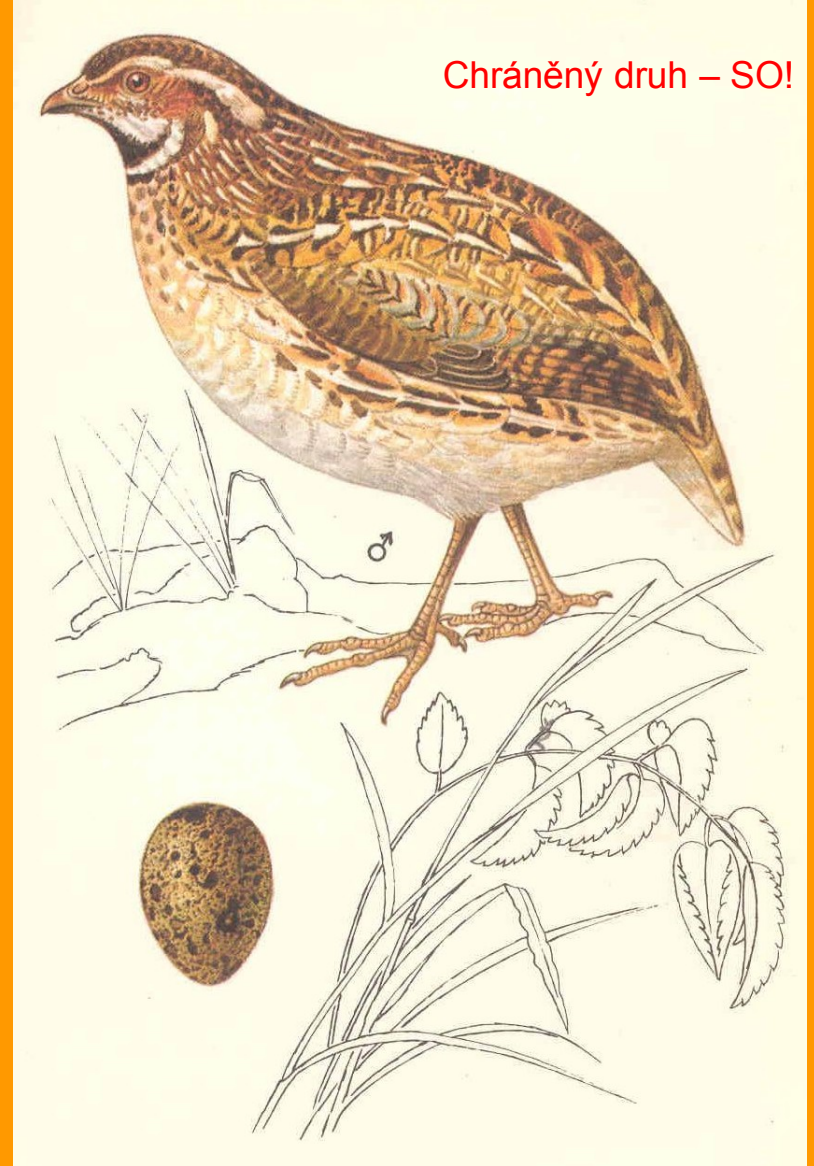
Další bažantovití: koroptev, křepelka

HRABAVÍ – bažantovití:
koroptev polní *Perdix perdix*

Chráněný druh – O!

Chráněný druh – SO!

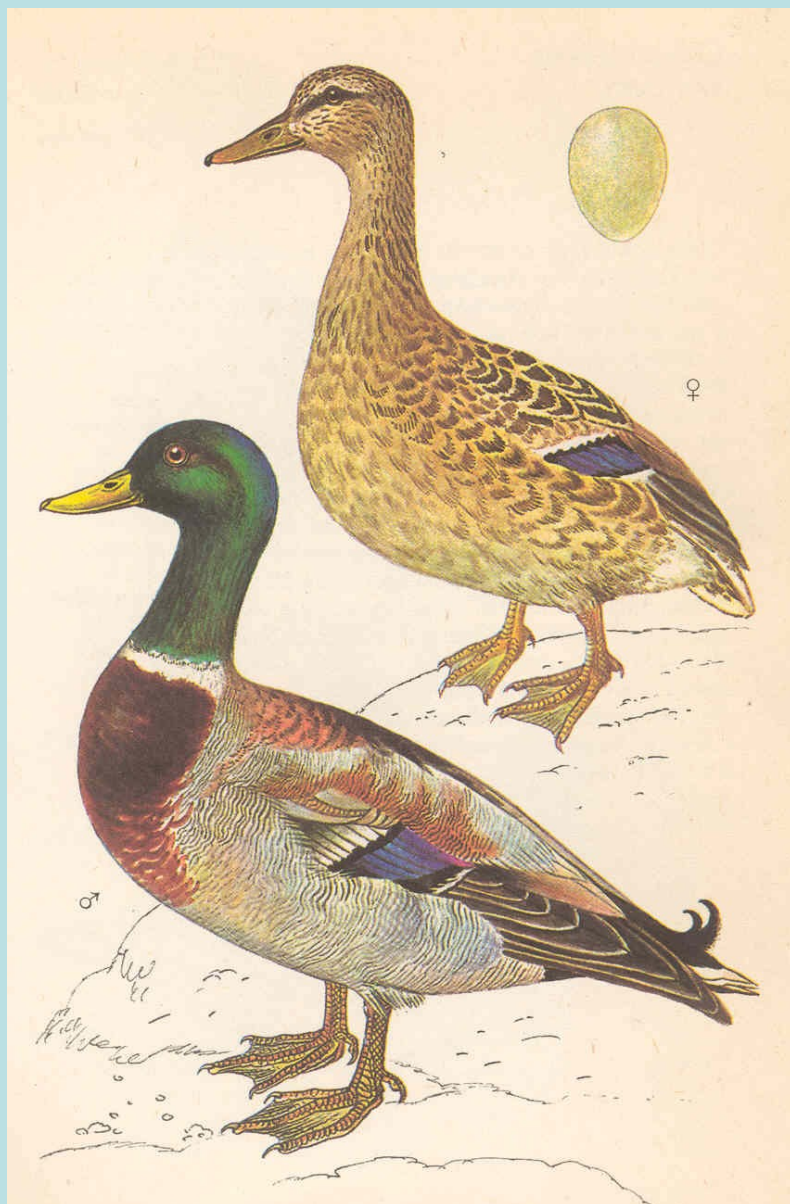

HRABAVÍ – bažantovití:
křepelka obecná *Coturnix coturnix*

VRUBOZOBÍ – kachnovití:

kachna divoká *Anas platyrhynchos*

Hlas: fihb“, „reb,reb“, F „kvekkvek“

Prostředí: okolí stojatých i tekoucích vod

Potrava: vodní hmyz a červi, části rostlin, semena

Vzhled: kačer zelená hlava, hnědá hrud', mezi bílý proužek, světlé boky a břicho, srpovitá pířka nad krátkým ocasem. Žlutý plochý **zobák s lamelami**. V létě v prostém šatu jako samice. Kačena nenápadně hnědě kropenatá. Oba **modré** zrcátko. **Noha plovací** (blána mezi třemi prsty).

Velikost: M 57 cm, F 50 cm, hmotnost 900 – 1 500 g.

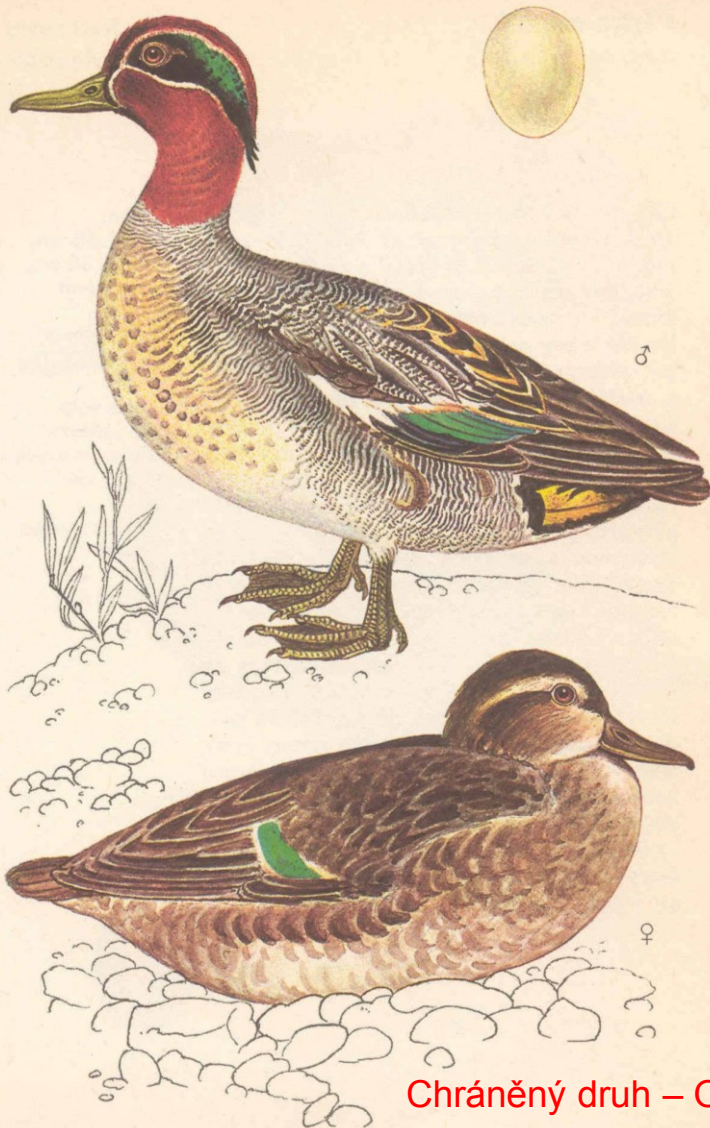
Aktivita: stálí, přezimují na nezamrzajících vodách. Jako **plovavá** kachna sbírá potravu v mělké vodě.

Rozmnožování: po časně jarním toku staví a hnízdí samice sama. Hnízdo blízko vody vystýlá peřím pro 9 -13 vajec, sedí 22 - 26 dní. Nekrmivá mláďata plavou. Samci v tu dobu tvoří malé skupiny.

Výskyt: celá Evropa

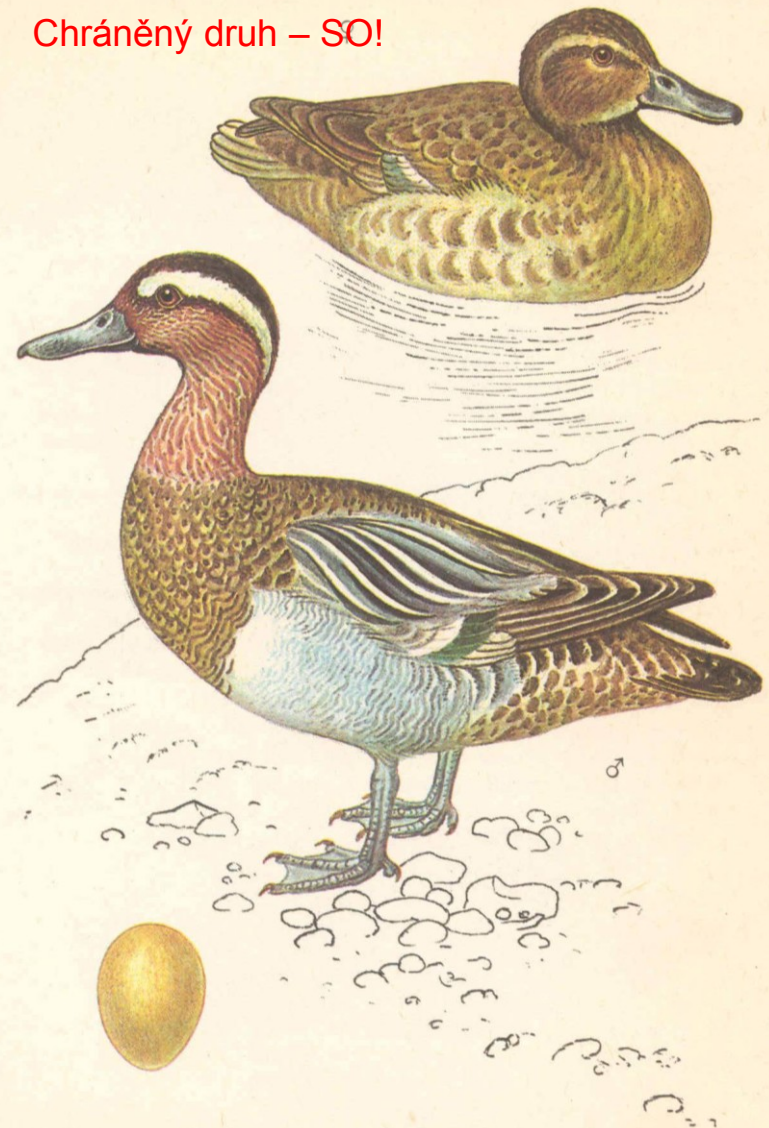
Další kachnovití ptáci: čírka, lžičák, hvízdák, ostralka, kopřivka, polák, zrzohlávka, labuť, husa

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
čírka obecná *Anas crecca*

Chráněný druh – O!

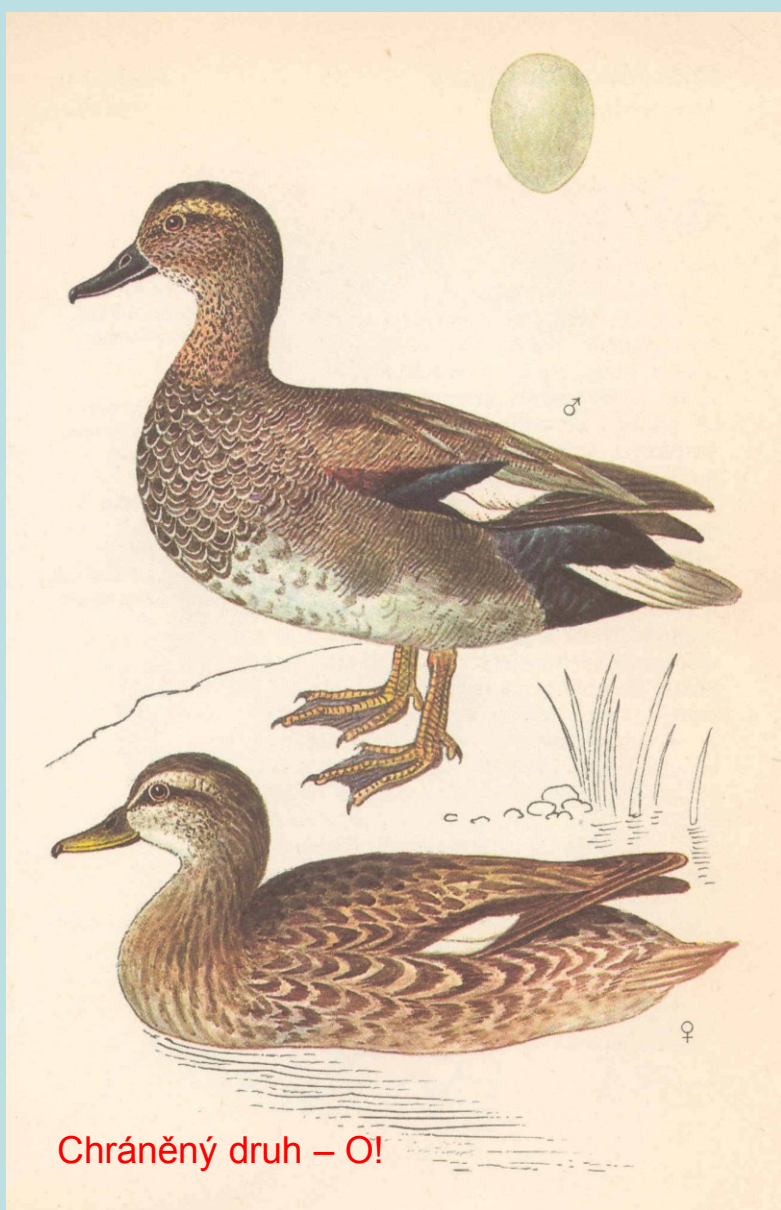
Chráněný druh – SO!

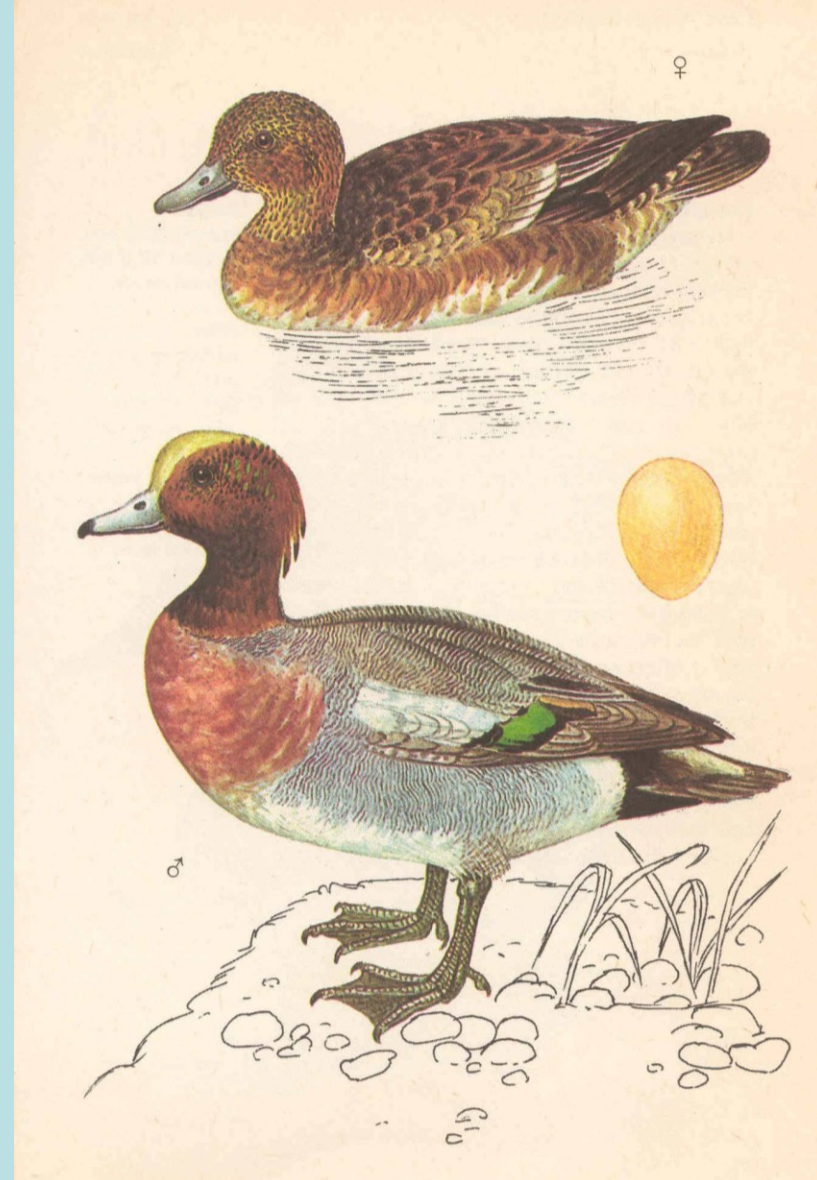
VRUBOZOBÍ – kachnovití:
čírka modrá *Anas querquedula*

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
kopřivka obecná *Anas strepera*

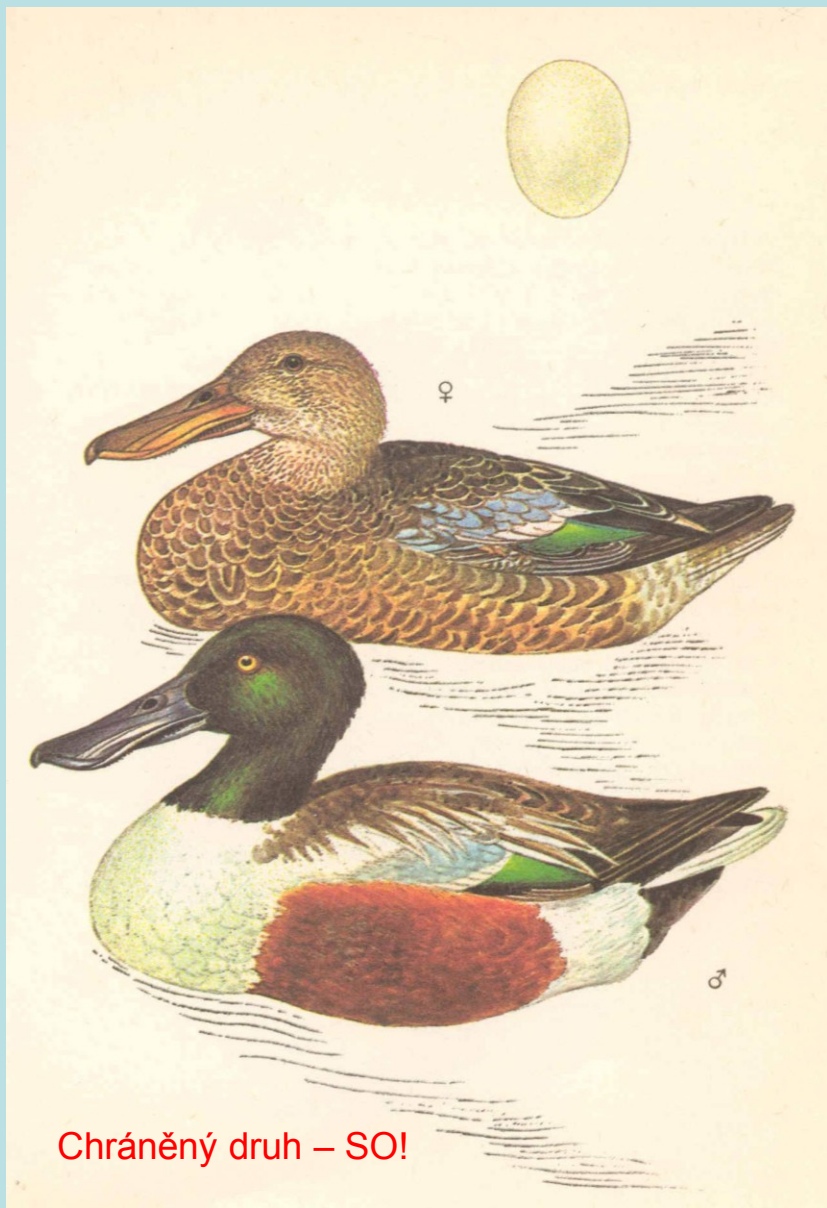

Chráněný druh – O!

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
hvízdák euroasijský *Anas penelope*

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
lžičák pestrý *Anas clypeata*

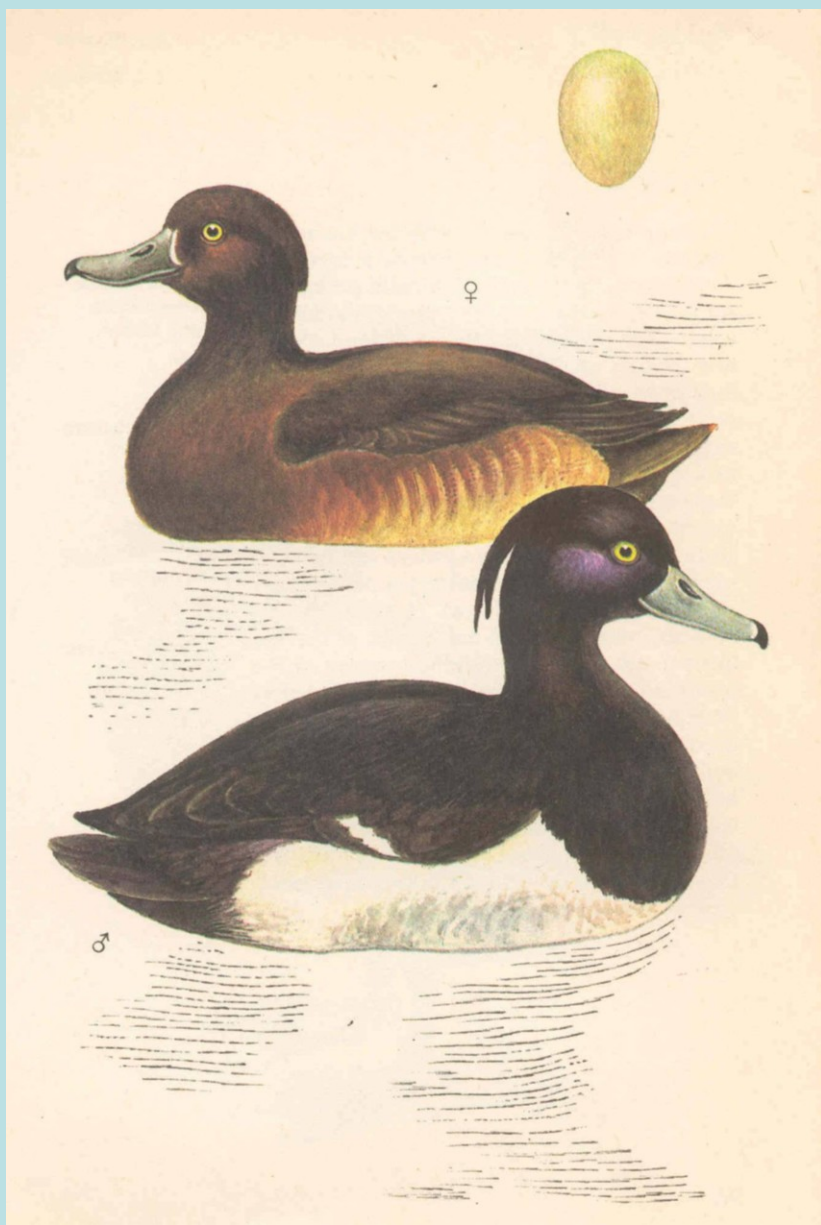
Chráněný druh – SO!

Chráněný druh – KO!

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
ostralka štíhlá *Anas acuta*

VRUBOZOBÍ – kachnovití: polák chocholačka *Aythya fuligula*

Hlas: chraplavé „arr“, jemnější „hoia“ „ker-ker“

Prostředí: vodní plochy stojatých vod s ostrůvky

Potrava: vodní bezobratlí, málo rybky

Vzhled: Pohlavní dimorfismu – M jsou černí s bílými boky a spodinou těla, prodlouženými pery na hlavě, žlutým okem. F zbarvená v hnědých tónech. Světlý plochý **zobák s lamelami**. **Noha plovací.**

Velikost: M 42cm, F 38 cm, 600 – 1 000 g.

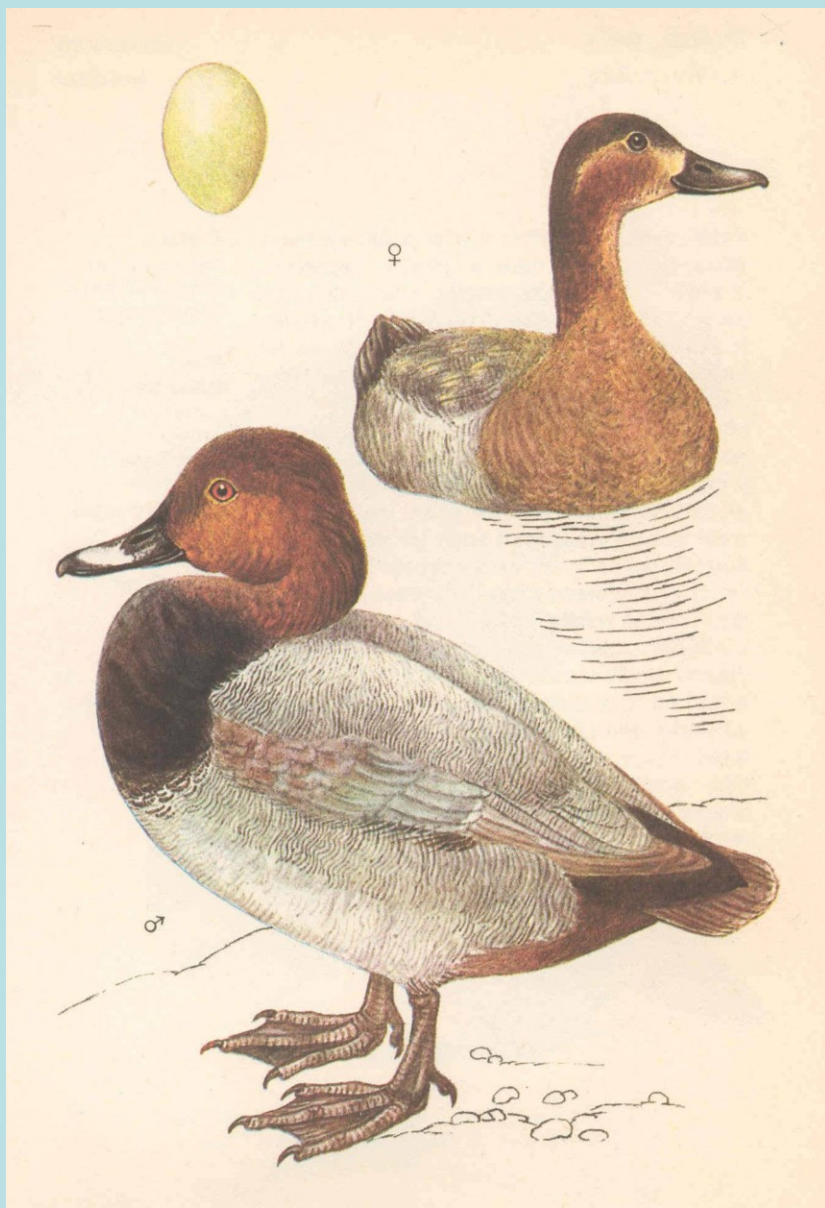
Aktivita: stálí v Z a SZ Evropě, jinak tažné – zimují na nezamrzajících vodách v Z Evropě, v Anglii, ve Středomoří. Jako **potápivá** kachna se pro potravu potápí běžně 2 – 3 m, výjimečně do 14 m.

Rozmnožování: hnízdí V – VII, samice sedí sama s peřovou výstelkou pro 12 vajec, sedí 24 – 26 dní. Nekrmivá černá mláďata odvádí za 12 h na vodu, plavou. Za 7 týdnů létají.

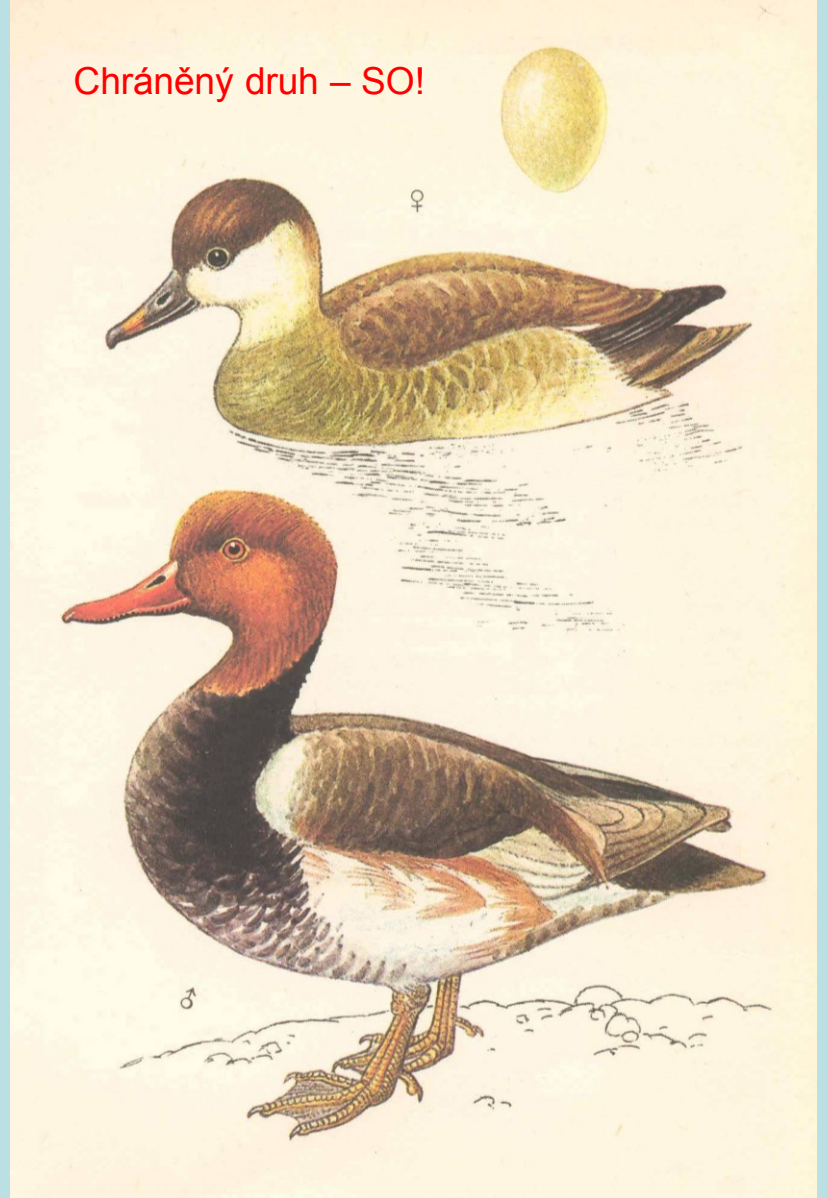
Výskyt: ze S a SV Evropy do Z a střední E.

Další kachnovití: kachna, čírka, lžičák, kopřivka, hvízdák, ostralka, zrzohlávka, husa, labuť

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
polák velký *Aythya ferina*

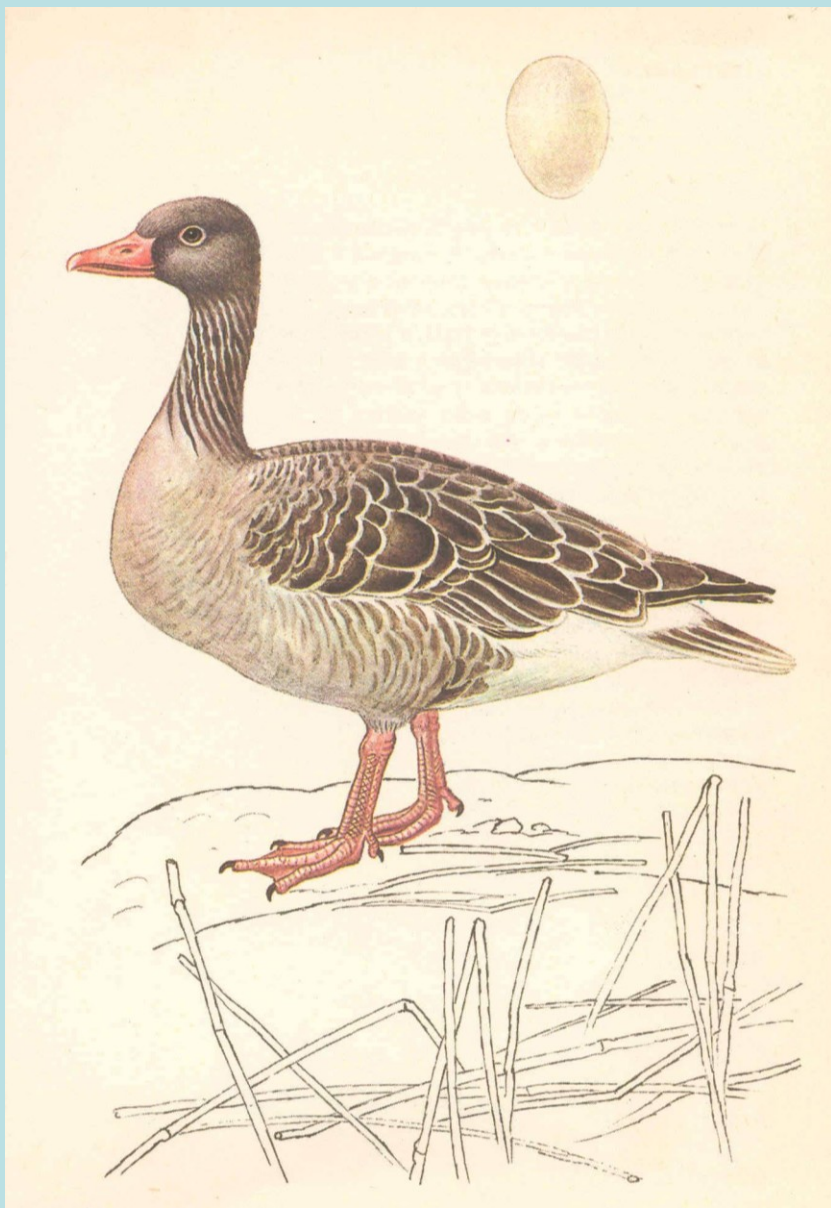
Chráněný druh – SO!

VRUBOZOBÍ – kachnovití:
zrzohlávka rudozobá *Netta rufina*

VRUBOZOBÍ – kachnovití:

husa velká *Anser anser*

Hlas: „gagagag“

Prostředí: plošně rozsáhlejší stojaté vody s rákosinami, využíváné v období odchovu mláďat

Potrava: zelené části rostlin, semena, zalétají daleko

Vzhled: Obě pohlaví stejně zbarvená. Tmavě hnědá hlava, krk, křídla, světle hnědá prsa, bílá zadní část těla. Masově červený plochý **zobák s lamelami i plovací nohy.**

Velikost: M 83 cm, F 70 cm, 2 300 – 3 500 g

Aktivita: tažné - IX(X) – III– severní populace zimují v Z Evropě a Středomoří.

Rozmnožování: **trvalé páry**, obhajoba hnízdního okrsku. F staví hnízdo z okolního materiálu pro 4 – 9 vajec, sedí 28 – 30 dní. Výjimečně hnízda na stromech. M hlídá, pečují oba. Po 60 dnech letuschopná, společně se sdružují ve větší hejna.

Výskyt: celá Evropa

Další kachnovití: kachna, čírka, lžičák, hvízdák, ostralka, kopřivka, polák, zrzohlávka, labuť

VRUBOZOBÍ – kachnovití:

labuť velká *Cygnus olor*

Hlas: syčivé většinou výstražné zvuky

Prostředí: stojaté vody

Potrava: převažuje rostlinná potrava, částečně přijímá i živočišnou. Bez potápění, noří hlavu

Vzhled: M stejně zbarvený jako F, nad červeným plochým **zobákem s lamelami** černý mozol. Dlouhý krk. Bílé zbarvení, juv šedí. **Noha plovací.**

Velikost: 159 cm, RK 220 cm, váží 10 kg (až 20).

Aktivita: většinou stálá, někde potulná. Severní populace tažné k Baltiku nebo až Belgie a Holandska. Domestikační tendence při přezimování na nezamrzajících vodách (města).

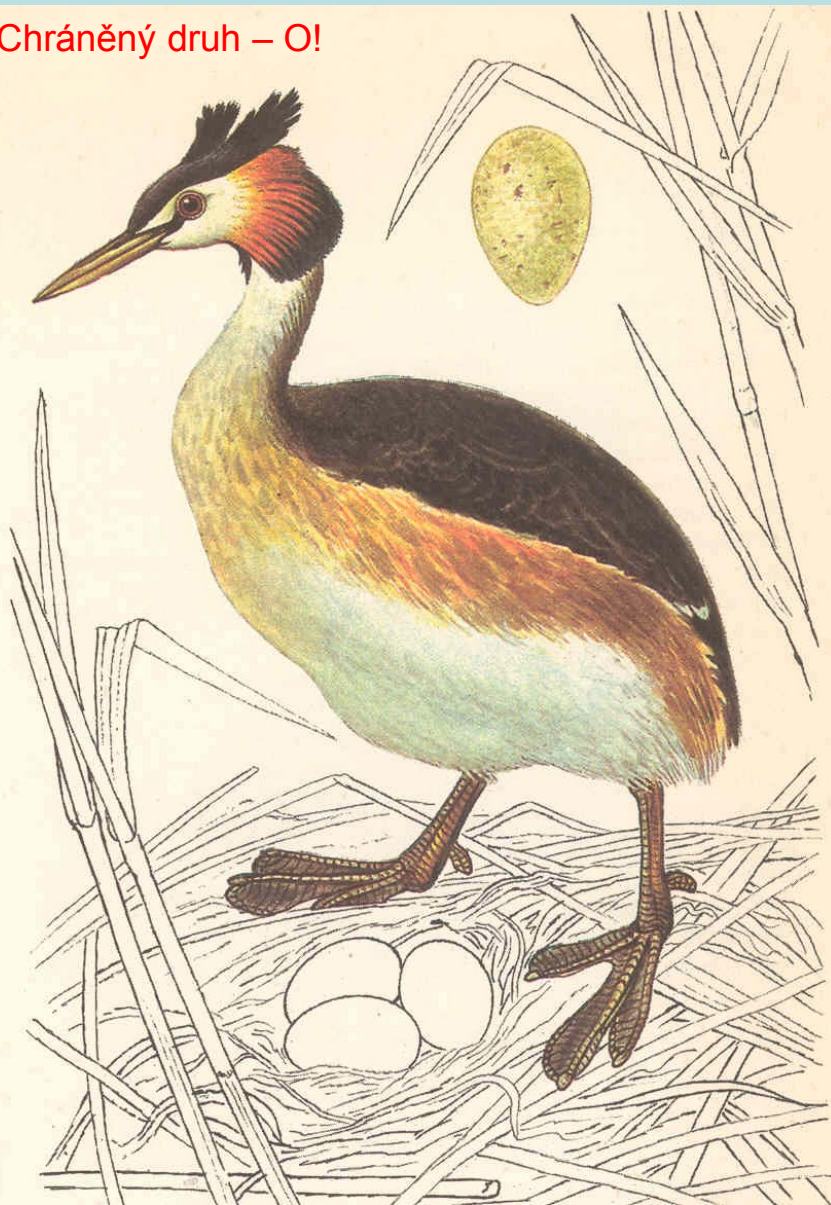
Rozmnožování: v **trvalých párech**, F staví hnízdo, M nosí materiál, hlídá a napadá vetřelce. Sedí asi 35 dní, o šedá mláďata pečují oba rodiče. Dlouhý vývoj – létají až za 4 měsíce, dospívají ve 4 letech.

Výskyt: od Anglie přes J Švédsko, SZ, střední a JV Evropu do S pobřeží Černého moře a Kaspiku

Další kachnovití ptáci: kachna, čírka, lžičák, hvízdák, ostralka, kopřivka, polák, zrzohlávka, husa

POTÁPKY – potápkovití: potápka roháč *Podiceps cristatus*

Chráněný druh – O!

Hlas: „kraorr-kraor“ nebo „kek-kek“

Prostředí: jezera a rybníky s rozlehlými rákosinami

Potrava: ryby a vodní hmyz, mladí hmyz a měkkýši

Vzhled: dlouhý štíhlý, bíle zbarvený krk, tmavý hřbet, hnědorezavé boky, bílé břicho. **Tmavá pírká na hlavě** (růžky) – chybí v zimě, rezavý límec. Harpunovitý zobák, **lemované prsty nohou**. M i F stejní.

Velikost: 48 cm, hmotnost 1100 g.

Aktivita: severní a východní populace tažné, přilet (II)III(IV), výrazný tok. Potopí se do 15 m.

Rozmnožování: hnízdo z rostlin na vodě, 3 – 6 bílých vajec (hnědnou). Oba sedí 25 – 27 dní. Rodiče mláďata „vozí“. Umí plavat i potápět se.

Výskyt: Evropa mimo sever

Další potápkovití ptáci:

POTÁPKY – potápkovití:
potápka černokrká *Podiceps nigricollis*

POTÁPKY – potápkovití:
potápka malá *Tachybaptus ruficollis*

VESLONOŽÍ – kormoránovití: kormorán velký *Phalacrocorax carbo*

Kontroverzní,
nechráněný druh

3

Hlas: hrdelní krákorání z kolonií

Prostředí: vnitrozemské vody i mořské prostředí

Potrava: ryby ve střední velikosti, větší ryby při lovu zraňuje

Vzhled: velký tmavě zbarvený pták se světlou spodinou těla u mladých ptáků. Dlouhý a silný zobák s nehtem a žlutým kořenem. **Veslovací noha** s blanou mezi všemi čtyřmi prsty.

Velikost: 90 cm, rozpětí křídel 150 cm, 2 500 g

Aktivita: výrazně koloniální, severní populace tažné. Létá s nataženým krkem – silueta kříže. Za rybami **se potápí**, peří neimpregnuje výměškem kostrční žlázy, ale suší. Na našich nezamrzajících vodách přezimují velké kolonie ptáků ze severu. Při nocování ostrý trus poškozují stromy.

Rozmnožování: hnízdní kolonie na skalách nebo stromech, 3 – 5 vajec inkubuje až 30 dní, krmí 50.

Výskyt: pobřežní i vnitrozemské vody

Další kormoránovití ptáci:

VEŠLONOŽÍ (BROD.) – volavkovití: volavka popelavá *Ardea cinerea*

Hlas: „krak-krak“ měněné do „kreik, chreih“

Prostředí: blízkost stojatých i tekoucích vod, ale i pole

Potrava: malé rybky, pulci, žáby, drobní savce, ptáci a hmyz. Potravu získává převážně číhavým lovem.

Vzhled: šedé zbarvení s černými okraji a ohbím křídel, prodlouženými pery na hlavě. Dlouhý krk a nohy, harpunovitý zobák. M i F stejní.

Velikost: 91(– 100) cm, RK 165 cm, váží 1 600 g.

Aktivita: západní populace stálé, severní a východní tažné. Naše různě. Let s esovitě prohnutým krkem.

Rozmnožování: kolonie vysoko na stromech v blízkosti vod. Tok samců s čepýřením ozdobného peří. Na 4 – 5 vejcích sedí oba rodiče 25 – 28 dní, krmí do zobáku a vyvrhováním na hnízdo 8 až 9 týdnů.

Výskyt:

Další volavkovití ptáci: bukač, kvakoš

VESLONOŽÍ (BROD.) – volavk.:
volavka bílá *Egretta alba*

Chráněný druh – SO!

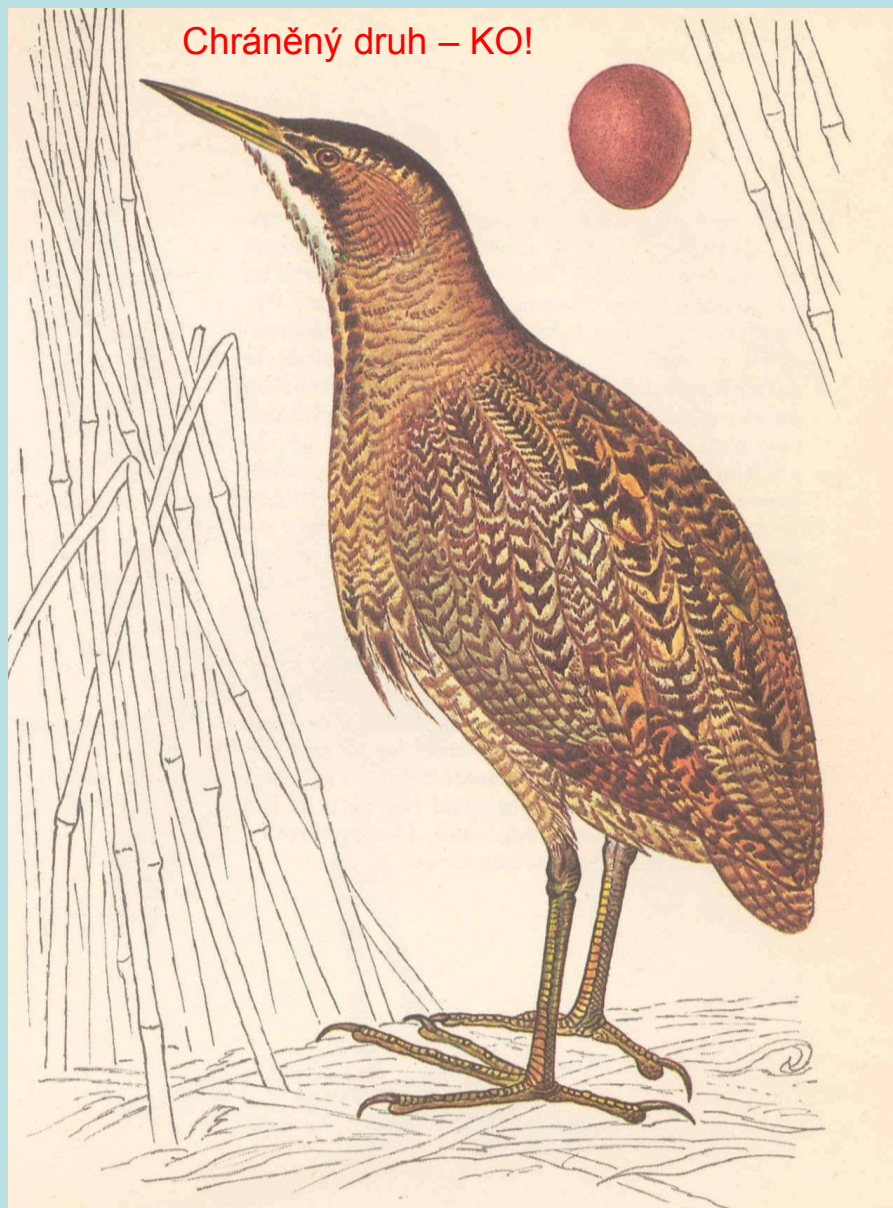
Chráněný druh – KO!

VESLONOŽÍ (BROD.) – volavk.:
volavka červená *Ardea purpurea*

VESLONOŽÍ (BROD.) – volavkovití:
bukač velký *Botaurus stellaris*

Chráněný druh – KO!

Chráněný druh – KO!

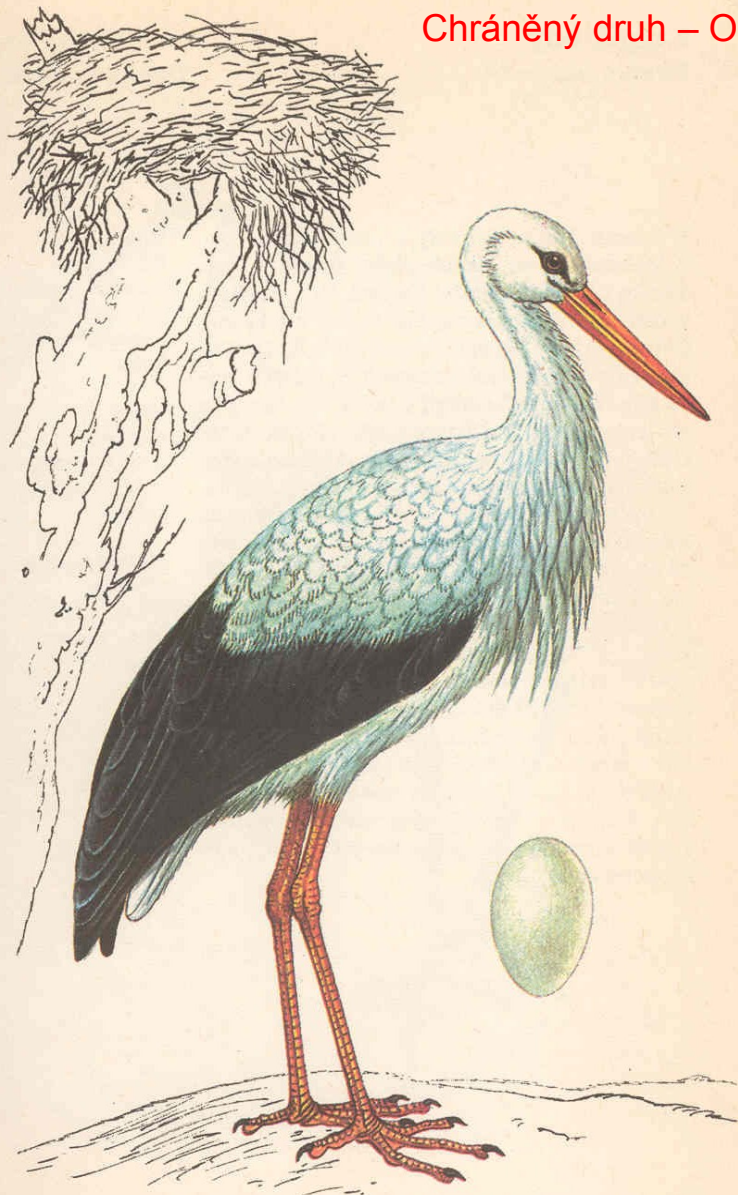

VESLONOŽÍ (BROD.) – volavkovití:
bukáček malý *Ixobrychus minutus*

BRODIVÍ – čápovití:

čáp bílý *Ciconia ciconia*

Chráněný druh – O!

Hlas: pouze klapání zobákem, mláďata syčí

Prostředí: hnízdí v blízkosti člověka, loví na vlhkých loukách – při chůzi plaší kořist, kterou obratně loví.

Potrava: hlodavci, obojživelníci, ještěrky, hmyz z luk, málo rybky

Vzhled: bílý pták s černými okraji a konci křídel, masově zbarvené nohy a dlouhý silný zobák. Obě pohlaví stejná. Let s nataženým zobákem. M i F stejní.

Velikost: 102 cm, RK 200 cm, váží 3 400 g.

Aktivita: tažný, zimuje ve východní a jižní Africe. Plachtař.

Rozmnožování: velká hnízda z větví užívaná opakovaně na stromech, sloupech, komínech aj. Na 4 – 5 vejcích sedí oba 30 – 34 dní. Vyletí za 53 – 64 dní. Rodiče potravu vyvrhují.

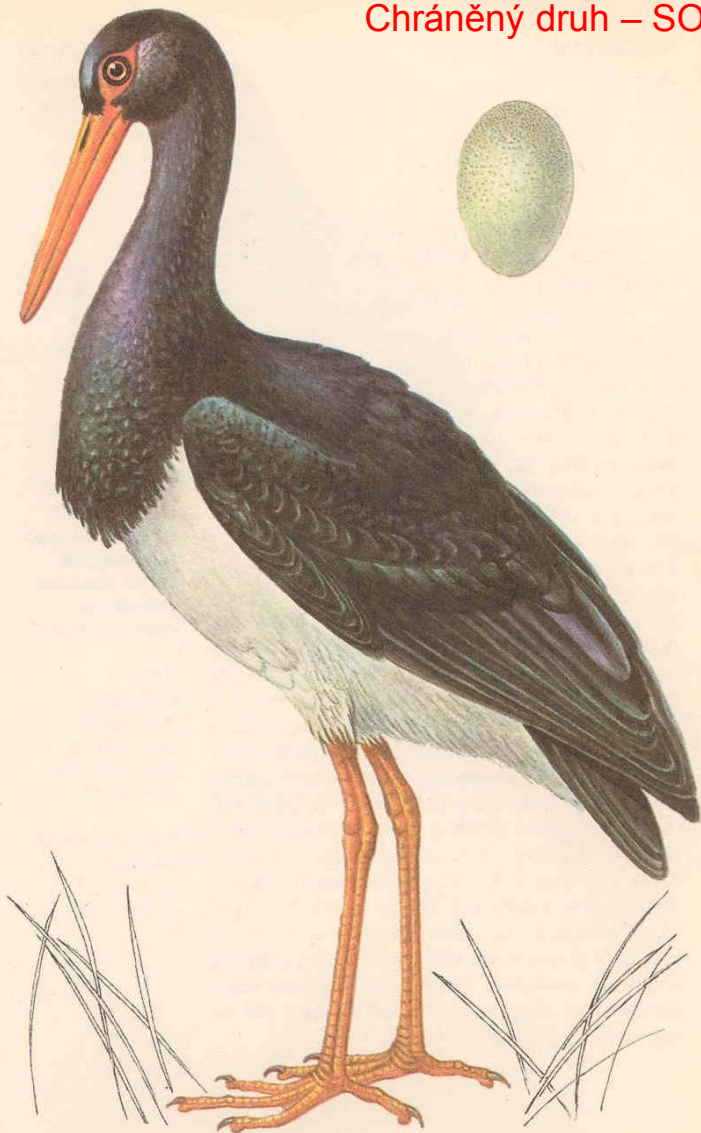
Výskyt: střední, SZ a hlavně V Evropa

Další čápovití ptáci:

BRODIVÍ – čápovití:

čáp černý *Ciconia nigra*

Chráněný druh – SO!

Hlas: zobákem klape ještě méně než č. bílý, „fyyo“

Prostředí: drobné vodní toky v lesnaté krajině, mokřady

Potrava: ryby a obojživelníci, vodní hmyz a drobní korýši, živočichové okolí vod a mokřadů

Vzhled: bílé břicho, černé zbarvení hlavy, krku, prsou, křídel a ocasu se světle kovovým leskem. Červený mohutný zobák, nohy a skvrna okolo očí. Obě pohlaví stejně zbarvené.

Velikost: 97 cm, RK 190 cm, 3 000 g.

Aktivita: tažný do tropické Afriky. Při letu natažený krk. Plachtař.

Rozmnožování: hnízdí v rozlehlých lesích na vysokých stromech. 4 vejce inkubuje 30 – 35 dní, mláďata krmí přes 60 dní.

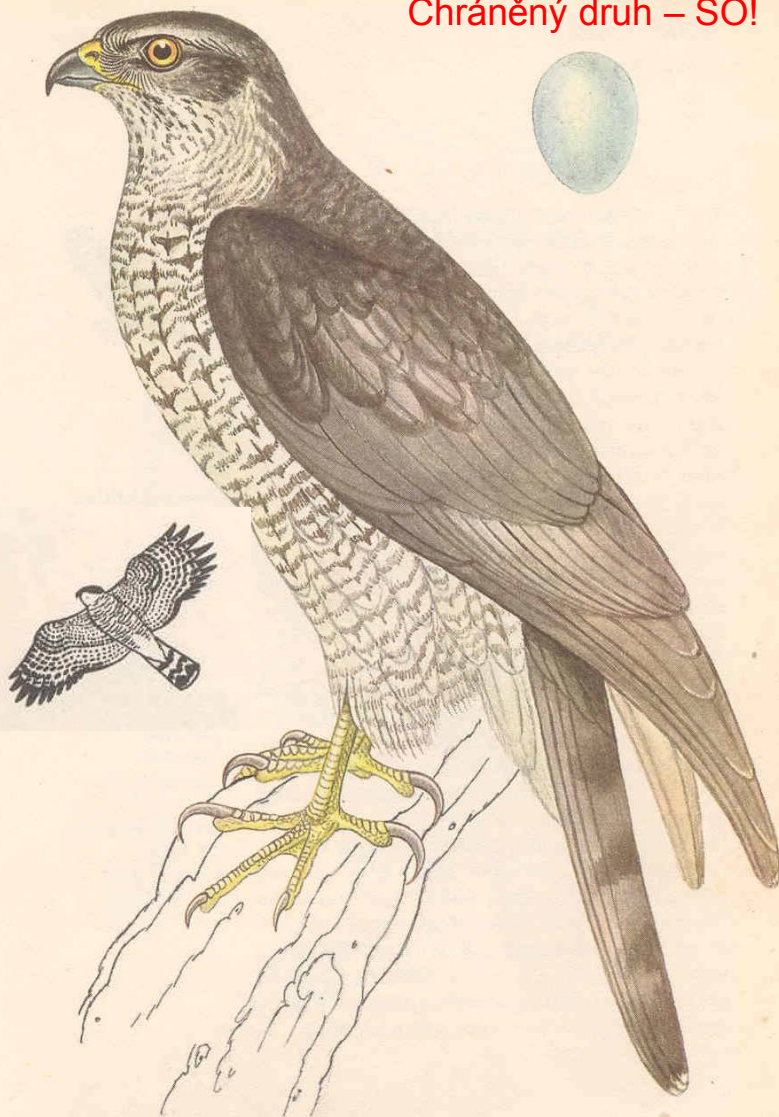
Výskyt: V a střední Evropa, střed Španělska

Další čápovití ptáci:

DRAVCI – jestřábovití:

jestřáb lesní *Accipiter gentilis*

Chráněný druh – SO!

Hlas: dlouhé „giak-giak-gjak“, mladí „jíé“

Prostředí: lesy střídané poli a loukami

Potrava: ptáci velikosti drozda až volavky, v zimě i sovy, káně. Středně velcí savci (veverka, zajíc).

Vzhled: šedá záda, příčné vlnkování na světlém břiše (mladí skvrny). Žluté oko. Široká krátká křídla, dlouhý ocas se třemi příčnými pruhy.

Velikost: 48 – 60 cm (F větší), rozpětí 100 – 105 resp. 130 – 140 cm, váha 700 – 1 200 g.

Aktivita: celoroční, po vyhnízdění potulný (přelet ze severu do střední Evropy).

Rozmnožování: zasnubní lety, hnízda na vysokých stromech s 3 – 4 vejci 35 – 38 dní. Sedí hlavně F, prvních 10 dní stále na hnízdě, potravu loví a nosí M, porcuje F. Péče 41 – 43 dny, široký rozlet.

Výskyt: Evropa bez Anglie, Irska, a Islandu

Další jestřábovití ptáci: krahujec, včelojed, káně, moták, luňák, orel

DRAVCI – jestřábovití:

krahujec obecný *Accipiter nisus*

Hlas: hnízd., „kik-kik-kik“, hrozba „kirk-kirk“, „miú“

Prostředí: menší lesíky (i smrkové), i městské parky

Potrava: drobní ptáci, ve městech někdy pronásleduje kořist nerozvázně

Vzhled: šedá záda, světlé příčně pruhované břicho, rezavé u M. **Široká křídla, dlouhý ocas** s širokým koncovým pruhem a čtyřmi slabými.

Velikost: 28 – 38 cm, F > M, rozpětí 60, resp. 80 cm, 130 – 320 g.

Aktivita: revír o průměru 2 – 5 km. Po vyhnízdění potulný, následuje tah na JZ.

Rozmnožování: dřívější přilet M, u hnízda odpočívací strom. 4 – 6 vajec inkubuje sama F až 33 dní, M nosí potravu. Zasednutí na 1(-3) vejce, - postupné líhnutí s rozdílným růstem vede k usmrcování posledních slabých. M loví, škube a předává F, ta porcuje. Po 10 dnech loví i F, krmí i M. Vyletují za 26 – 31 dní.

Výskyt: celá Evropa

Další jestřábovití ptáci: krahujec, včelojed, káně, moták, luňák, orel

Chráněný druh – SO!

DRAVCI – jestřábovití:

káně lesní *Buteo buteo*

Hlas: protáhlé „miáá“, „vijé“

Prostředí: krajina s lesy a lukami a poli.

Potrava: hraboši a jiní drobní hlodavci (číhání u nor), občas obojživelník nebo plaz. Vzácně vyberou hnízdo (sojky, vrány). Kadavery na silnicích.

Vzhled: M i F stejní, hnědý hřbet, světlé a tmavé formy na břišní straně. Široký a krátký ocas s širokým tmavým lemem, 3 – 4 slabé proužky. Skvrny v ohbí křídel.

Velikost: 53 cm, rozpětí 117 – 137 cm, 600 – 1 300 g.

Aktivita: celoroční pobyt, severní populace tažné. Jakoby těžkopádný let, roztažený ocas. Revír o průměru 3 – 4 km.

Rozmnožování: V hnízdě na stromech (v Anglii i skalách) 2 – 4 vejce. Sedí střídavě oba 28 – 31 dní. Zpočátku krmí jen F, později oba 41 - 49 dní, další měsíc mimo hnízdo.

Výskyt: celá Evropa kromě S Skandinávie

Další jestřábovití ptáci: krahujec, jestřáb, včelojed, moták, luňák, orel

DRAVCI – jestřábovití: moták
po chop (p. rákosní) *Circus aeruginosus*

Chráněný druh – O!

Chráněný druh – SO!

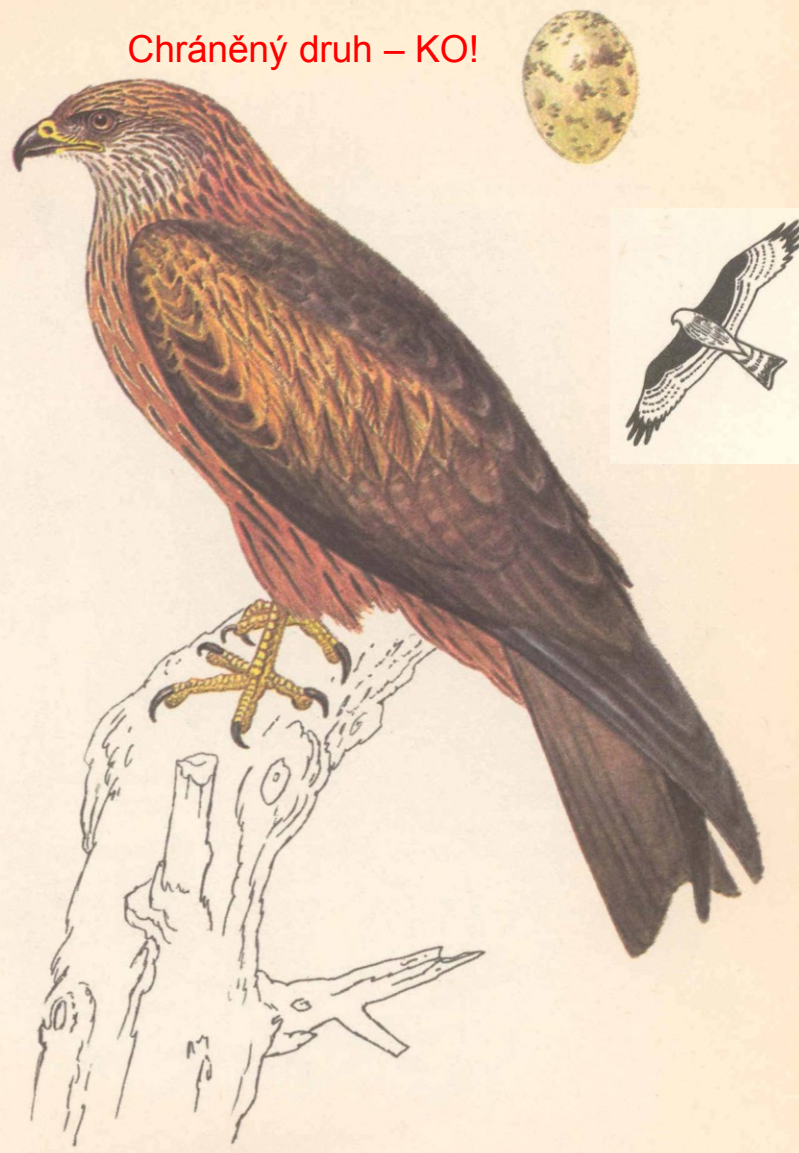
DRAVCI – jestřábovití:
moták pilich *Circus cyaneus*

DRAVCI – jestřábovití:
luňák červený *Milvus milvus*

Chráněný druh – KO!

Chráněný druh – KO!

DRAVCI – jestřábovití:
luňák hnědý *Milvus migrans*

DRAVCI – jestřábovití:
orel mořský *Haliaeetus albicilla*

Hlas: „kjikjikjjjegjgljau“

Chráněný druh – KO!

Prostředí: blízkost vod – jak moře, tak i rozlehlých vnitrozemských

Potrava: mořské i sladkovodní ryby, velcí ptáci okolí vod, kadavery

Vzhled: tmavé peří na celém těle, mohutný žlutý zobák. Dospělci s **klínovitým bílým ocasem**.

Velikost: 70 – 90 cm, RK 220 cm – o 1/3 mohutnější než káně, 4 000 – 7 500 g.

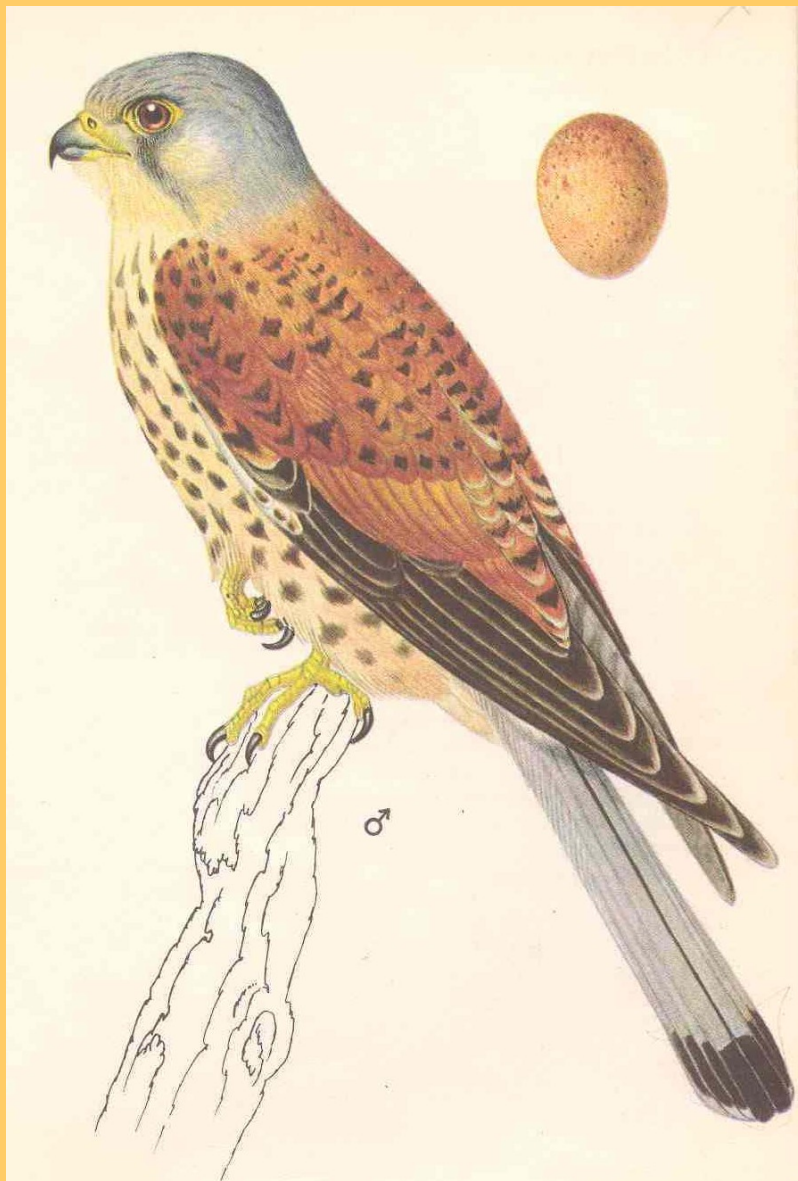
Aktivita: přezimuje u nezamrzajících vod (u nás Novomlýské nádrže).

Rozmnožování: mohutné hnízdo na velkých stromech. 2 vejce, mladé krmí oba rodiče.

Výskyt: Z pobřeží a V Evropa

Další jestřábovití ptáci: krahujec, jestřáb, včelojed, káně, moták, luňák

SOKOLI (Dravci) – sokolovití: poštolka obecná *Falco tinnunculus*

Hlas: „kli-kli-klí“, na hnízdě „kilie-kilie“

Prostředí: otevřená krajina s poli, loukami i lesíky, sťahování do měst

Potrava: hraboši a jiní hlodavci, kobylky a jiný hmyz

Vzhled: M s šedou hlavou, F nahnědlá, mláďata podobná F.

Velikost: M 32 cm, F 35 cm, RK 75 cm, 150 – 280 g.

Aktivita: jedinci se S a SV Evropy tažní do J Evropy a S Afriky, ostatní stálí a toulaví. Třepotavým letem číhá na kořist.

Rozmnožování: hnízdo na skalním výstupku, opuštěné hnízdo vrány dutina stromu i budka, v poslední době jakýkoliv výstupek na budovách ve městě (truhlíky aj.) s 5 b- 7 vejci, sedí F 30 dní, M krmí všechny, poté oba. Mláďata s hustým prachem, přežívají podle množství potravy.

Výskyt: kromě Evropy i Asie a Afrika

Další sokolovití ptáci: sokol, roroh, ostříž

SOKOLI (Dravci) – sokolovití: sokol stěhovavý *Falco peregrinus*

Hlas: „kek-kek-kek“, na hnízdě „nerk-nerk“

Prostředí: otevřená krajina

Potrava: středně velcí letící ptáci – převažují holubi, ale i sojky, vrány, kavky, špačci, lysky, racci i volavky, řídce drobní a střední savci.

Vzhled: šedá záda, nevýrazně skvrnitě (vlnkované) břicho, tváře s **vousem**. Zejk.

Velikost: 38 – 48 cm, rozpětí M 90 – 105, F 105 – 114 cm, 550 – 1 100 g.

Aktivita: rychlý horizontální let za kořistí, útočí i shora střemhlav (až 300 km/h).

Rozmnožování: hnízdí v otevřené krajině na skalách, věžích i hnízdech dravců na stromech, na severu i na zemi. Na 3 – 4 vejcích sedí až 30 dní občas i M, zprvu loví, F porcuje. Mladí v hustém prachu. Vzletnost za 35 – 40 dní.

Výskyt: celá Evropa

Další sokolovití ptáci: poštolka, raroh, ostříž

Chráněný druh – KO!

SOKOLI (Dravci) – sokolovití: ostříž lesní *Falco subbuteo*

Hlas: „kvik-kvik“, dlouhé „tí-i-tí-i-tí-i“

Chráněný druh – SO!

Prostředí: světlejší lesy, otevřenější remízy, lesní okraje. Stromové porosty v rákosinách.

Potrava: drobní ptáci (i vlaštovky), hmyz (vážky, chrousti aj.).

Vzhled: šedá záda, výrazně **skvrnitě břicho**, růžový krk, tváře s **vousem**. M rezavé kalhotky, F sametové. Relativně **dlouhá křídla**.

Velikost: 33 cm, rozpětí 75(-79) cm, 175 – 300 g. F větší než M.

Aktivita: tažný do východní a jižní Afriky, mladí v VIII., staří později. Návrat IV.

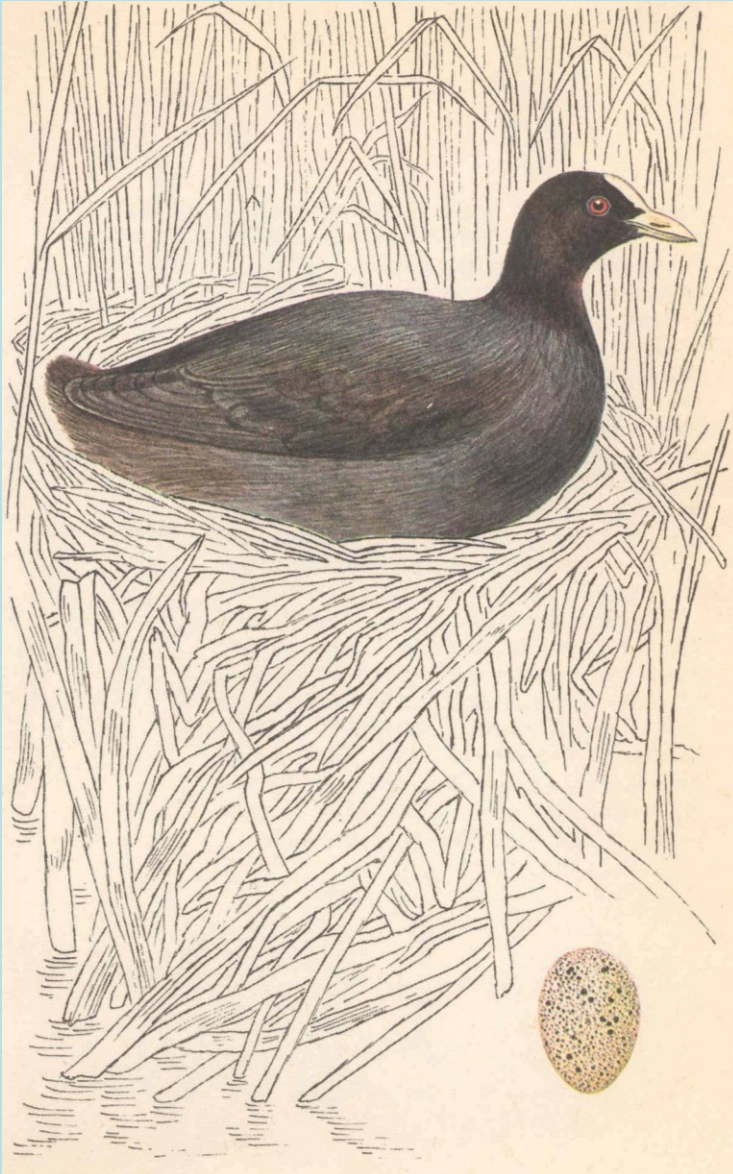
Rozmnožování: velká hnízda jiných, svatební vzdušné hry. Na třech vejcích střídavě oba. Zpočátku 25 – 33 dní loví M, trhá a krmí F, později oba.

Výskyt: Evropa bez Irska, Islandu a Skandinávie

Další sokolovití ptáci: poštolka, sokol, raroh

KRÁTKOKŘÍDLÍ – chřástalovití: lyska černá *Fulica atra*

Hlas: „kevkev“, „pix“

Prostředí: stojaté vody s okrajovými porosty
Potrava: zelené části rostlin, semena

Vzhled: černý pták s bílou skvrnou nad světlým zobákem. Lemované nohy. M i F stejně zbarvení.

Velikost: 38 cm, 700 g.

Aktivita: tažné populace ve V a S Evropě, jinak potulná až stálá – přezimuje na nezamrzajících vodách často společně.

Rozmnožování: teritoriální páry, skryté plovoucí hnízdo. V něm 6 - 9 vajec, v sezení se střídají 22 dní. Černá mláďata s oranžově červenou hlavou opouští hnízdo bezprostředně po opuštění vajec, vodí a krmí oba rostlinami a drobnými živočichy.

Výskyt: Evropa mimo nejsevernější část

Další chřástalovití ptáci: chřástal, slípka

KRÁTKOKŘÍDLÍ – chřástalovití:
chřástal vodní *Rallus aquaticus*

Chráněný druh – SO!

KRÁTKOKŘÍDLÍ – chřástalovití:
slípka zelenonohá *Galinula chloropus*

DLOUHOKŘÍDLÍ – kulíkovití: čejka chocholatá *Vanellus vanellus*

Hlas: „kiévit“, „cherrrknuí-ki, kiknuí“

Prostředí: mokřady – vlhké louky, pole, blízkost rybníků a jezer

Potrava: hmyz a jeho larvy, pavouci, měkkýši, i drobné části rostlin

Vzhled: obratný letec s výraznou **tmavou chocholkou**. Černé temeno, hrud' i záda, kovově zelená křídla, bílé břicho. Široká **zakulacená černobílá křídla** a spodina těla. M stejný jako F.

Velikost: 32 cm, váží 200 g.

Aktivita: stálá v J a Z Evropě, ze zbytku zimuje v evropském i africkém Středozeří. Pobyť II(III) – VIII(X).

Rozmnožování: Výrazné zásnubní lety s tokem. Typické 4 vejce v důlku, oba se střídají v sezení 24 – 28 dní, skvrnitá mláďata opouští hnízdo za 1 až 2 dny. Letuschopná za 5 týdnů. Do odletu toulavá.

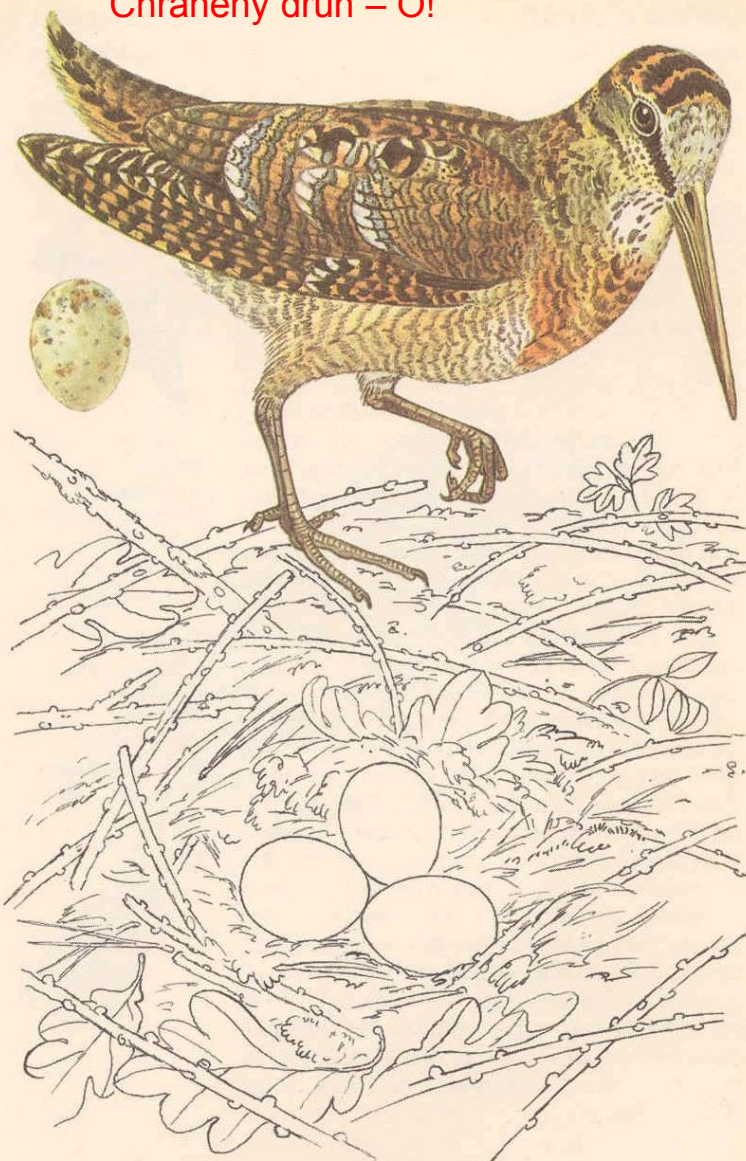
Výskyt: Evropa mimo nejsevernější oblasti

Další kulíkovití ptáci: kulík

DLOUHOKŘÍDLÍ – slukovití:

sluka lesní *Scolopax rusticola*

Chráněný druh – O!

Hlas: drsné hluboké tóny při toku

Prostředí: hlavně nížinné listnaté, málo jehličnaté lesy

Potrava: potrava ze země: hmyz a jeho larvy, měkkýši, červi – „píchání“ do listů, půdy pro kořist

Vzhled: krátké zavalité tělo s **dlouhým zobákem**. Základní zbarvení v různých odstínech hnědé s tmavými skvrnami (kostkování). Tmavá páska přes oko jako prodloužení zobáku, **příčně pruhované temeno hlavy**. M i F stejní.

Velikost: 34 cm, hmotnost asi 300 g.

Aktivita: stálá v Z a JZ Evropě, ze zbytku zimuje ve Středozeří. Tah podle přirozených cest.

Rozmnožování: tok (III-IV): F láká M pomocí bílé skvrny v ocase, „tanec“ M, případné boje. 4 vejce v důlku, F sedí samy 20 – 23 dny, okamžitě po oschnutí opouští hnízdo s matkou.

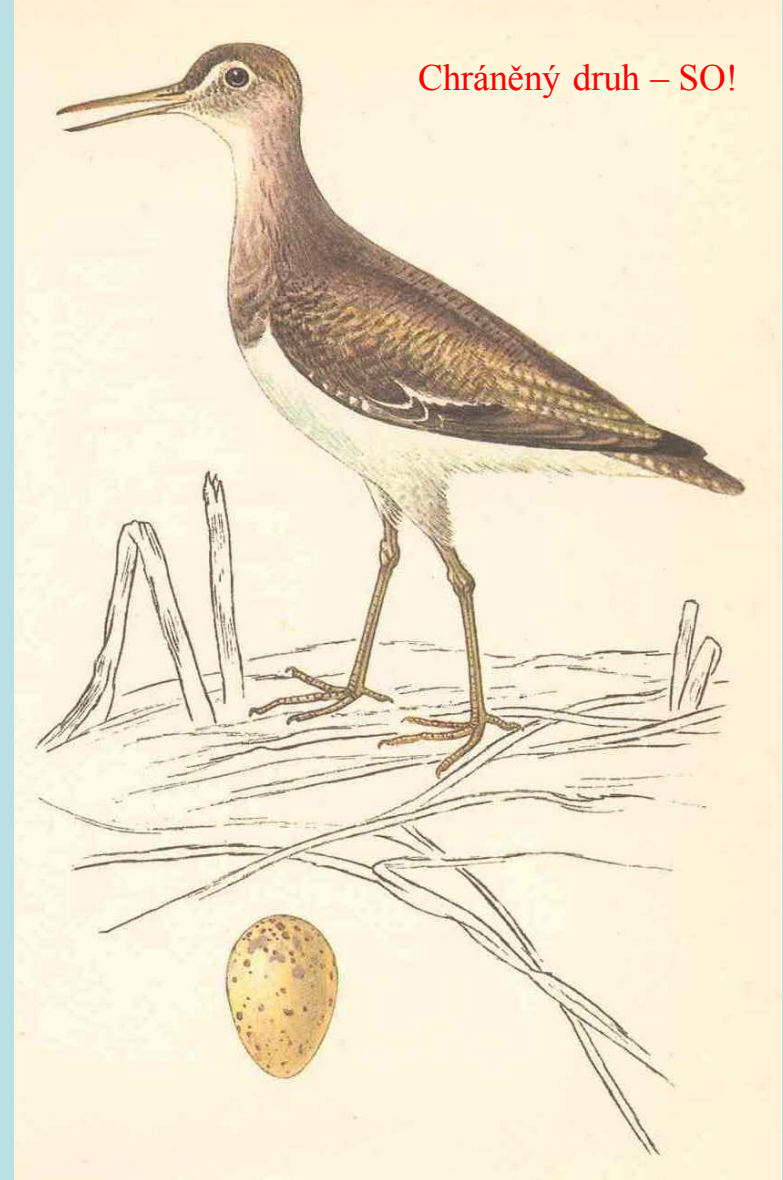
Výskyt: Evropa mimo nejsevernější oblasti

Další slukovití ptáci: slučka, bekasina

DLOUHOKŘÍDLÍ – slukovití:
bekasina otavní *Gallinago gallinago*

Chráněný druh – SO!

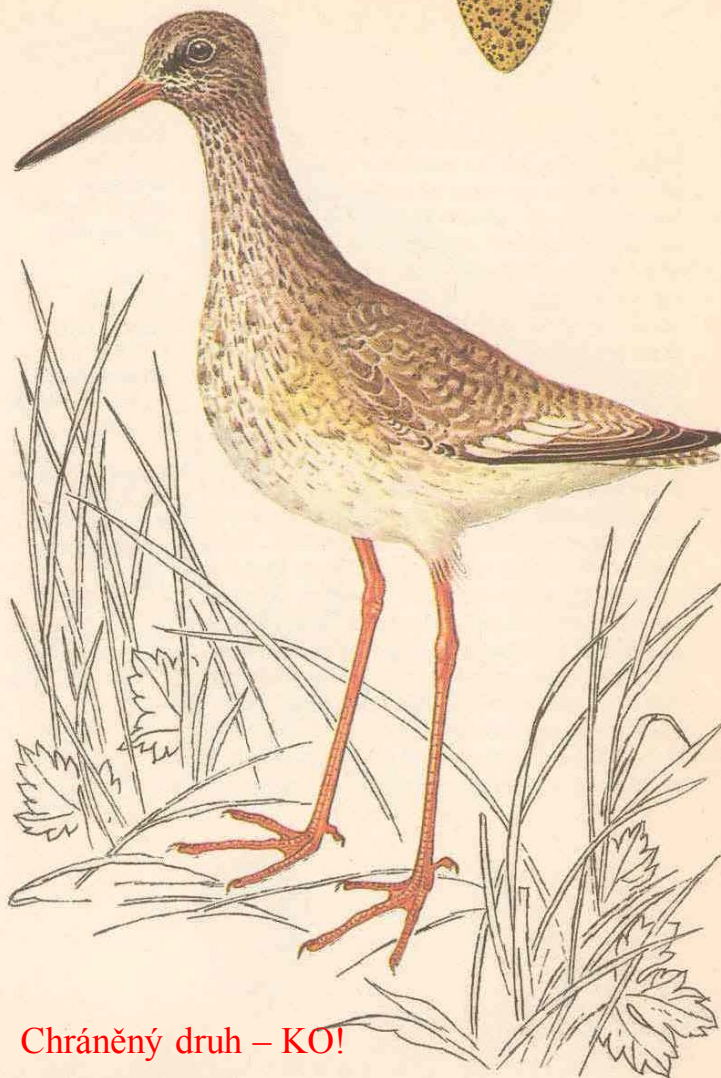
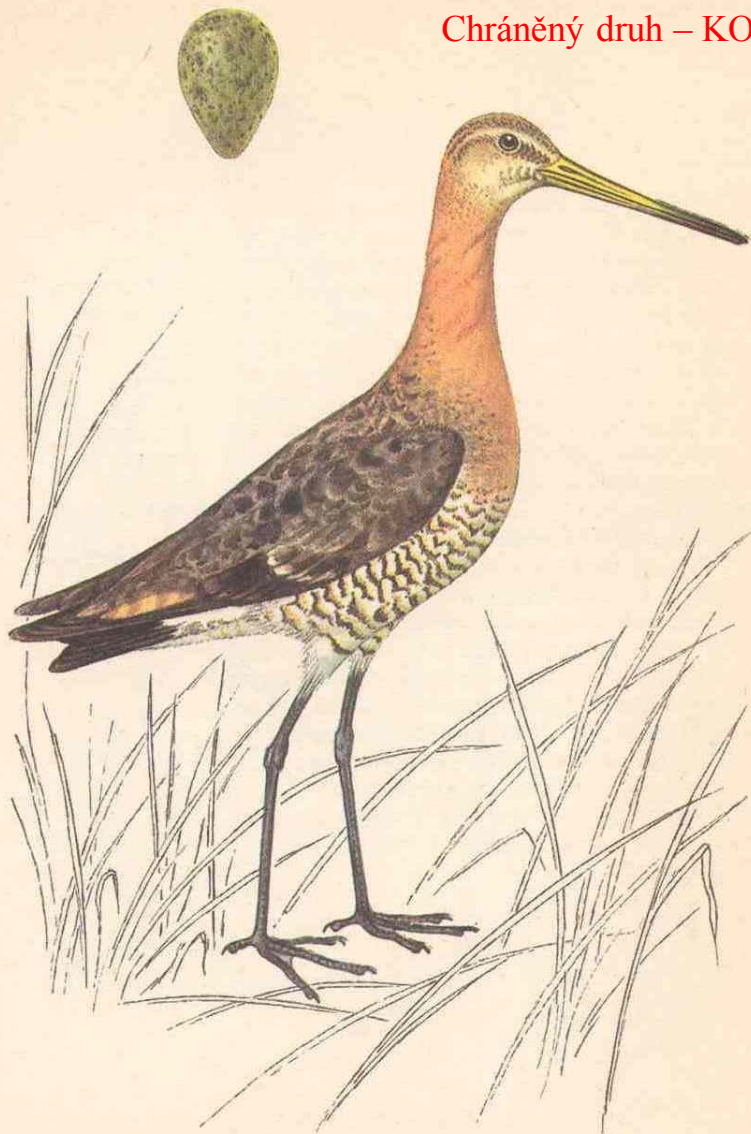

Chráněný druh – SO!

DLOUHOKŘÍDLÍ – slukovití:
pisík obecný *Tringa hypoleucos*

DLOUHOKŘÍDLÍ – slukovití:
břehouš černoocasý *Limosa limosa*

Chráněný druh – KO!

Chráněný druh – KO!

DLOUHOKŘÍDLÍ – slukovití:
vodouš rudonohý *Tringa totanus*

DLOUHOKŘÍDLÍ – rackovití: racek chechtavý *Larus ridibundus*

Hlas: krijé-krijé“, „kr kr kr“

Prostředí: vazba na vodu – hnízdí a převážně sbírá potravu v blízkosti vod

Potrava: hmyz, červi, měkkýši i drobní obratlovci. Při orbě sbírá příležitostnou potravu na poli. V poslední době často „smetištní pták“ – živí se odpady.

Vzhled: bílý s černou hlavou a špičkami křídel. Červený zobák a plovací nohy. Zimní prostý šat. M i F stejní. Odlišné zbarvení ptáků ve 2. roce.

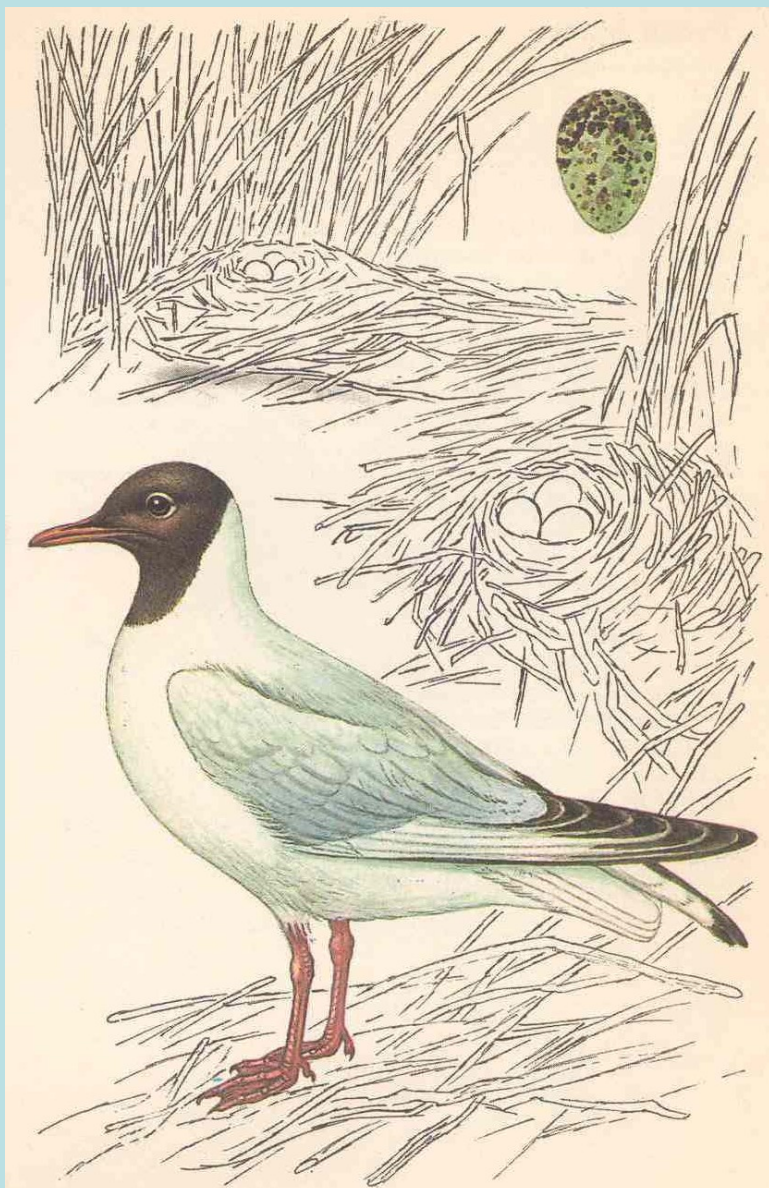
Velikost: 37 cm, váha 250 – 300 g.

Aktivita: severní a východní populace tažné, brzký odlet do Středozeemí, jinak částečné přezimování v původních domovech.

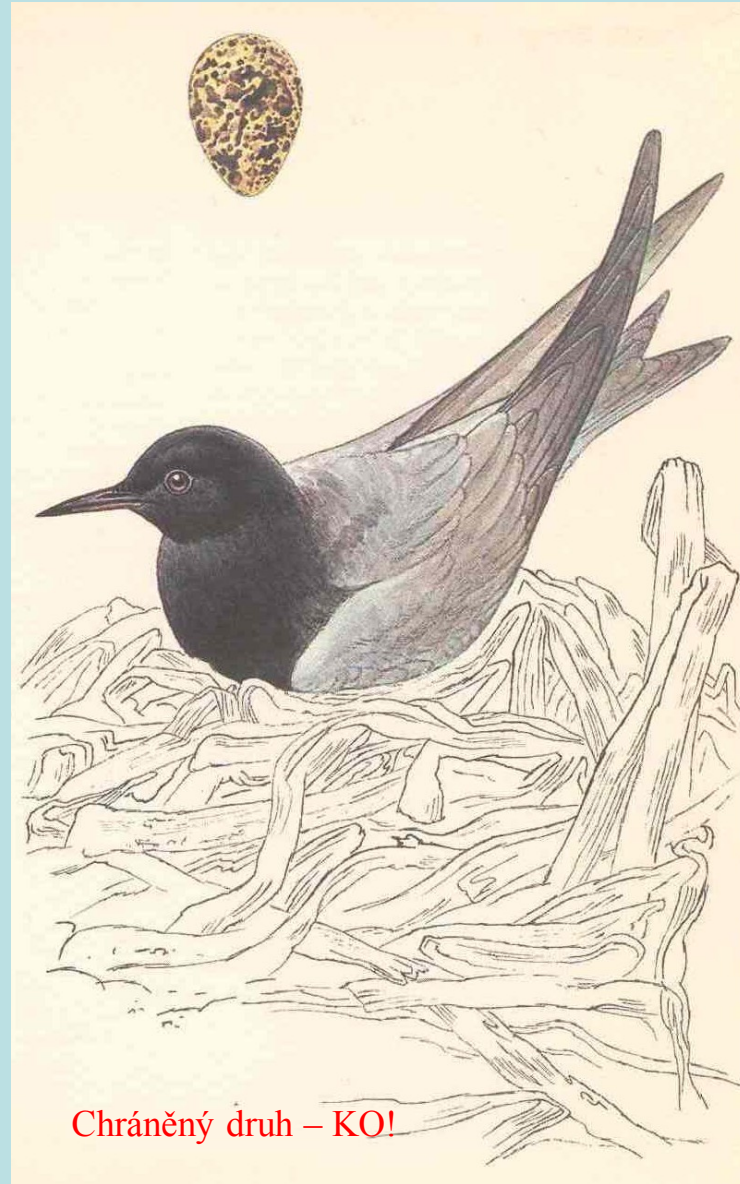
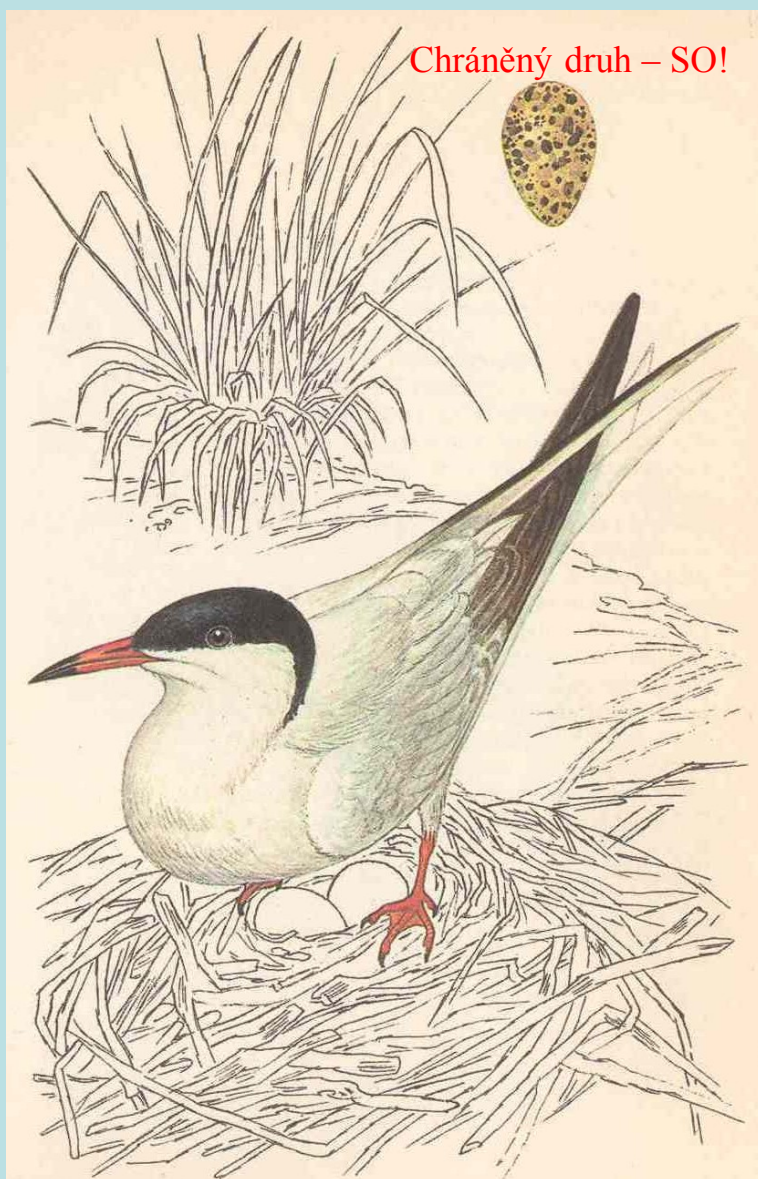
Rozmnožování: koloniální pták, často „plovoucí“ hnízda se 3 vejci. Sezení obou 20-23 dní. Mláďata částečně krmivá. Potravu nosí M, krmí F.

Výskyt: Evropa

Další rackovití ptáci: rybák

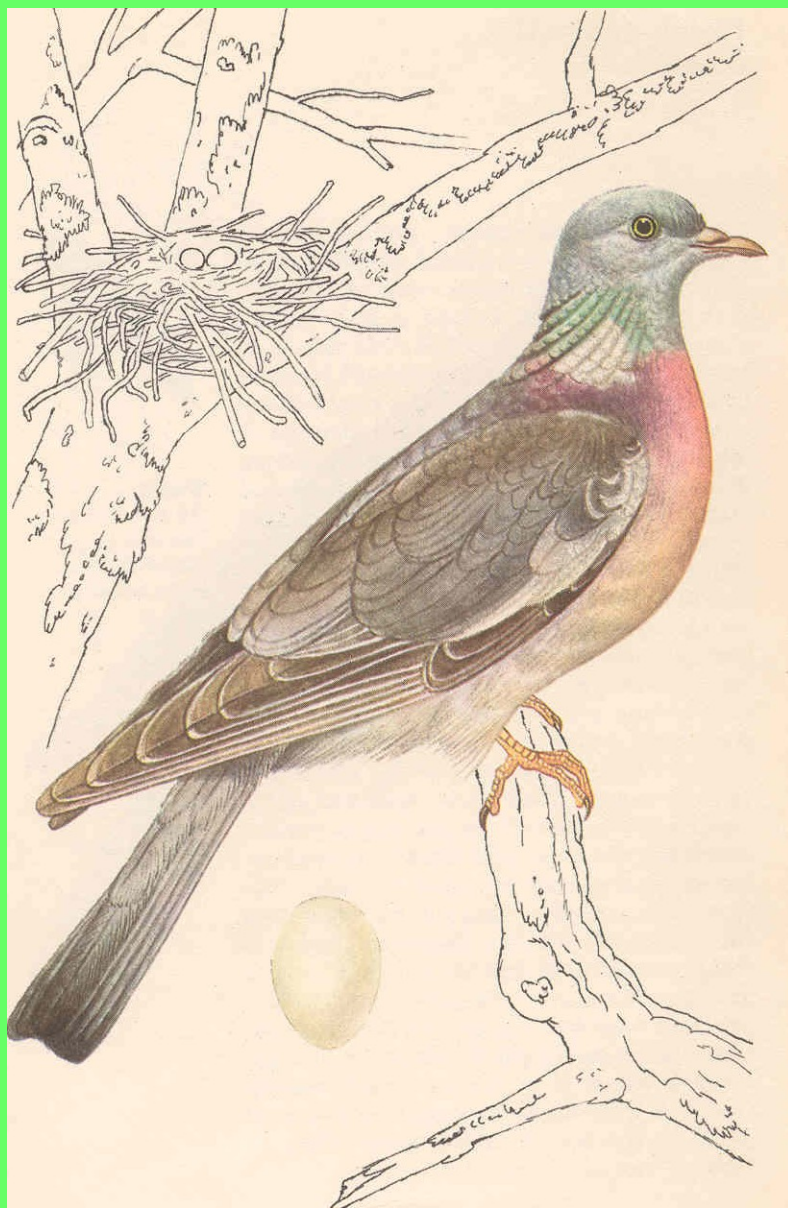
DLOUHOKŘÍDLÍ – rackovítí:
rybák obecný *Sterna hirundo*

DLOUHOKŘÍDLÍ – rackovítí:
rybák černý *Chlidonias niger*

MĚKKOZOBÍ – holubovití:

holub hřivnáč *Columba palumbus*

Hlas: „ru-ku-ku-ku-kú“

Prostředí: lesní, v západní Evropě parkový pták, výskyt i ve větších zarostlých zahradách

Potrava: semena a části rostlin, málo bezobratlí (žížaly, měkkýši, hmyz), přes den sběr i na polích

Vzhled: šedá záda i hlava, na krku **bílá skvrna**, růžová hrud' přechází ve světlé břicho. V křídle **bílá páska**. M i F stejně zbarvení.

Velikost: 40 cm, hmotnost až 500 g.

Aktivita: tažní (přelétaví)

Rozmnožování: tleskavý tok, neuspořádané hnízdo hlavně na jehličnatých stromech u kmene 3-4 m vysoko. Oba rodiče sedí na 2 vejcích 18 dní. Mladé krmí kaší z volete. Hnízdo opouštějí po 20-30 dnech, letuschopní v 35 dnech. Další 1-2 hnízdění.

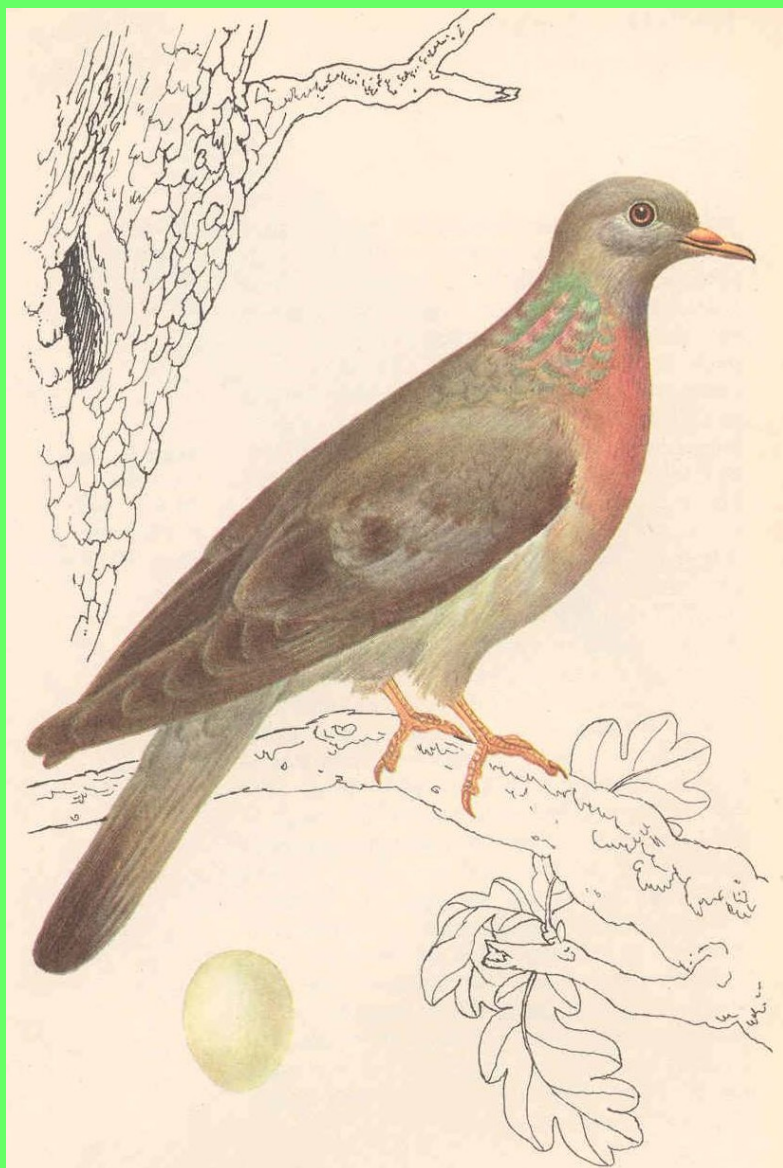
Výskyt: téměř celá Evropa

Další holubovití ptáci: hrdlička

MĚKKOZOBÍ – holubovití:

holub doupňák *Columba oenas*

Hlas: houkavé, „hoo-hu-hu-hu-huhuhu“

Prostředí: listnaté a smíšené lesy, staré parky, výjimečně světlé jehličnaté lesy

Potrava: semena drobné plody, bobule a zelené části rostlin

Vzhled: šedá záda i hlava, na krku skvrna peří s zelenavě kovovým leskem, růžová hrud' přechází ve světlé břicho. Slabý zobák s výrazným ozobím. M i F stejně zbarvení.

Velikost: 33 cm, hmotnost do 300 g.

Aktivita: v Z a J Evropě stálý, ostatní tažní do Středomoří.

Rozmnožování: dutinový pták, časný tok, dutiny výš než 10 m vysoko. Oba rodiče sedí na 2 vejcích 17 dní. Mladé krmí kaší z volete. Hnízdo opouštějí po 22 dnech, dokrmování. Další hnízdění.

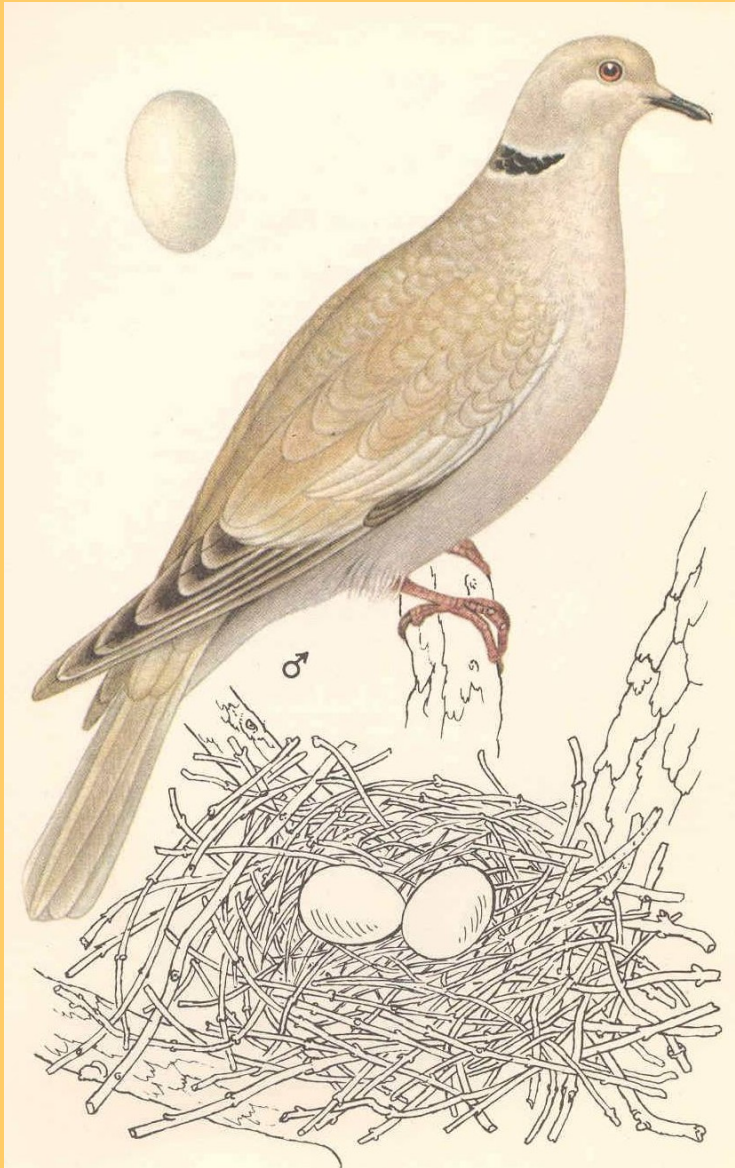
Výskyt: téměř celá Evropa

Další holubovití ptáci: hrdlička

MĚKKOZOBÍ – holubovití:

hrdlička zahradní *Streptopelia decaocto*

Hlas: „du-duh-du“, za letu „véh“

Prostředí: typický městský pták vázaný na blízkost člověka. Žije všude ve městech a vesnicích.

Potrava: ponejvíc se živí semeny (málo měkkýšů, červů a hmyzu), ve městech přijímá jakoukoliv potravu

Vzhled: šedě zbarvený pták se slabým zobákem. Na krku černý pŕlprsteneč. M i F stejně zbarvení.

Velikost: 28 cm, 200 g

Aktivita: z Indie byla ve středověku dovezena do Přední Asie a částečně ochočení jedinci pronikali stále více do městského prostředí. Následovalo postupné šíření přes Balkán do celé Evropy. Stálí.

Rozmnožování: hnízdní možnosti nalézá na stromech, případně keřích. Hnízdo je neuspořádané. Oba rodiče sedí na 2 vejcích 14 - 15 dní. Mladé krmí kaší z volete. Hnízdo opouštějí po 20 dnech. Další až 4 hnízdění.

Výskyt: již celá Evropa

Další holubovití ptáci: holub

MĚKKOZOBÍ – holubovití:

hrdlička divoká *Streptopelia turtur*

Hlas: „turr, turr-turr“

Prostředí: světlé smíšené lesy s podrostem, polní lesíky, zarostlé břehy, husté parky.

Potrava: ponejvíc se živí semeny, vyletují v hejnech na pole

Vzhled: nahnědlé zbarvení zad a křídel s tmavou kresbou v peří, růžová hrud', **černá** rozbitá skvrna na krku. Šedá hlava. Slabý zobák. M i F stejně zbarvení.

Velikost: 27 cm, 150 g.

Aktivita: tažní, zimují v tropické Africe. Rychlý letec.

Rozmnožování: svatební lety vzhůru, neuspořádané hnízdo na stromech, případně keřích asi 5 m vysoko. Oba rodiče sedí na 2 vejcích 14 - 16 dní. Mladé krmí kaší z volete. Hnízdo opouštějí po 15 dnech, dokrmování. Další hnízdění.

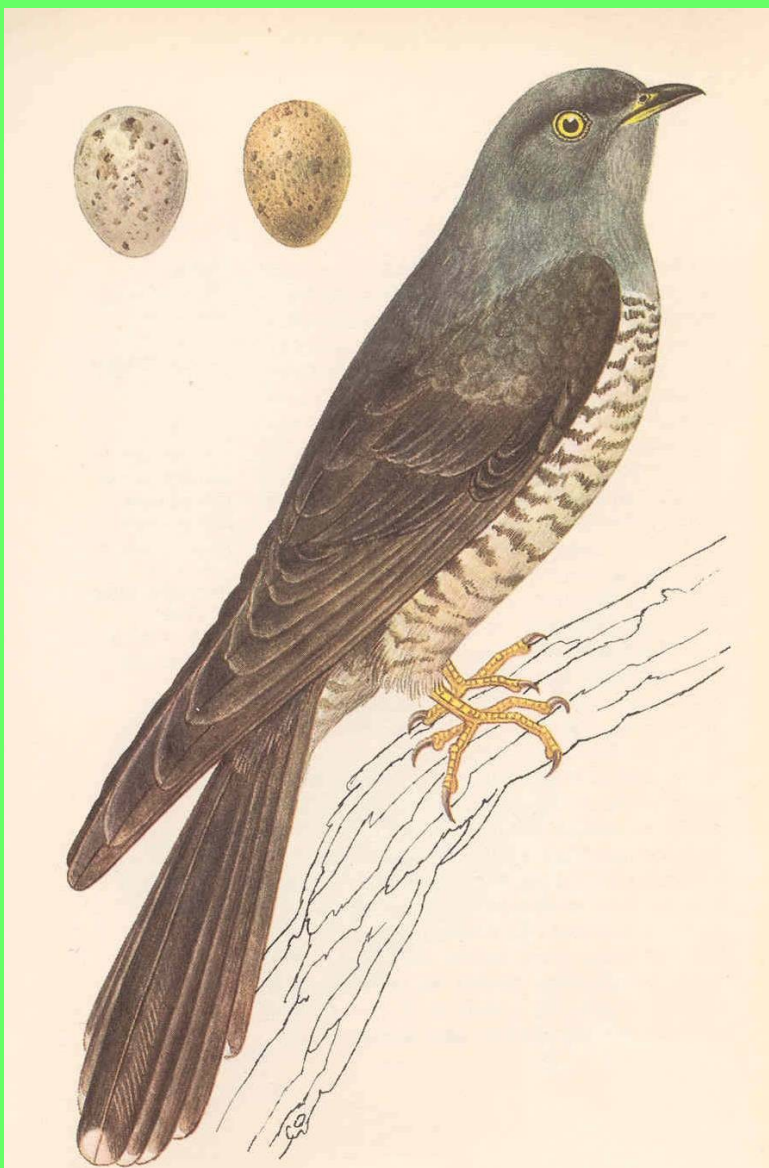
Výskyt: Evropa mimo Skandinávii, SZ Afrika, Z Asie

Další holubovití ptáci: holub

KUKAČKY – kukačkovití:

kukačka obecná *Cuculus canorus*

Hlas: „kukuk“, „kukukuk“ F „kvikkvik“

Prostředí: lesy, polní lesíky, parky, zarostlé hřbitovy, rozsáhlé rákosiny s dostatkem drobných pěvců

Potrava: housenky i chlupaté

Vzhled: dravčí vzhled, šedá záda, černý ocas, světlé břicho s vlnkováním. Slabý zobák, **zygodaktylní** noha.

Velikost: 33 cm, 120 g.

Aktivita: tažný, zimuje v tropické až jižní Africe. Návrat M dřívější než F (10 dní). Postupný odlet.

Rozmnožování: F poletuje po revíru, hledá hnízda hostitelských pěvců pro 15 – 20 různě zbarvených vajec. Do jednotlivých hnízd vkládá náhradou za podobná původní (ta polyká). Stačí 12 dní inkubace, instinktivní vyhazování všech předmětů v hnízdě. Delší krmení (hmyzem, larvami) než vlastních.

Výskyt: celá Evropa

Další kukačkovití ptáci:

SOVY – sovovití:

sova pálená *Tyto alba*

Chráněný druh – SO!

Hlas: i opakované „chrý“ nebo „chrrrrých“

Prostředí: původně pták skal, nyní z blízkosti lidských sídel – půdy, stodola, věže kostelů apod., kde se zdržuje i v zimě

Potrava: hlavně polní hlodavci, ale i myši, potkani, netopýři, vrabci, ale i obojživelníci a hmyz

Vzhled: v obličeji světle zbarvený **závoj** z pírek ve tvaru **srdce**, na břicho a krku hnědorezavé zbarvení s drobnými skvrnkami, na hlavě a křídlech šedé peří. Černé oči.

Velikost: 34 cm, 350 g. Druhá velikostní skupina mezi sovami.

Aktivita: stálá, ale v potravní nouzi hromadné tahy

Rozmnožování: 4 – 6 vajec snáší i na holý podklad, F sedí asi 30 dní. M zásobuje potravou. Oba krmí a pečují asi 55 dní (ale i 80). Mladé se rozletují.

Výskyt: kosmopolitní rozšíření

Další sovovití ptáci:

SOVY – puštíkovití:

puštíček obecný *Strix aluco*

Hlas: „húhuhu-hu-hu-hu-hú“, „hit“, „kyhit“

Prostředí: lesy a parky s doupnými (dutinovými) stromy, aleje, větší zahrady

Potrava: drobní savci a další (netopýři, plazi, obojživelníci i hmyz)

Vzhled: M i F stejně zbarvení, velká variabilita (šedá a hnědá forma) s tmavými podélnými skvrnami.

Velikost: 38 cm, rozpětí křídel 92 – 94 cm. Váha M 450, F 550 g. Druhá velikostní skupina sov.

Aktivita: stálý, soumravní a noční

Rozmnožování: hnízdí v dutinách (i budkách), občas i púdách, stodolách, věžích i hnízdech dravců. 3 – 5 vajec inkubuje F sama, M nosí potravu. Výjimečně střídá. Zasednutí po snesení prvních, postupné líhnutí mláďat asi za měsíc. 4 – 5 týdnů v hnízdě, prvních 10 dní F stále s nimi (polyká trus). M loví a krmí, později i F. Dokrmují. V 50 dnech první lety (houpavé nízké).

Výskyt: celá Evropa

Další puštíkovití ptáci: sýček, sýc, výr, výreček, kalous

SOVY – puštíkovití: sýček obecný *Athene noctua*

Chráněný druh – SO!

Hlas: “půjd“, krátké „kuvit-kuvit“ „kev-kev“

Prostředí: kamenitá místa, opuštěné lomy, okraje lesů, zarostlé parky

Potrava: hmyz (chrousti), hraboši a myši

Vzhled: třetí velikostní skupina sov, plochá hlava, závoj v podobě ležaté osmičky, světle žluté oči, světlé skvrny na zádech i břiše. M stejný F.

Velikost: 23 cm, 200 g.

Aktivita: stálý, někdy toulavý. Loví většinou za tmy, při krmení mladých i za bílého dne.

Rozmnožování: hnízdo v dutinách stromů, budkách, hromadách kamení. Je známo hnízdění i v norách králíků (Holandsko). 4 – 8 vajíček inkubuje 28 dní, mláďat s hustým prachem žerou hmyz a drobné obratlovce až 35 dní v hnízdě .

Výskyt: celá Evropa mimo Irsko a Skandinávii

Další puštíkovití ptáci: puštík, sýc, kalous, výr, výreček, kulíšek

SOVY – puštíkovití:

sýc rousný *Aegolius funereus*

Chráněný druh – SO!

Hlas: “kúk-kúk“, v toku “dududu“

Prostředí: převážně horské jehličnaté lesy, méně v pahorkatinách a nížinách

Potrava: hraboši, myši, i plchové, ptáci (pěnkavy, sýkory, mláďata drozdů) v nočním lovu

Vzhled: M i F stejně zbarvení. Tmavohnědá křídla se světlými skvrnami, světlé břicho i vysoké závojové pole. Žluté oči. Delší ocas. Husté opeření nohou.

Velikost: 25 cm, rozpětí křídel 54 cm. Váha M 100, F 160 g.

Aktivita: stálý a potulný – z horských lesů se přemísťuje do nížin a jižně. Přímočarý let.

Rozmnožování: hnízdí v dutinách (po datlech) i budkách. Na 4 – 6 vejcích sedí sama 25 – 31 dní. Po měsíci hnízdo opouští bez návratu, i když je rodiče dál krmí.

Výskyt: ostrůvkovitě v S a střední Evropě

Další puštíkovití ptáci: puštík, výr, výreček, kalous, sýček

SOVY – puštíkovití:

kalous ušatý *Asio otus*

Hlas: “hú-u-u“, hvízdání „vip-vip“

Prostředí: menší jehličnaté a smíšené lesy, polní lesíky, parky i zarostlé zahrady

Potrava: hraboš polní a další drobní savci, drobní ptáci i hmyz (chrousti) lovení v zemědělské krajině

Vzhled: M i F stejně zbarvení jako kůra stromů.
Černé orámování obličeje, oranžově žluté oči.
Ouška.

Velikost: 34 cm, rozpětí křídel 85 – 90 cm, 280 g.
Druhá velikostní skupina mezi sovami.

Aktivita: stálý, severní populace mnohdy táhnou za potravou JZ směrem. Soumračný a noční lov, ukrývání přes den v hustých větvích. Kolébatý a pomalý let.

Rozmnožování: hnízdí v opuštěných hnízdech vran, sojek, dravců i veverek. Samice snáší 4 – 6 vajec, sedí sama 4 týdny od prvního. Postupné líhnutí mladých. M nosí potravu jí i mladým, F je krmí. Hnízdo opouští za 21 – 26 dní.

Výskyt: celá Evropa mimo nejsevernější místa

Další puštíkovití ptáci: puštík, sýček, sýc, výr, výřeček

SOVY – puštíkovití: výr velký *Bubo bubo*

Hlas: „bu-hu“ nebo „uhuhu-u-uhu-huhuhu“

Prostředí: otevřené lesy, křovinaté stepi, skalnatá místa

Potrava: obratlovci do velikosti zajíce, ale i mladé lišky a hmyz, častou potravou jsou ježci

Vzhled: největší evropská sova, M i F stejně zbarvení. Žlutohnědé zbarvení s tmavými skvrnami, zdvižená pírka – ouška. Oranžově červené oči.

Velikost: 67 cm, rozpětí křídel 160 - 166 cm, 2 000 – 3 000 g.

Aktivita: stálý s velkým revírem – až 15 km od hnízda.

Rozmnožování: hnízdí na skalnatých výstupcích (na S i na zemi) v jednoduchém hnízdě, na 2 – 4 vejcích sedí F 35 dní. M nosí potravu. F mladé chrání před sluncem, deštěm. Hnízdo opouští po měsíci až dvou, ve třech měsících létají.

Výskyt: Evropa mimo západní část

Další puštíkovití ptáci: puštík, sýček, sýc, výreček, kalous

LELKOVÉ – lelkovití: lelek lesní *Caprimulgus europaeus*

Chráněný druh – SO!

Hlas: ve vzletu „tar-tar“, v toku chrčí „urrr-urrr“

Prostředí: světlé a suché jehličnaté nebo smíšené lesy s převahou borovic, jejich okraje a paseky
Potrava: večerní a noční hmyz (chrousti, brouci, noční motýli včetně lišajů), často loví na pastvinách okolo zvířat a člověka – odtud jméno: dojí kozy

Vzhled: hnědošedé tóny s malým zobákem. F bez bílých skvrn v ručních letkách. **Velmi slabý zobák**, krátké nohy.

Velikost: 27 cm, 64 (– 90) g.

Aktivita: zimuje ve východní a jižní Africe. Sedá podélně na větvi.

Rozmnožování: akrobatické tokové lety s tleskáním. Dvě vejce v dolíku na zemi, střídání v sezení obou partnerů až 18 dní, další měsíc krmí hmyzem do jícnu, i když hnízdo opouští po 16 – 19 dnech.

Výskyt: Evropa mimo sever

Další lelkovití ptáci:

SVIŠŤOUNI – rorýsovití: rorýs obecný *Apus apus*

Chráněný druh – O!

Hlas: pronikavé „cízí cízí“

Prostředí: původně pták skalních stěn, městský

Potrava: létavý hmyz

Vzhled: pták s dlouhými **srpovitými křídly**. Pamprodaktylní noha. Celý **hnědě** zbarvený s malou **světlou skvrnou** pod krátkým a slabým zobákem.

Velikost: 16,5 cm, váha 40 g.

Aktivita: tažný, přilétá relativně pozdě z tropické a jižní Afriky. Vytrvalí a rychlí letci (až 160 km/h), nerozmnožující se ptáci vyletují na noc vysoko, spí. Nedokáží se chodit po zemi.

Rozmnožování: hnízdí na vysokých budovách za okapy, krovy, v puklinách zdí na materiálu získaném ze vzduchu, který slepuje slinami. 2 – 3 vajíčka vylíhne F sama, asi za 20 dní, M nosí potravu. Vzletná mláďat „vypadávají“ z hnízda ve stáří 35 a více dní.

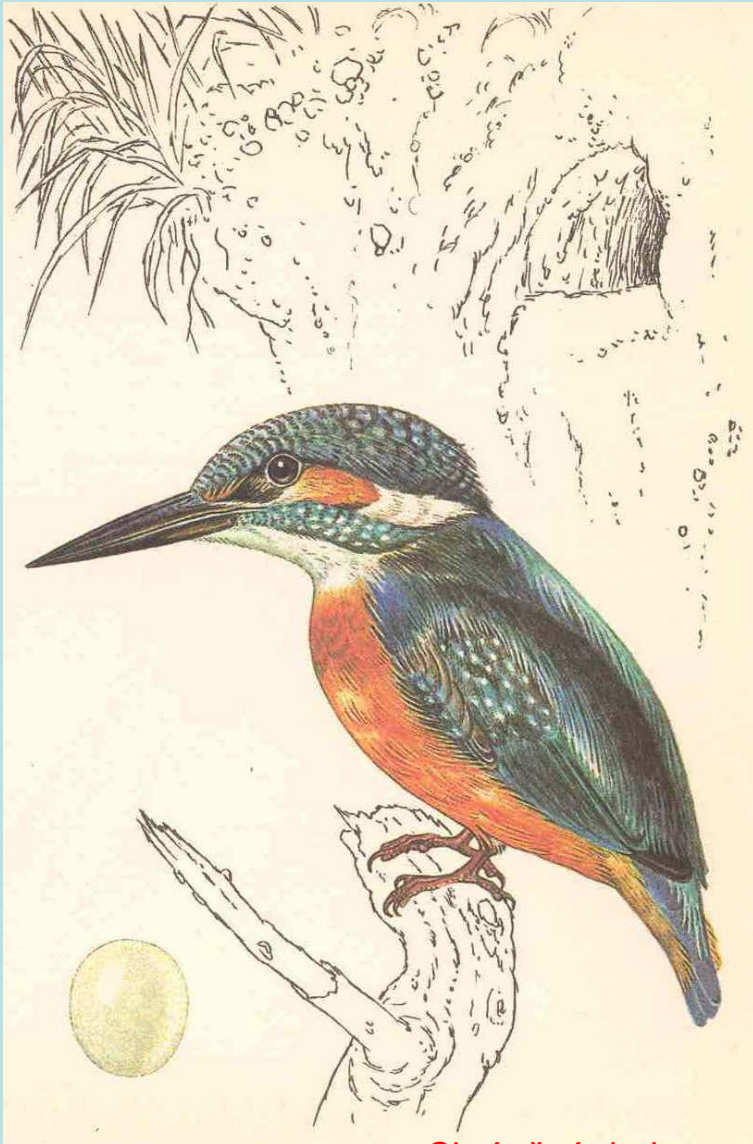
Výskyt: Evropa mimo Irsko a sever

Další rorýsovití ptáci:

SROSTLOPRSTÍ – ledňáčkovití:

ledňáček říční *Alcedo atthis*

Hlas: „tiét“ za letu, „tit-tit-tit“

Chráněný druh –

Prostředí: stojaté a tekoucí vody s přítomností vislé hlinité stěny vhodné pro hnízdní noru

Potrava: převažují drobné ryby, za kterými se potápí, málo koryšci a vodní hmyz

Vzhled: modrá bíle kropenatá záda i hlava, bílý pruh od zobáku a rezavá skvrna za okem, bílý krk, rezavé břicho. Tyrkysově **modrý kostřec**. Dlouhý a **silný zobák**.

Velikost: 16,5 cm, 40 g.

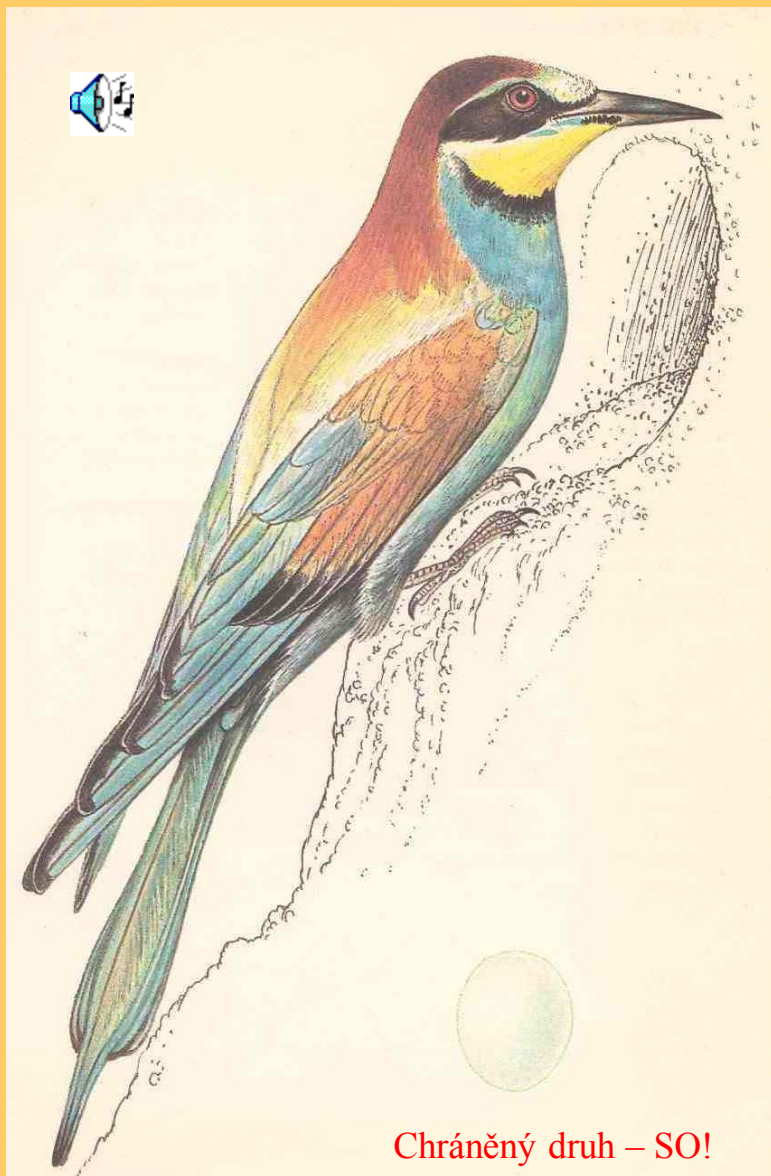
Aktivita: stálý, ptáci ze S biotopů odlétají několik set km daleko.

Rozmnožování: hnízdní noru až 1 m dlouhou s hnízdní komorou až 10 x 13 cm dlabou zobáky, nohami odhrabují materiál. Výstelka se tvoří z nestrávených kostiček kořisti. Snáší 6 – 7 vajec, mláďat po 20 dnech krmí oba asi 25 dní, krátce i po výletu. Hnízdí opakovaně.

Výskyt: Evropa včetně jižní Skandinávie

Další ledňáčkovití ptáci:

SROSTLOPRSTÍ – vlhovití:
vlha pestrá *Merops apiaster*

Chráněný druh – SO!

Chráněný druh – SO!

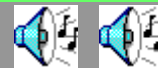
SROSTLOPRSTÍ – dudkovití:
dudek chocholatý *Upupa epops*

ŠPLHAVCI – datlovití:

datel černý *Dryocopus martius*

Hlas: „kliá“, v letu „klikikli...“, tok „kvik...“

Prostředí: lesy (listnaté i jehličnaté) s buky a borovicemi **Potrava:** hmyz, dřevokazné larvy, mláďatům nosí rodiče převážně mravence a jejich kukly

Vzhled: černý pták s červenou skvrnou až na čelo (M), F v týle. **Zygodaktylní noha**, šídlovitý odpružený zobák s dlouhým jazykem okolo hlavy.

Velikost: 45 cm, 300 g.

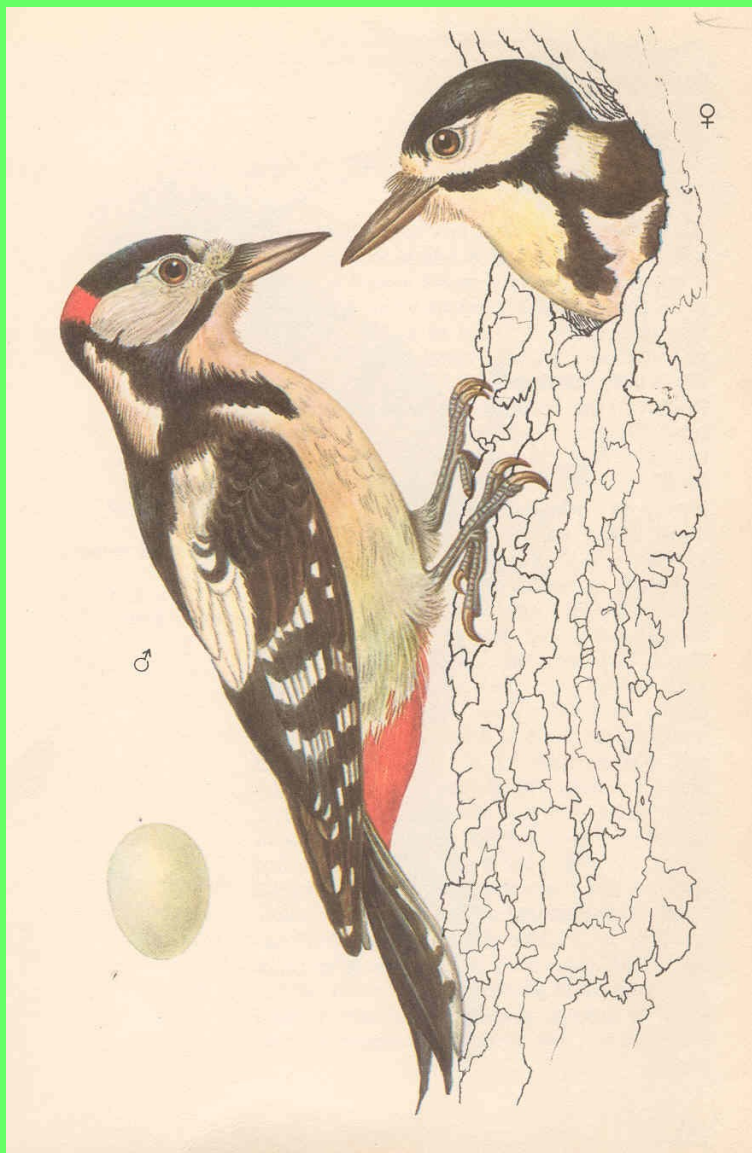
Aktivita: stálý

Rozmnožování: tok spočívá v bubnování samce do zvučících pahýlů větví. Následuje tesání hnízdní dutiny (10 – 15 dní) s oválným vletovým otvorem. Slouží několik let. Různě hluboká (35 – 100 cm). Vedlejší přespávací dutiny. Třísky. Na 4 - 5 vejčích sedí oba 12 - 13 dní, oba krmí do zobáku až 28 dní. Rodiče mladé vypudí.

Výskyt: střední, severní a východní Evropa

Další datlovití ptáci: strakapoud, žluna, krutihlav

ŠPLHAVCI – datlovití: strakapoud velký *Dendrocopos major*

Hlas: „kik“ nebo „kikikikik“ a bubnování

Prostředí: lesy (i horské až po hranici lesů), parky, sady, zahrady, stromové aleje

Potrava: hmyz, dřevní larvy, jádra, semena šišek na jednom stanovišti (kovadlině)

Vzhled: černobílý pták s červenými spodními ocas. krovkami, břicho bílé. M červený proužek na šíji, juv červené temeno, F bez. Uzavřené bílé pole na tváři, černý vous až k temeni. Protáhlá bílá skvrna na lopatkách. **Zygodaktylní noha**, šídlovitý odpružený zobák s dlouhým jazykem okolo hlavy.

Velikost: 23 cm, váha 83 g.

Aktivita: stálý, mimo hnízdění přelétavý. Severoevropské populace invazní.

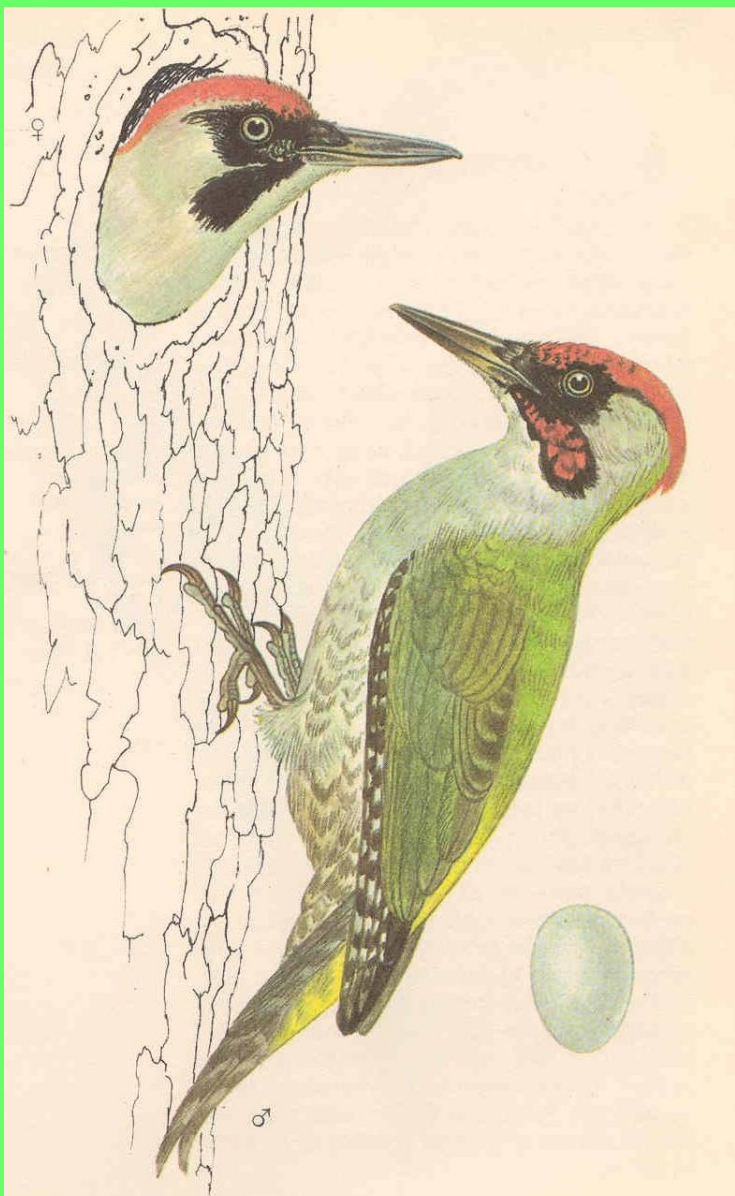
Rozmnožování: 5-6 vajec v jimi tesané dutině hluboké 30 cm, oba sedí 13 dní, oba krmí do zobáku 22 dní.

Výskyt: Evropa mimo Irsko a sever

Další datlovití ptáci: datel, žluna, krutihlav

ŠPLHAVCI – datlovití: žluna zelená *Picus viridis*

Hlas: „gly-gly-gly-glyglyglyglyk“, F kratší

Prostředí: světlé listnaté lesy, polní lesíky, parky, sady, zahrady, stromové aleje, hřbitovy

Potrava: hmyz – mravenci, larvy dřevokazných brouků, zlatohlávků v mraveništích (dolují i v zimě)

Vzhled: zelený hřbet se žlutými zády, břicho světlezelené. F nemá červenou skvrnu pod kořenem zobáku. **Zygodaktylní noha**, šídlovitý odpružený zobák s dlouhým jazykem okolo hlavy.

Velikost: 32 cm, 180 g.

Aktivita: stálá, mimo hnízdění přelétavý.

Rozmnožování: 5-7 vajec v jimi tesané dutině hluboké 50 cm (za 2 týdny), oba sedí 15 – 17 dní. Holá a slepá mláďata oba krmí do zobáku mravenci, za 18 - 21 dní vyletují, na noc se vracejí.

Výskyt: Evropa mimo Irsko, Skotsko a Island a severní Skandinávii

Další datlovití ptáci: datel, strakapoud, krutihlav

ŠPLHAVCI – datlovití:

krutihlav obecný *Jynx torquilla*

Chráněný druh – SO!

Hlas: „vaid-vaid“, „vi-vid-vid“, „ček-ček“ i F

Prostředí: zahrady, sady, stromové aleje, parky, světlé listnaté i smíšené lesy

Potrava: po rozhrabání mraveniště nalepují mravence a jejich kukly na dlouhý jazyk, i jiný hmyz. Na podzim i černý bez

Vzhled: Zygodaktylní noha, šídlovitý zobák s dlouhým jazykem. Zbarvení hřbetu napodobuje kůru stromů, tmavý proužek přes oko zasahuje až na krk.

Velikost: 17 cm, 35 g.

Aktivita: tažný, zimuje v S až tropické Africe. Při vyrušení protahuje a kroučí krk, syčí.

Rozmnožování: na 7 – 10 vajec v dutině (i budce) sedí oba 13 dní, oba krmí do zobáku 22 dní. Dutiny netesá sám.

Výskyt: celá Evropa, Sibiř až po Sachalin, Japonsko a Mandžusko

Další datlovití ptáci: datel, strakapoud, žluna

PĚVCI – skřivanovití:

skřivan polní *Alauda arvensis*

Hlas: trylkové „trié“

Prostředí: pole, louky

Potrava: hmyz a semena plevelů

Vzhled: svrchu hnědý s tmavými skvrnami, zřetelné skvrny na krku, **hnědé líce** s kruhovým světlým proužkem, **světlé okraje ocasu**.

Velikost: 18 cm, 40 g.

Aktivita: tažný s brzkým příletem, zimují v jižní Evropě. Třepotavý let na jednom místě s trylkovým zpěvem. M střeží a hájí hnízdní okrsek.

Rozmnožování: hnízdo na zemi v polích a lukách se 3 – 6 vejci hřeje F sama 12 – 14 dní. Krmí hmyzem a larvami, stonožkami, pavouky a slimáky, nelétaví opouští hnízdo za 9 – 11 dní. Úkryty v trsech trávy, mezi hroudami. Poletují za 3 týdny, sami sbírají potravu. Dvě i tři hnízdění.

Výskyt: celá Evropa, velká část Asie, SZ Afrika

Další skřivanovití ptáci: chocholouš

PĚVCI - skřivanovití:

skřivan lesní *Lullula arborea*

Chráněný druh – SO!

PĚVCI - skřivanovití:

chocholouš obecný *Galerida cristata*

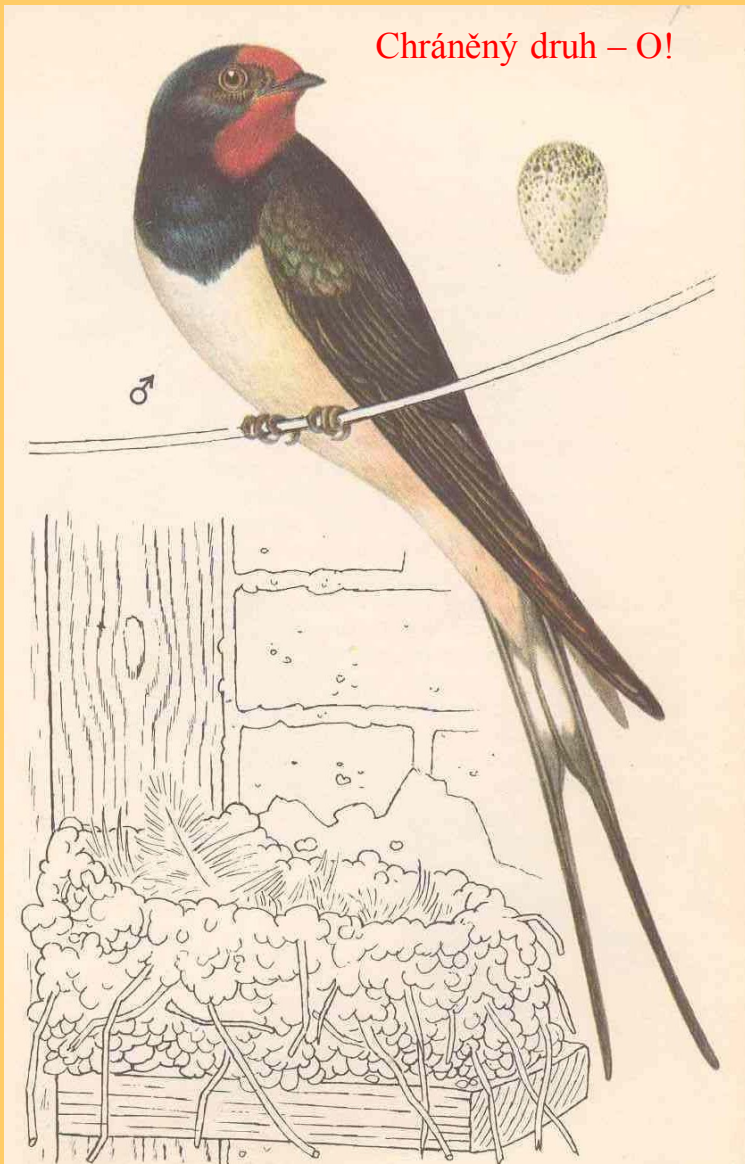
PĚVCI - vlaštovkovití:

vlaštovka obecná *Hirundo rustica*

Hlas: „vit-vit“, zpěv je jemné švitoření

Chráněný druh – O!

Prostředí: z přirozeného biotopu skalnatých míst do urbanocenóz k lidem

Potrava: hmyz

Vzhled: štíhlý pěvec s modrými zády, náprsenkou a červeným ozobím a krkem. Výrazně **vidličnatě vykrojený ocas**.

Velikost: 18 cm, váha 18 g.

Aktivita: tažná, brzký přilet začátkem IV, po vyhnízdění tvoří velká hejna, nocují v rákosinách. Odlet IX (X) do tropické (jižní) Afriky.

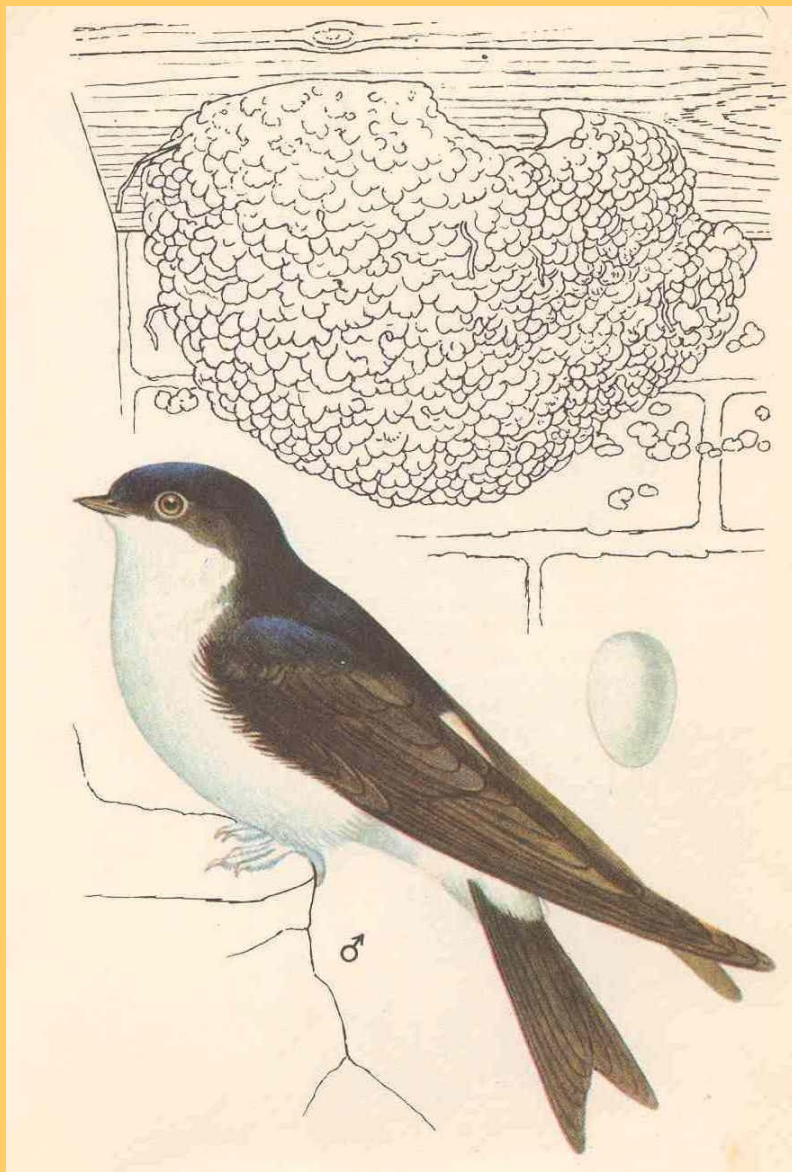
Rozmnožování: hnízdí ve stájích, chlévech, chodbách v miskovitých hnízdech z blátěných kuliček slepovaných slinami s pérovou výstelkou. Na 5 vejcích sedí F 14 – 16 dní, M ji krmí. Vývoj vzletných mláďat trvá asi 20 - 22 dní.

Výskyt: celá Evropa

Další vlaštovkovití ptáci: jiříčka, břehule

PĚVCI - vlaštovkovití:
jiříčka obecná *Delichon urbica*

Hlas: letové volání“čirp-čirp“, švitoření

Prostředí: výrazná vazba na blízkost člověka

Potrava: nejrůznější hmyz – mouchy, mšice, pavoučci, jepice

Vzhled: modrobíle zbarvený pták s opeřenými i prsty, štíhlými křídly a málo vykrojeným ocasem. Při letu výrazný **bílý kostřec**.

Velikost: 13 cm, 18 g.

Aktivita: tažná, přílet koncem IV, odlet v září jižně pod Saharu.

Rozmnožování: uzavřená hnízda z blátěných kuliček slepovaných slinami s malým vletovým otvorem. Uvnitř výstelka ze slámy a peří. Společní sezení obou na 5 vejcích trvá 14 dní, 20 – 24 dní krmí, po výletu se ještě vrací do hnízda.

Výskyt: Eurasie do Japonska, severozápadní Afrika

Další vlaštovkovití ptáci: vlaštovka, břehule

PĚVCI - vlaštovkovití:
břehule říční *Riparia riparia*

Hlas: „čr-čr“

Prostředí: otevřená krajina se stojatými a tekoucími vodami, kde loví potravu. Nezbytné pískové (hlinité) stěny k rozmnožování

Potrava: hmyz lovený nad vodní hladinou

Vzhled: M i F stejní – hnědě zbarvení ptáci se světlou spodinou těla.

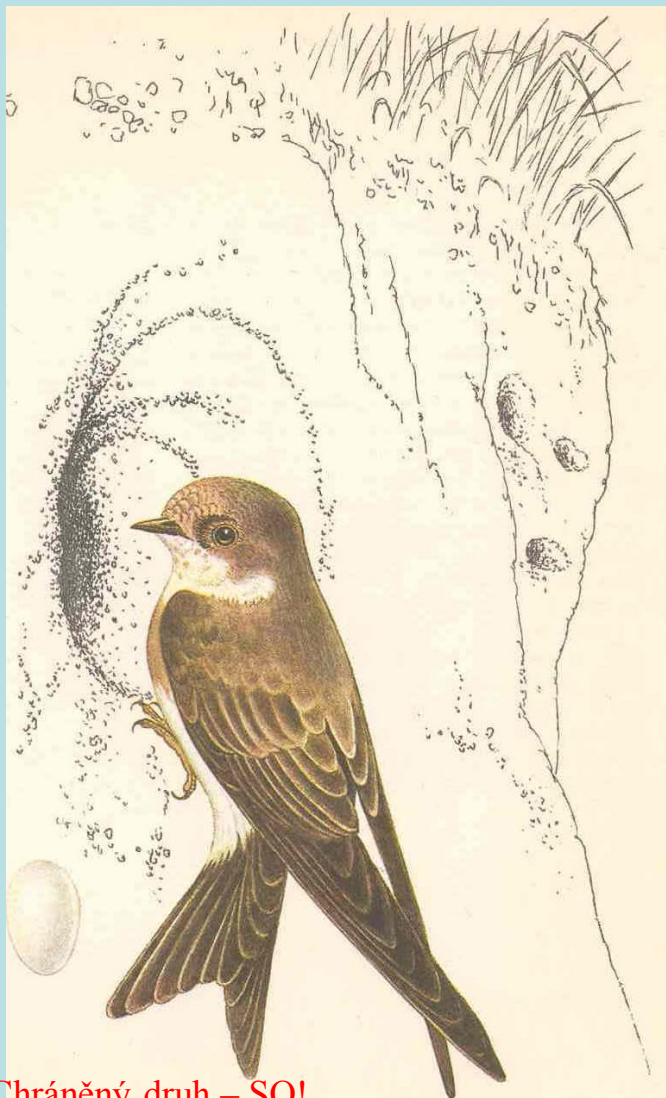
Velikost: 12 cm, 14 g.

Aktivita: tažní, zimuje ve V Africe. Přilétá IV(V), odlétá VIII(IX).

Rozmnožování: koloniální pták, vyžaduje hlinité či pískovité stěny, břehy, opuštěné pískovny. Vyhrabává hnízdní nory až 1 m dlouhé s koncovou kotlinou (unikum: trubky v tarase). 5 – 6 vajec 12 - 14 dní. Mláďata krmí hmyzem 16 – 23 dní, 2 týdny po vylétnutí. Dva odchovy.

Výskyt: Evropa mimo Island

Další vlaštovkovití ptáci: vlaštovka, jiříčka

Chráněný druh – SO!

PĚVCI - žluvovití:

žluva hajní *Oriolus oriolus*

Chráněný druh – SO!

Hlas: flétnové hvízdání „dividlió“, M i F „chre-chre“

Prostředí: teplé listnaté lesy, velké parky

Potrava: hmyz a jeho larvy, i vosy, housenky, pavouci, drobní měkkýši. Pozdě v létě i bobule (třešně, rybíz, víno)

Vzhled: M černožlutý (černá křídla, ocas a u oka), F žlutozelená s matnější barvou (záda), břicho tmavě šplíchané.

Velikost: 24 cm, 72 g.

Aktivita: pobývá krátce - přilétá v V, v VIII táhne až do tropické Afriky. Oblibují koupání u mělkých nádrží.

Rozmnožování: vysoko zavěšené hnízdo ve vidlici koncových větví s pevným zápletem horního okraje. F sedí na 3 – 5 vejcích většinou sama 14 – 15 dní., za stejnou dobu mláďata hnízdo opouští.

Výskyt: Evropa bez Skandinávie, Islandu a britských ostrovů

Další žluvovití ptáci:

PĚVCI - krkavcovití:

krkavec velký *Corvus corax*

Hlas: v letu „krak-krak“, vábení „kruk“

Prostředí: lesy, skalnaté horské biotopy, tundra, ale ve V Evropě i blízko člověka

Potrava: všežravec s předností masité – kadavery zdechlin a drobní zabití živočichové

Vzhled: samec i samice stejní, celí černí s kovovým leskem. **Silný zobák**, v letu **klínovitý ocas**.

Velikost: 64 cm, rozpětí až 120 cm, 1 250 g.

Aktivita: stálý pták v trvalém páru. Využívá hnízdo po několik roků, přistavuje. F staví sama, M pouze nosí materiál. Vždy ostražitý, v zajetí krotký.

Rozmnožování: na 4 – 6 vejcích sedí většinou F, mláďata za 20 – 23 dní, vyvíjí se na hnízdě 40 dní. Potravu nosí rodiče ve hrdelním vaku.

Výskyt: řídce po celé Evropě

Další krkavcovití ptáci: vrána, havran, kavka, sojka, straka, ořešník

Chráněný druh – O!

PĚVCI – krkavcovití:

havran polní *Corvus frugilegus*

Hlas: hluboké „gag“, „krá“, v zimě „kjé“

Prostředí: přes den městské prostředí, pole, louky. Nocují společně na stromech v lesích. Odtud přeletují ve velkých hejnech za potravou

Potrava: nejrůznější potrava (od ořechů po rozmanité odpadky), v hnízdní době hmyz a jeho potraviny

Vzhled: velcí černě zbarvení ptáci s kovově modrým leskem, kalhotky z peří na stehnech, vyklenutější temeno a delší, tenčí zobák s lysým kořenem než u vrány. M jako F.

Velikost: 46 cm, rozpětí křídel 90 cm, 480 g.

Aktivita: k nám přilétají na podzim ze severní a východní Evropy. Brzy na jaře se vracejí na svoje pravidelná hnízdiště.

Rozmnožování: hnízdí v koloniích na stromech (i u nás v jižních Čechách a na jižní Moravě několik malých pravidelných hnízdišť). V hnízdě 4 – 5 vajec, F sedí sama 18 dní, M přináší potravu i mladým (hrdelní vak). Od 6 dní věku létá pro potravu i F (škodlivý hmyz – chrousti aj.)

Výskyt: celá Evropa mimo Skandinávii, Malá Asie

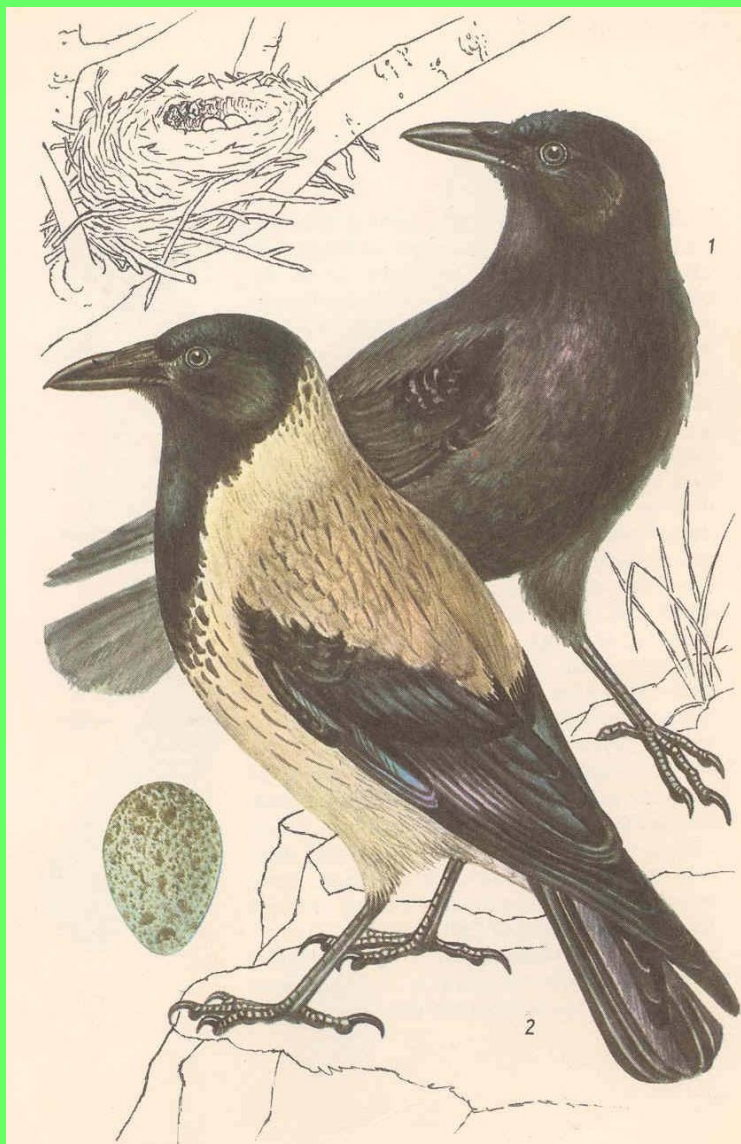
Další krkavcovití ptáci: krkavec, vrána, kavka, sojka, straka, ořešník

PĚVCI - krkavcovití:

vrána obecná černá *Corvus corone corone*

vrána obecná šedá *Corvus corone cornix*

Hlas: „hluboké „krá-krá“ či „krý“

Prostředí: otevřené a polní lesy, městské parky

Potrava: všežravci – sbírají semena, bobule, bukvice, ale i hmyz, měkkýše, hraboše, vejce, při výlovu rybníků leklé ryby

Vzhled: samec i samice stejně zbarveni, dva poddruhy: černě zbarvený Z a JZ a střední Evropa, se šedými prsy a zády zbytek E., Skotsko a Irsko. Křížení. **Kulatý ocas.**

Velikost: 47 cm, rozpětí 95 – 100 cm, 550 g.

Aktivita: toulavý pták

Rozmnožování: hnízdí vysoko na stromech. Staví nová (8 dní), nebo využívá stará. Na 4 – 6 vejcích sedí F sama Asi 20 dní, M nosí jí a první týden i mladým potravu. Za 4 – 5 týdnů opouštějí hnízdo, toulají se s rodiči.

Výskyt: celá Evropa

Další krkavcovití ptáci: krkavec, havran, kavka, sojka, straka, ořešník

PĚVCI – krkavcovití:

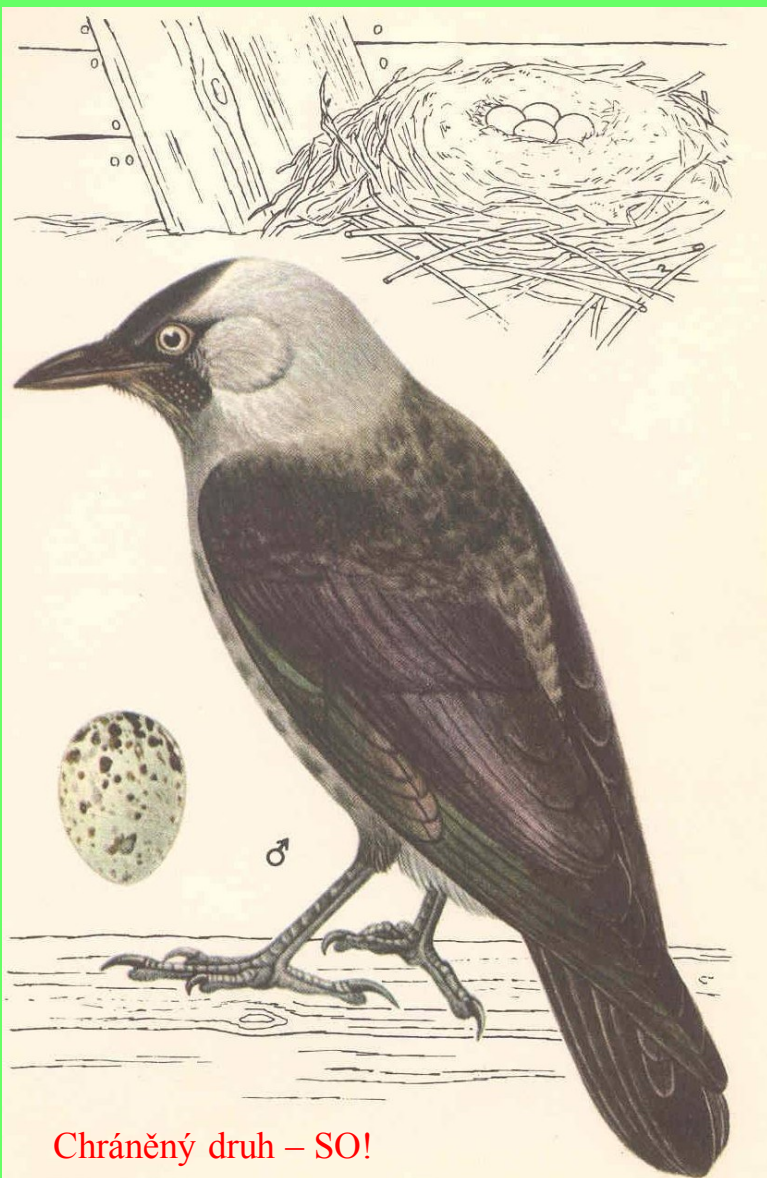
kavka obecná *Corvus monedula*

Hlas: jasné „kjak“ i opakovaně

Prostředí: bukové lesy, náhradně i města

Potrava: staří hlavně semena (zrní), ale i třešně, jahody. Mladé krmí hmyzem (brouky), červy, měkkýši, žábami a jinými drobnými obratlovci

Chráněný druh – SO!

Vzhled: černí (modravý lesk) ptáci s šedou hlavou a břichem. Oči světle modré.

Velikost: 33 cm, 240 g.

Aktivita: severní kavky zimují ve střední a západní Evropě spolu s havrany.

Rozmnožování: hnízdí v parcích a lesích se starými stromy a dutinami, ve skalách ale i věžích ve štěrbinách. Kotlinu vystylají slámou, chlupy, peřím. Na 5 – 6 vejcích se oba střídají (M krátce), juv v hnízdě asi měsíc, brzy poletují po okolí.

Výskyt: Evropa mimo S Skandinávii

Další krkavcovití ptáci: krkavec, havran, vrána, sojka, straka, ořešník

PĚVCI – krkavcovití:

ořešník kropenatý *Nucifraga caryocatactes*

Hlas: podobný sojce, zjara „gerr“

Prostředí: ze sibiřské tajgy pronikl postupně do jehličnatých lesů horských oblastí a dál se šíří i do nižších poloh.

Potrava: staří hlavně semena, oříšky a bukvice, ale i jádra ovoce (hrušek). Výjimečně hmyz (zemní vosy), mláďat pěvců. Tvoří zásobní skrýše potravy.

Vzhled: M i F stejně zbarveni - tmaví ptáci s černou hlavou a křídly, zbytek těla kropenatý.

Velikost: 32 cm, rozpětí křídel 59 cm.

Aktivita: stálí, někdy invaze ze sibiřské tajgy až do Evropy.

Rozmnožování: hnízdí v hustých smrcích. Na 3 – 4 vejcích sedí F sama 18 dní, M ji krmí. Juv v hnízdě asi 23 dní, brzy poletují za potravou po okolí.

Výskyt:

Další krkavcovití ptáci: krkavec, havran, vrána, kavka, sojka, straka

PĚVCI – krkavcovití:

straka obecná *Pica pica*

Hlas: štěkavé „šak-šak“ nebo „ček-ček-ček“

Prostředí: křovinaté stráně, polní lesíky, křovinaté okraje rybníků

Potrava: jako potrava slouží myši, hraboši, ještěrky, hmyz a jiní bezobratlí, ale i zrní, plody a bobule

Vzhled: M i F stejně zbarvení, nápadný dlouhý ocas. Černě zbarvená křídla a ocas s výrazným zelenavým kovovým leskem. Mladí mají zbarvení bez lesku. Bílé břicho a široký pruh v křídle.

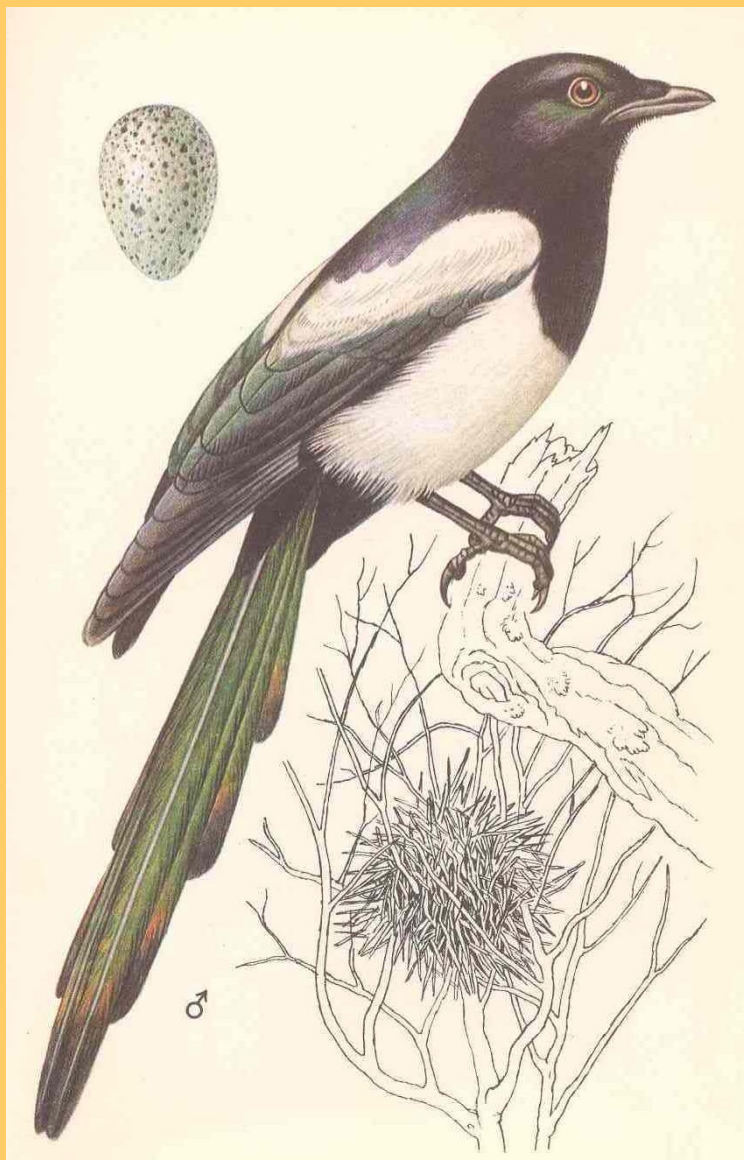
Velikost: 46 cm, 210 g.

Aktivita: stálá, v zimě toulavá v širším okolí. Opatrný a plachý pták.

Rozmnožování: hnízda z trnitého materiálu na stromech nebo křovinách staví se „stříškou“, na 3 – 10 vejcích sedí F většinou sama 16 – 18 dní, mladé krmí oba rodiče na hnízdě 24 dní, pak krátce po vylétnutí.

Výskyt: Evropa, Asie, SZ Afrika a S Amerika

Další krkavcovití ptáci: krkavec, vrána, havran, kavka, sojka, ořešník

PĚVCI – krkavcovití:

sojka obecná *Garrulus glandarius*

Hlas: pronikavý křik

Prostředí: lesy s podrostem ve všech výškových stupních. Upřednostňuje dubové lesy. Nastupuje stěhování do měst.

Potrava: rostlinná i živočišná, ptačí vejce, hmyz, na podzim žaludy, tvorba zásobáren.

Vzhled: M i F stejně zbarvení. Základní zbarvení skořicově hnědé s černým ocasem a konci křídel, od kořene zobáku proužek. **Bílomodré zrcátko.** Černě skvrnitě čelo.

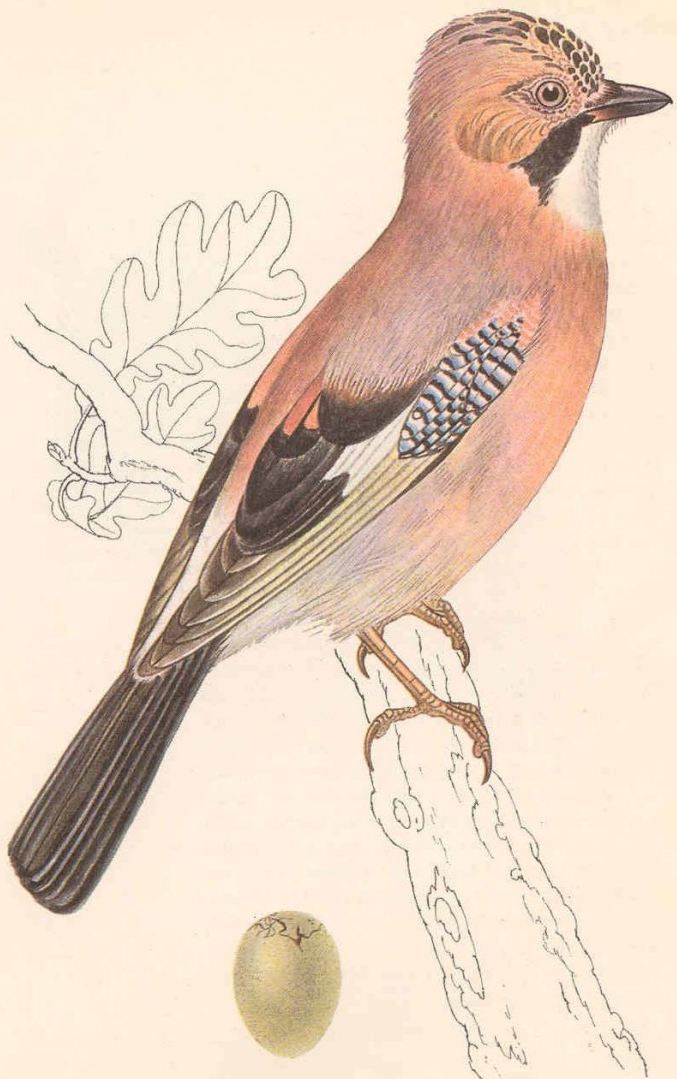
Velikost: 34 cm, rozpětí křídel 54 cm, 170 g.

Aktivita: stálý, někdy toulavý pták. Výjimečně invazní populace ze severní Evropy. Hejnový pták s obranným chováním jednotlivců při přeletu volných prostranství.

Rozmnožování: hnízda na okrajových jehličnanech nad 4 m vysoko, na 5 – 7 vejcích se střídají oba 16 – 17 dní, mladé krmí na hnízdě 20 dní. Následuje toulání po lese.

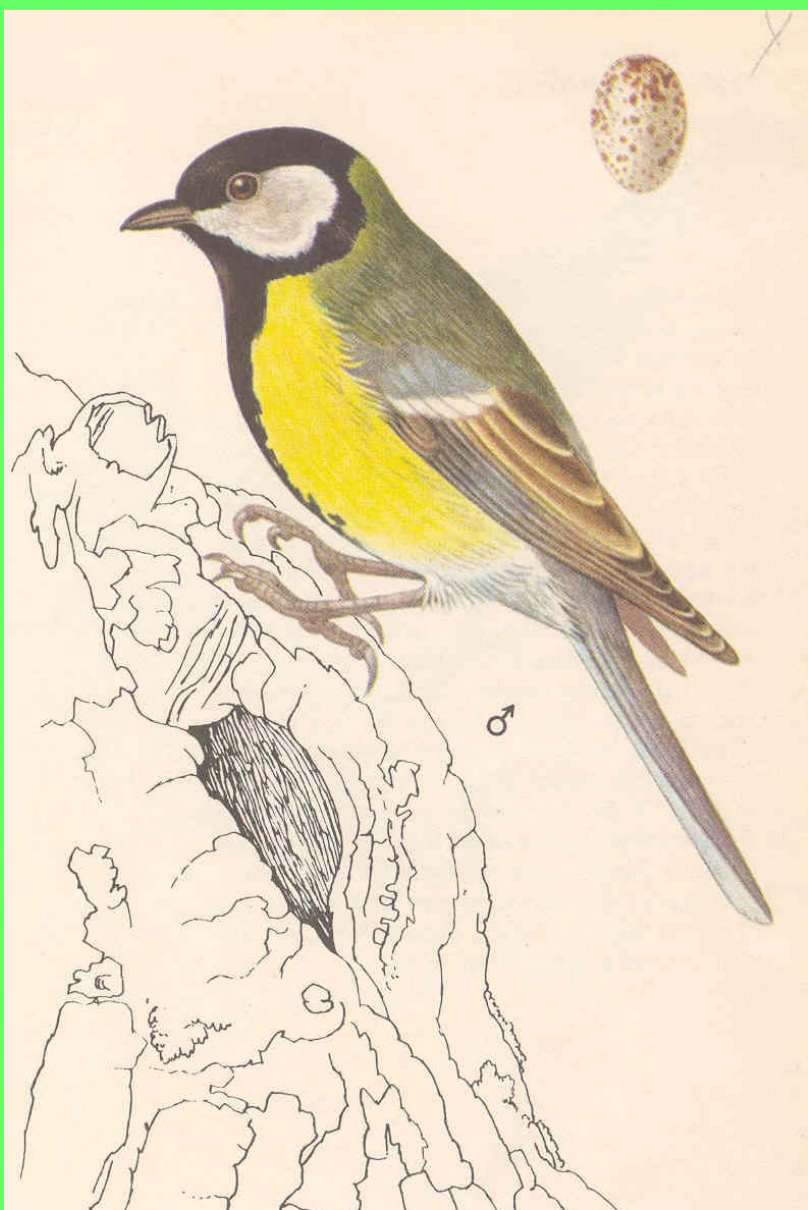
Výskyt: Evropa mimo Island a severní Skandinávii

Další krkavcovití ptáci: krkavec, vrána, havran, kavka, straka, ořešník

PĚVCI – sýkorovití:

sýkora koňadra *Parus major*

Hlas: vábivé „pink-pink“, jarní „cici-dé“, „si-tuit“

Prostředí: lesy všech typů, zahrady, parky, sady i v blízkosti člověka

Potrava: hlavně housenky, v zimě i semena

Vzhled: statná sýkora s černou hlavou a středovým **břišním pruhem** na žluté, bílými tvářemi a šedozelenohnědými křídly s bílým proužkem.

Velikost: 14 cm, váha 19 g.

Aktivita: stálí

Rozmnožování: nejméně dvojí hnízdění v dutinách, stromů, ale i zdí a budkách s 8 – 10 vajíčky. Sedí sama F, za 13 – 14 dní se líhnou holata, oba nosí potravu, hlavně housenky. Zpočátku až 500krát, před vyvedením až 800krát za den přináší rodiče potravu. Po 16 – 21 dnech vyletují, jsou dál krmeny.

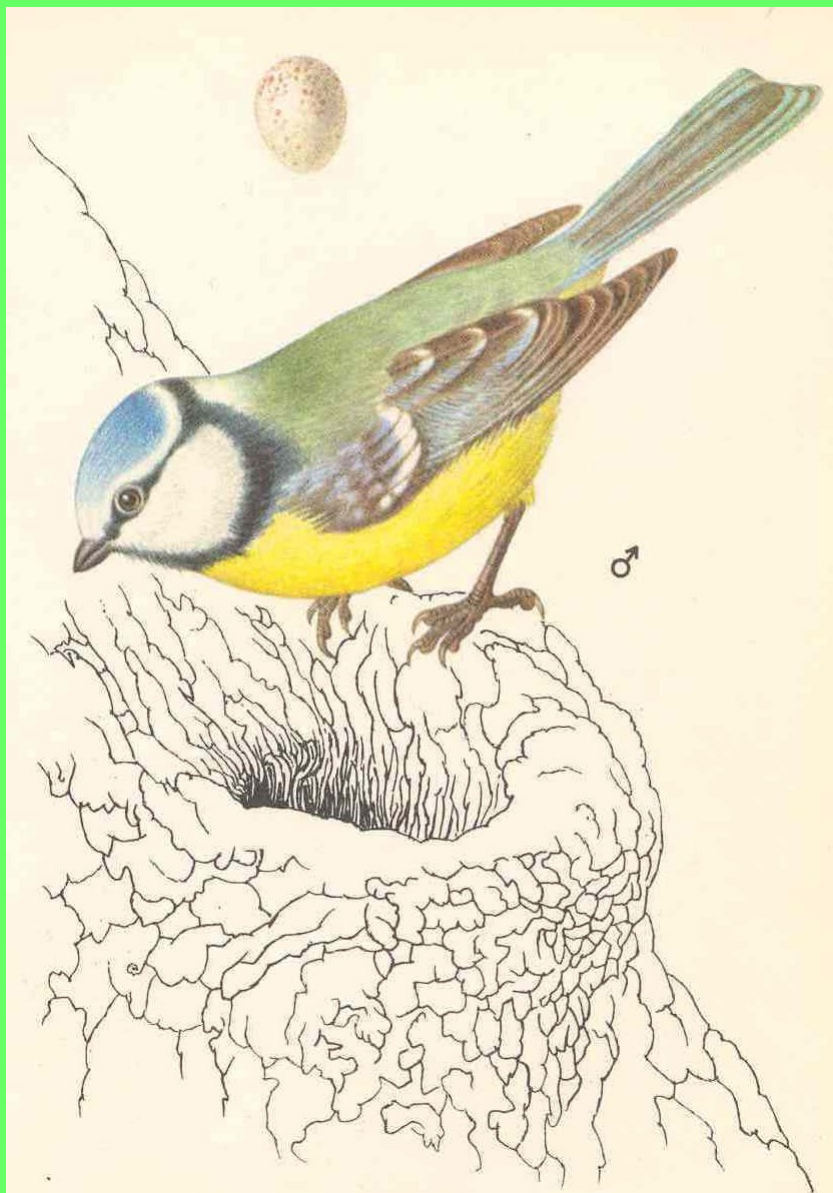
Výskyt: celá Evropa, velká část Asie a S Afriky

Další sýkorovití ptáci:

PĚVCI - sýkorovití:

sýkora modřinka *Parus caeruleus*

Hlas: „tetetetet“, jarní „ci-ci-círrr“, lek „cerretet“

Prostředí: zahrady, parky, světlé lesy

Potrava: živočišná – hmyz

Vzhled: drobný pták se žlutou spodní částí (bez černého středového pruhu), **modrým bíle lemovaným temenem hlavy**, bílými lícemi ohraničenými tmavomodrým proužkem. Šedozelený hřbet, hnědavá křídla. Relativně krátký zobák.

Velikost: 12 cm, váha 11 g.

Aktivita: stálá

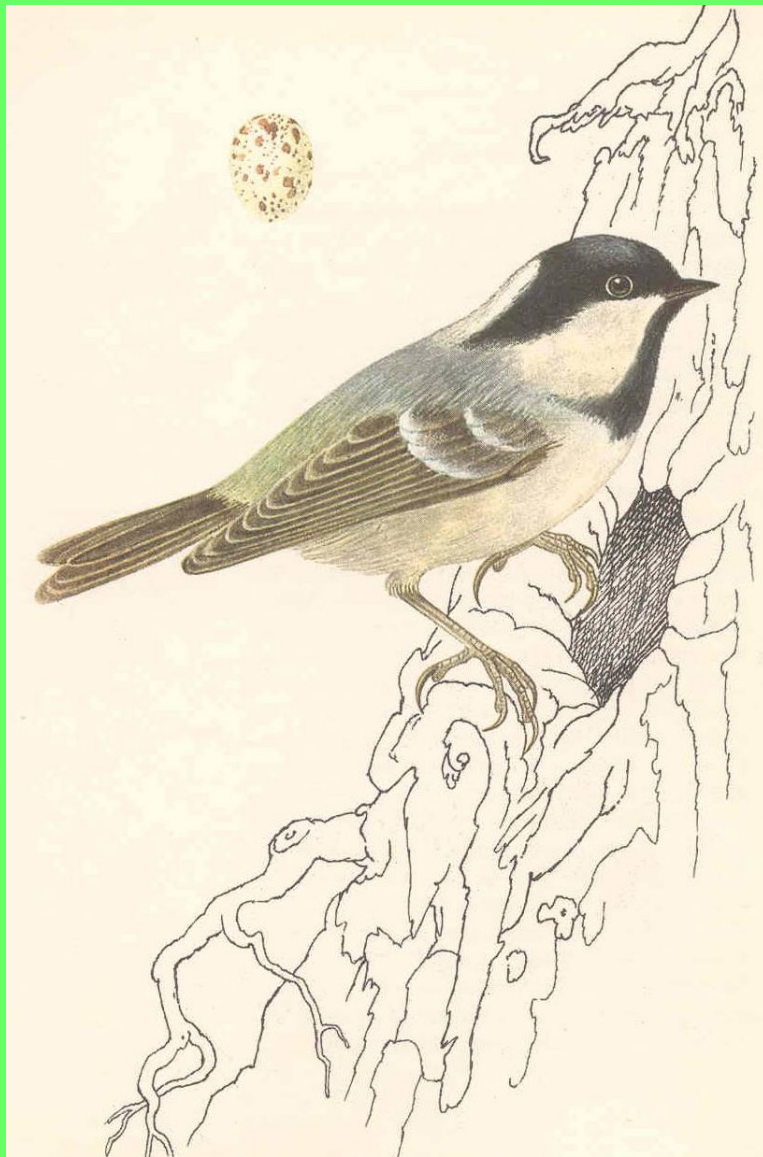
Rozmnožování: dutiny nebo jejich náhražky (škvíra mezi prkny, ale i poštovní schránka) s 10 – 16 vajíčky. F sedí sama 14 dní, krmí oba hmyzem a housenkami, výlet mláďat po 17 – 20 dnech, krmí krátkou dobu mimo hnízdo. Další hnízdění.

Výskyt: Evropa mimo sever Skandinávie

Další sýkorovití ptáci:

PĚVCI – sýkorovití:

sýkora uhelníček *Parus ater*

Hlas: vábení „sit-sit“, „víze-víze-víze“

Prostředí: vysoké jehličnaté (raději jedlové než smrkové), ne však hluboké lesy

Potrava: různý hmyz a jeho larvy (včetně nosatců a kůrovců), pavouci, v zimě často semena jehličnanů

Vzhled: stejné černobílošedé zbarvení M i F s **černou skvrnou na hlavě** protaženou na bocích krku (bílá skvrna v týle) a bradou, spodní strana šedá.

Velikost: 11 cm, váha 9,5 g.

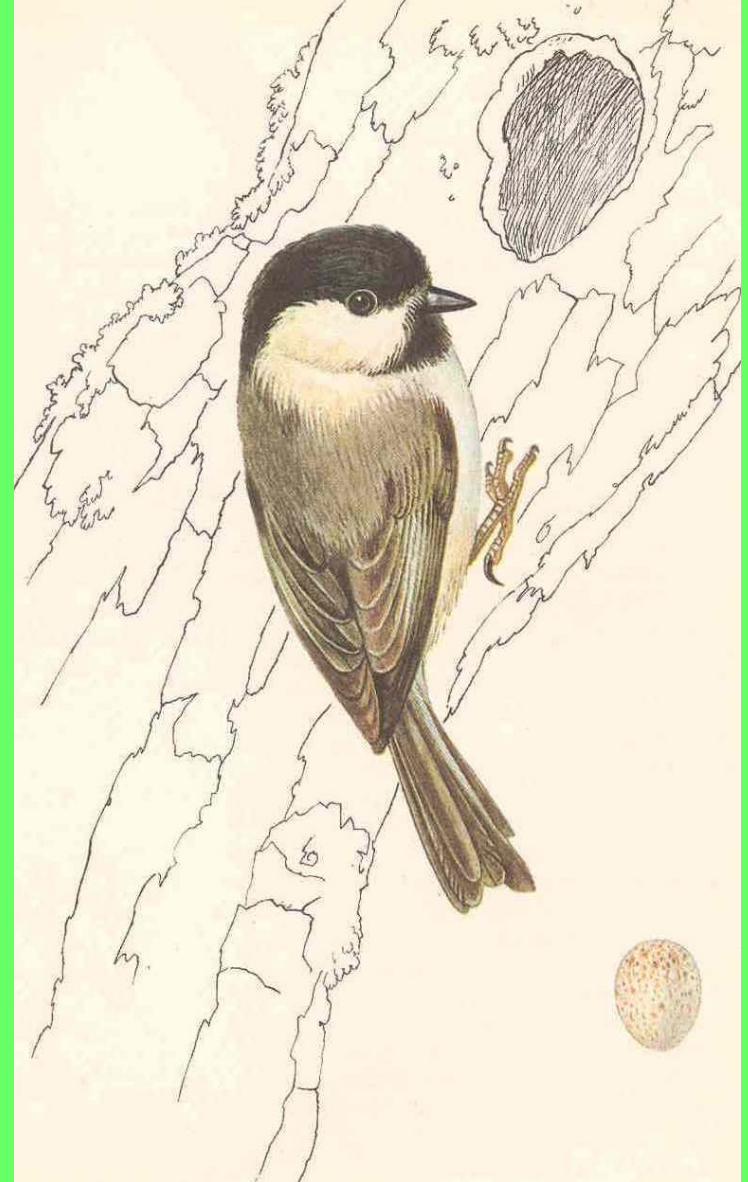
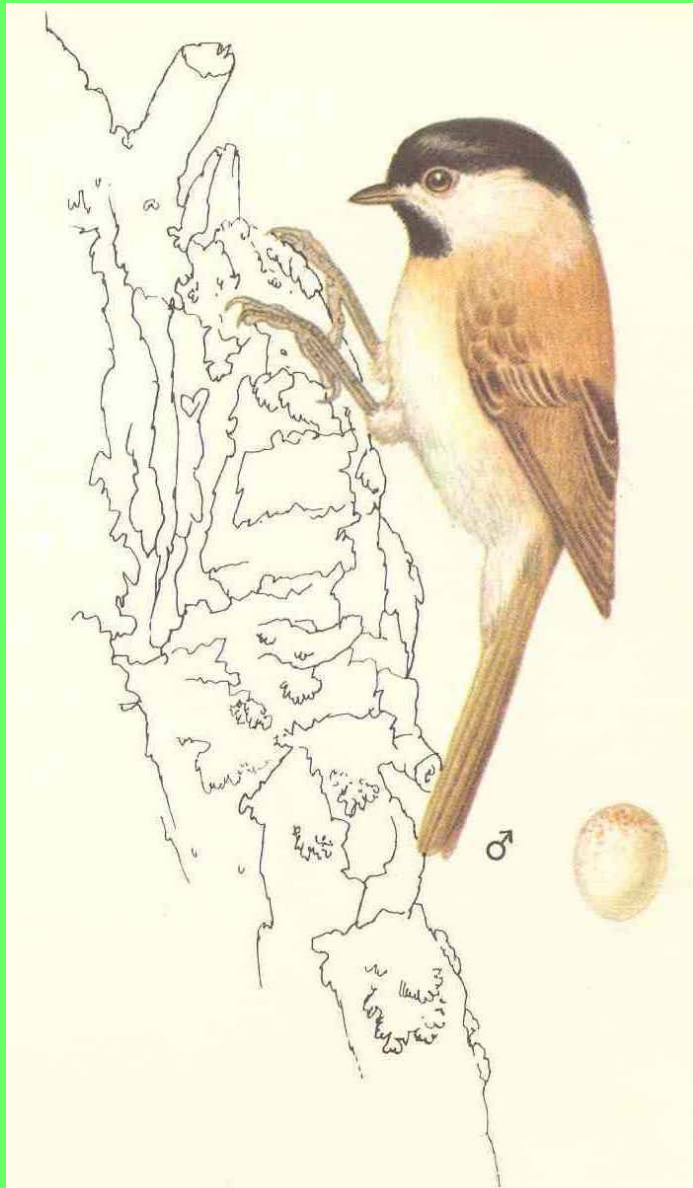
Aktivita: stálí v Z, J a střední Evropě, z V a S E. invadují do střední.

Rozmnožování: typický dutinový pták (náhr. pukliny skal, dřevé pařezy, nory v zemi i budky), 7 – 11 vaj. Vysedí F sama za 14 – 15 dní, krmí oba hmyzem, jeho larvami, pavouky, výlet za 16 – 17 dní, další 2 týdny krmí. Další hnízdění.

Výskyt: celá Evropa mimo nejsevernější části, až na Kamčatku, SZ Afrika

Další sýkorovití ptáci:

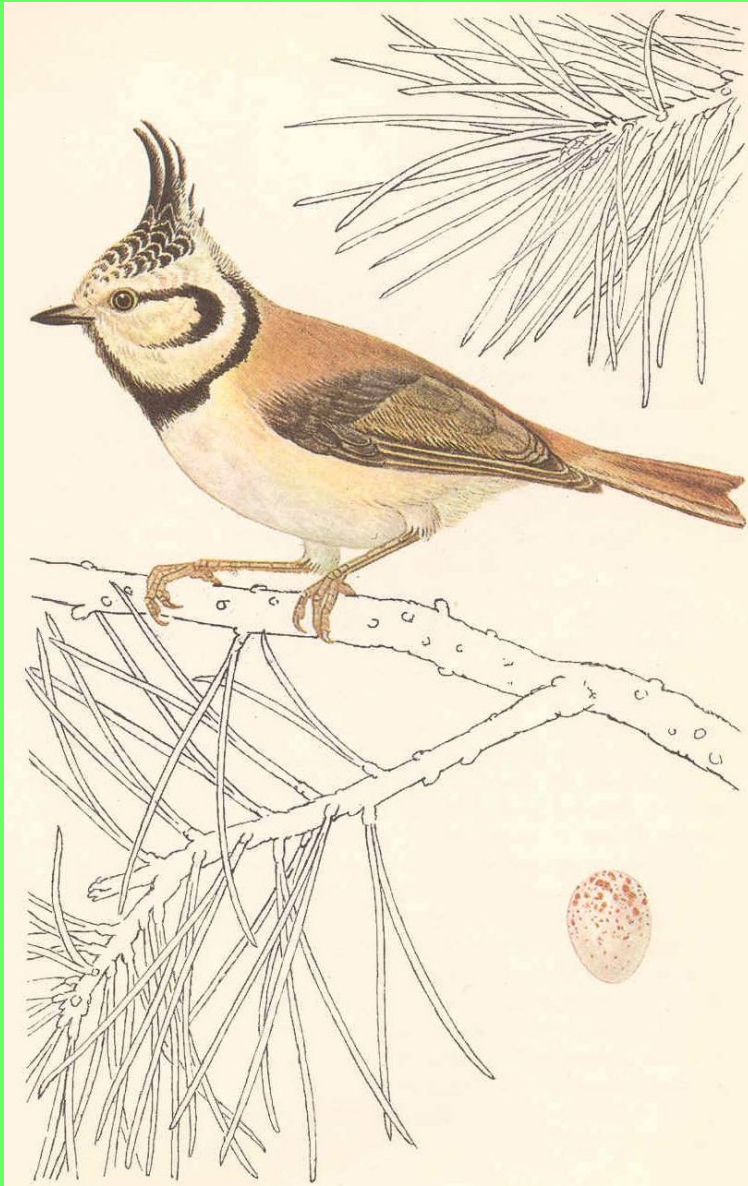
PĚVCI – sýkorovití:
sýkora babka *Parus palustris*

PĚVCI – sýkorovití:
sýkora lužní *Parus montanus*

PĚVCI – sýkorovití:

sýkora parukářka *Parus cristatus*

Hlas: „si-si-girr“, jen „girrr“

Prostředí: jehličnaté lesy, v poslední době proniká i do listnatých v důsledku lepších hnízdních možností (dutiny)

Potrava: drobný hmyz (kůrovci, nosatci), v zimě semena

Vzhled: M i F stejně zbarvení – hnědý hřbet, křídla s černou barvou, na tvářích černá kresba stejně i na chocholce.

Velikost: 11,5 cm, váha 12 g.

Aktivita: stálí

Rozmnožování: jak v dutinách (a budkách), tak i různých hnízdech 7 – 10 vaj. Zahřívá F sama 15 – 18 dní, mláďata opouští hnízdo za 20 – 22 dní, krmí oba rodiče. Druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa mimo Anglii, Irsko, Itálii a severní části

Další sýkorovití ptáci:

PĚVCI – mlynaříkovití:
mlynařík dlouhoocasý *Aegithalos caudatus*

Hlas: „serrrp“, vábení „si-si-si“ i v letu

Prostředí: lesní prostředí – stromové porosty
Potrava: drobný hmyz

Vzhled: kulaté tělíčko s narůžovělým zbarvením s dlouhým ocáskem. Krátký zobák, hlava bílá nebo s černým pruhem nad okem.

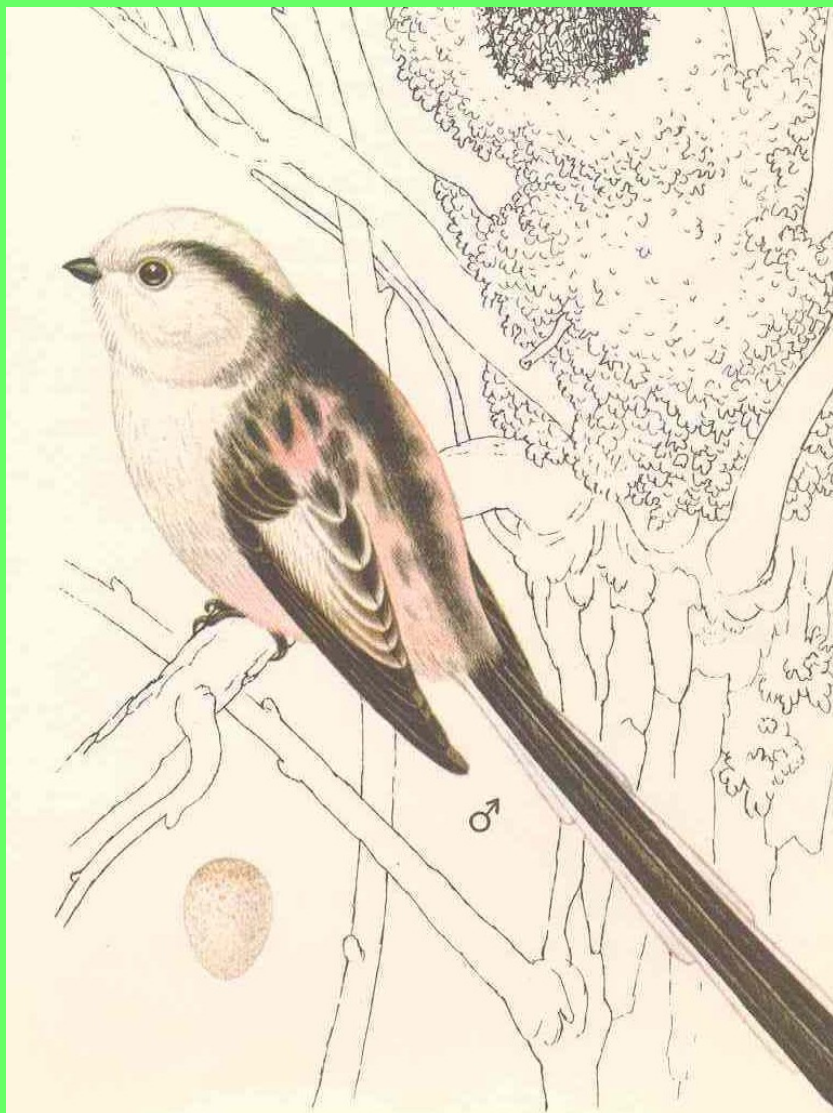
Velikost: 14 cm, váha 8 - 9 g.

Aktivita: stálý pták

Rozmnožování: volné oválné hnízdo z mechu a pérovou výstelkou maskuje kousky kůry v rozsoše větví s malým vletovým otvorem shora staví společně (M nosí, F staví) až 20 dní pro 6 – 12 vajec. Sedí 13 dní, krmí drobným hmyzem až 20 dní, a krátce po výletu. Další hnízdění, mláďat se drží blízko, po vyhnízdění tvoří hejňko pro potulky po krajině.

Výskyt: Evropa

Další mlynaříkovití ptáci:

PĚVCI – šoupálkovití: **šoupálek**
dlohoprstý *Certhia familiaris*

Hlas: „sri-sri“

Prostředí: jehličnaté lesy (méně listnaté), parky, sady, zahrady, stromové aleje

Potrava: hmyz a jeho larvy, pavouci

Vzhled: M i F stejní – nenápadné zbarvení stromové kůry, **dolů zahnutý zobák**, delší ocas. Bílé břicho, proužky v křídlech s odstupňováním.

Velikost: 12,5 cm, váha 9,5 g.

Aktivita: stálý, mimo hnízdění přelétavý. Šplhá po kmenech stromů spirálovitě vzhůru s opíráním o tuhá ocasní pera, přelétá na další strom.

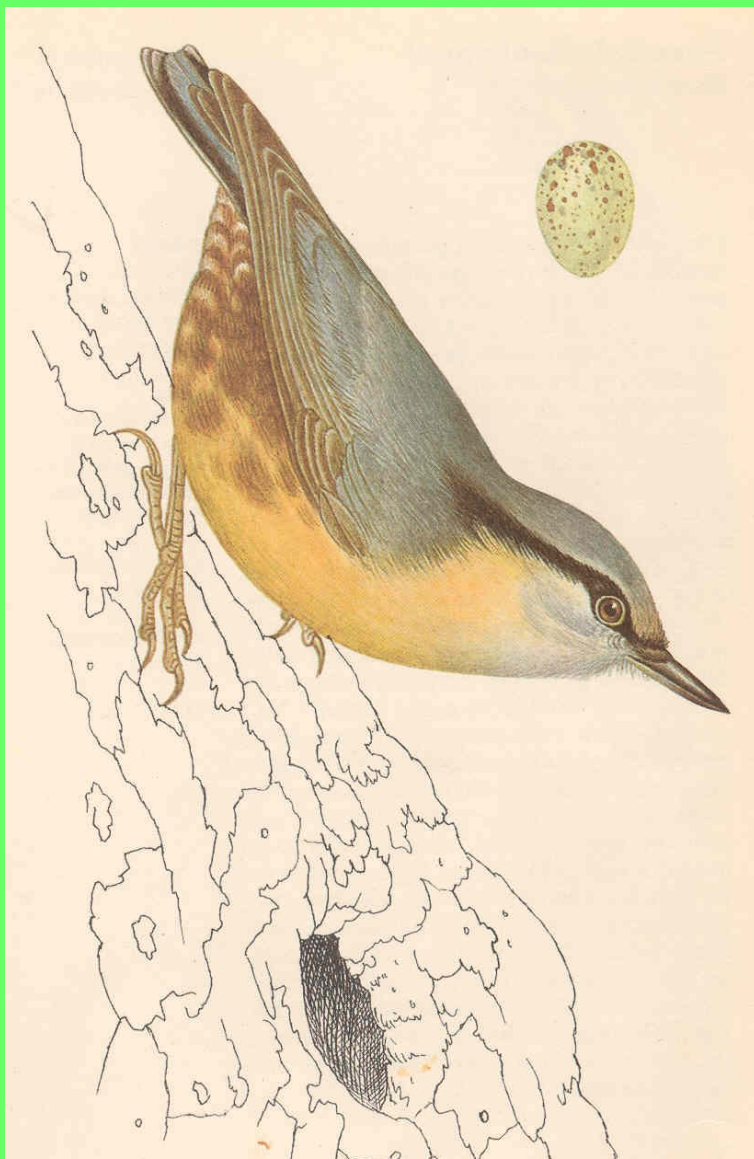
Rozmnožování: hnízdo buduje v polodutinách za odchlíplou kůrou, v hromadách dřeva aj. Na 5 – 7 vajíčkách sedí F 13 – 15 dní, oba krmí hmyzem na hnízdě 15 dní i poté mimo. Druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa mimo JZ část a severní Skandinávii až do Japonska a S a střední Ameriky

Další šoupálkovití ptáci:

PĚVCI – brhlíkovití:

brhlík lesní *Sitta europaea*

Hlas: hvízdání „tí-tí-tí“, vábení „tvet-tvet“ „tvit-tvit“

Prostředí: les, jiné stromové porosty (parky, zahrady)

Potrava: hmyz, pavouci v kůře, v zimě semena

Vzhled: zavalitý pták, **málo výrazný krk**. Šedomodrý hřbet, **černá páska přes oko**, okrové břicho, silný **šídlovitý zobák**, M i F stejně zbarvení.

Velikost: 14 cm, 23 g.

Aktivita: pobíhá po kmenech i větvích, i hlavou dolů

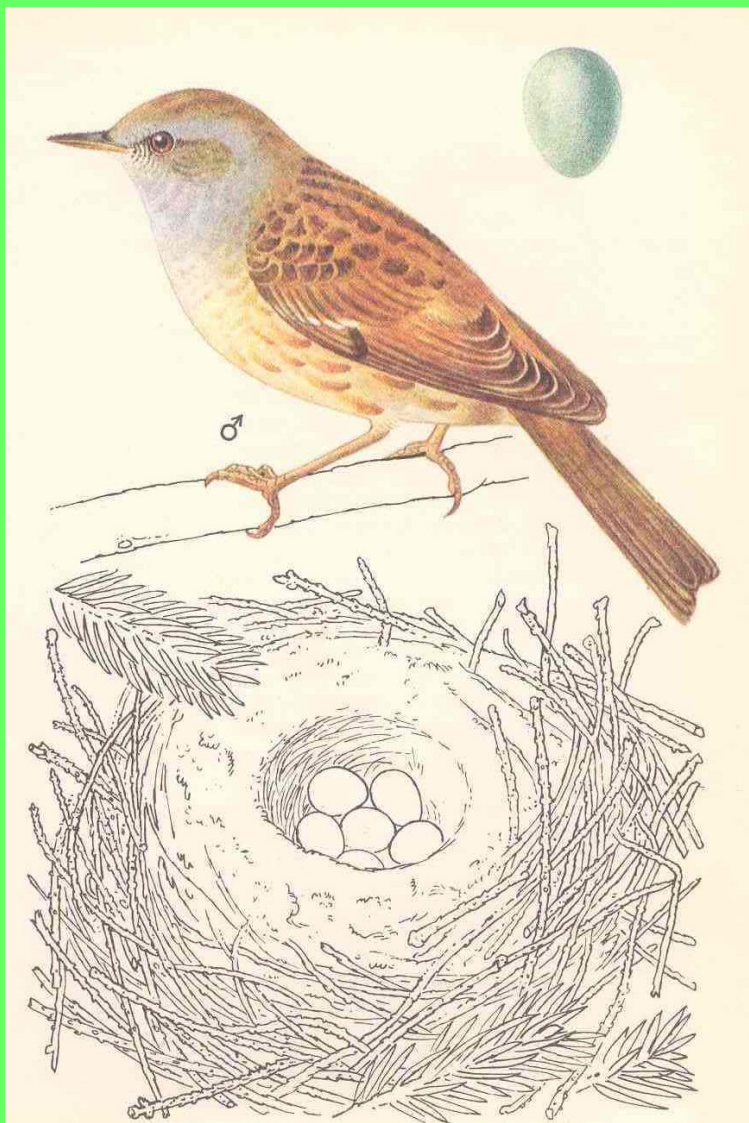
Rozmnožování: dutinový pták, výstelka z šupin borové kůry a suchého listí, velký vchod „vylepí“ hlínou se slinami. 6 – 8 vajec, sedí 13 – 14 dní, krmí 22 – 24 dní.

Výskyt: Evropa mimo Irsko a sever. Skandinávii

Další brhlíkovití ptáci:

PĚVCI – pěvuškovití:

pěvuška modrá *Prunella modularis*

Hlas: vábení tiché „ci-ci-zi-zi“, zpěv cvrčivý

Prostředí: převážně jehličnaté lesy, ale i listnaté a parky a zahrady. Upřednostňuje houštiny.

Potrava: hmyz, larvy a pavouci, na podzim bobule a semena

Vzhled: štíhlá s tenkým zobákem, šedohnědá. Hlava a hrud' olověně šedá. M jako F.

Velikost: 15 cm, váha 19 g.

Aktivita: tažná ze severních oblastí do J a Z Evropa (IX/X/ - III/IV/), výjimečně přezimuje ve střední Evropě. Někdy zpívá z vyvýšených stanovišť.

Rozmnožování: 4 – 5 modrozelených vajíček v mechovém hnízdě je dobře maskováno. V sezení se F i M střídají 14 dní, po stejné době opouští mladí hnízdo, krátce potom se osamostatňují.

Výskyt:

Další pěvuškovití ptáci:

PĚVCI – skorcovití:

skorec vodní *Cinclus cinclus*

Hlas: krátké „crrb-crrb“, hvízdavý zpěv i v zimě

Prostředí: proudné potoky a řeky s čistou vodou

Potrava: hmyz – larvy ve vodě

Vzhled: zavalitý hnědě zbarvený pták s krátkým ocasem, bílá náprsenka, šídlovitý zobák.

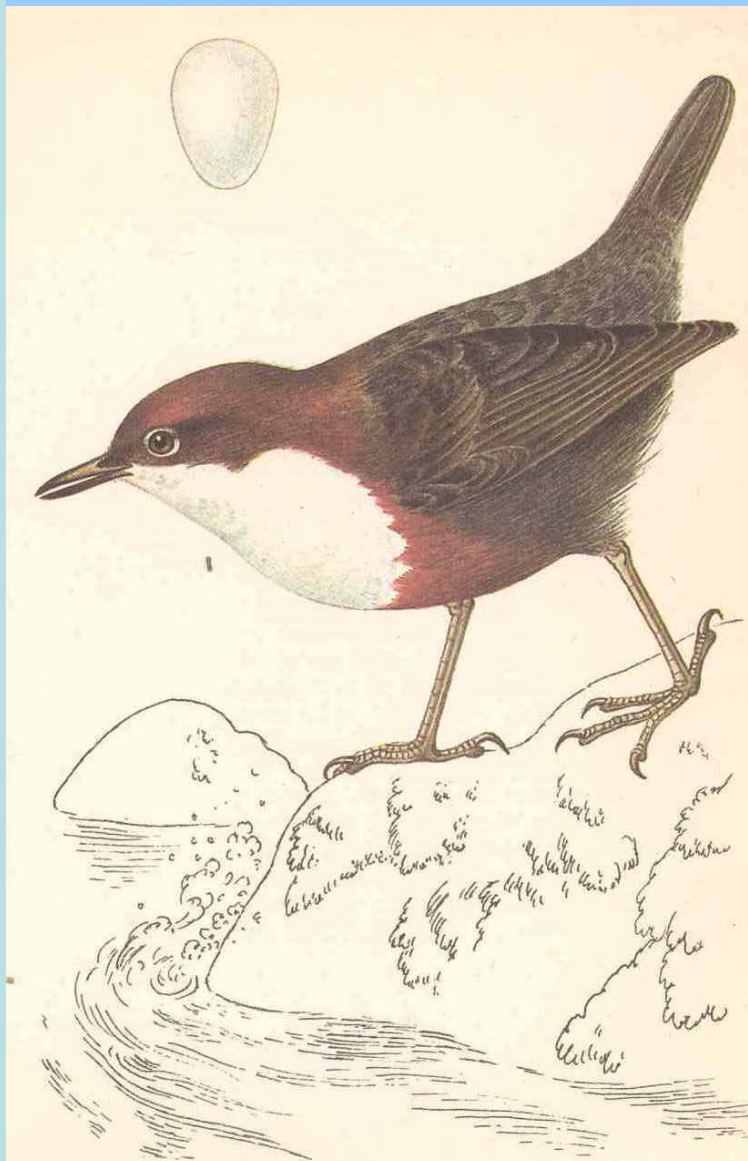
Velikost: 18 cm, 60 g.

Aktivita: stálý, potravu (vodní larvy hmyzu, ale i drobné rybičky) sbírá pod vodou při pobíhání po dně, obrací i kamínky. V zimě loví potravu i pod ledem.

Rozmnožování: kulovitá hnízda s postranním vchodem z mechu a vodních rostlin pod skalními převisy, tarasy a pod mosty staví oba, 4 – 6 vajec.

Výskyt: chybí v severní Evropě, hojný je i ve Skandinávii

Další skorcovití ptáci:

PĚVCI – střízlíkovití:

střízlík obecný *Troglodytes troglodytes*

Hlas: hlasité „cik-cik“, cvrčivé „cerr“

Prostředí: lesní prostředí

Potrava: hmyz a jeho larvy, pavouci

Vzhled: M i F stejní – na hnědém podkladu černé pravidelné skvrnění. Krátký vzhůru směřující ocas. Jeden z nejmenších evropských ptáků.

Velikost: 10 cm, váha 9 g.

Aktivita: stálí, pouze severní jedinci tažní. Části hostitelé kukaččích mlád'at.

Rozmnožování: M buduje více hnízd, z nichž si F vybírá. Sedí sama na 5 – 7 vejcích 14 – 16 dní, za dalších 16 dní hnízdo opustí. Další hnízdění.

Výskyt: celá Evropa do přední, střední a V Asie, SZ Afriky až S Ameriky.

Další střízlíkovití ptáci:

PĚVCI – drozdovití:

drozd zpěvný *Turdus philomelos*

Hlas: opakovaný hvízdavý zpěv „huidýb-huidýb“

Prostředí: lesy, parky a zahrady

Potrava: červi, slimáci, hmyz (housenky) a bobule

Vzhled: svrchu světlehnědý, spodní strana těla žlutobílá s hnědými skvrnami. Spodní strana křídel rezavožlutá. Nejmenší z drozdů.

Velikost: 23 cm, 70 g.

Aktivita: tažný do J Evropy a S Afriky, III-IX(X), dřívější přílet M.

Rozmnožování: hnízda na stromech, keřích ale i trámech ze suchého materiálu uvnitř vymazané směsí hlíny, trouchu a slin. F sedí sama na 3 – 6 vejcích 12 – 14 dní, mláďata krmí oba 14 dní, dokrmují na zemi.

Výskyt: celá Evropa

Další drozdovití ptáci: kos, (rehek, červenka, bramborníček, slavík, bělořit – nově lejsk.)

PĚVCI - drozdovití:

drozd kvíčala *Turdus pilaris*

Hlas: “šak-šak-šak“, „terr-terr“

Prostředí: polní lesíky, parky, křovinatá místa podél potoků a řek, světlé březové a borové háje. Původně severský pták se šíří do střední Evropy.

otrava: hmyz, červi a drobní měkkýši, na podzim a v zimě bobule a ovoce

Vzhled: M i F stejně zbarvení. **Šedá hlava a šedý kostřec**, za letu nápadná bílá spodní strana křídel. **Žlutý zobák** (alespoň kořenová část).

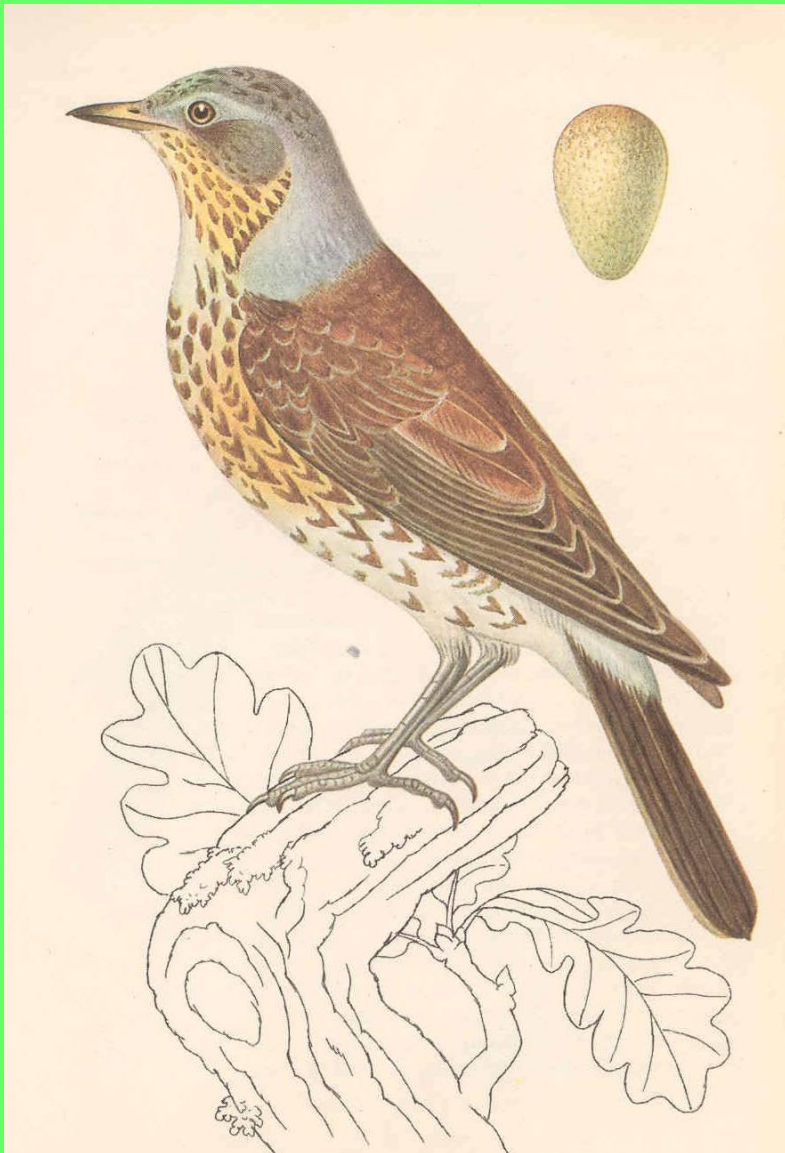
Velikost: 25,5 cm, 100 g.

Aktivita: v X přilétají do střední Z a J Evropy severské populace k přezimování. Hejnový pták.

Rozmnožování: hnízdo do 3 m vysoko (v tundře do 50 cm) zpevněné hlinou v základech, 4 – 7 vajec vylodí F sama za 14 dní, za stejnou dobu mláďata hnízdo opouštějí.

Výskyt: střední a severní Evropa, tažný

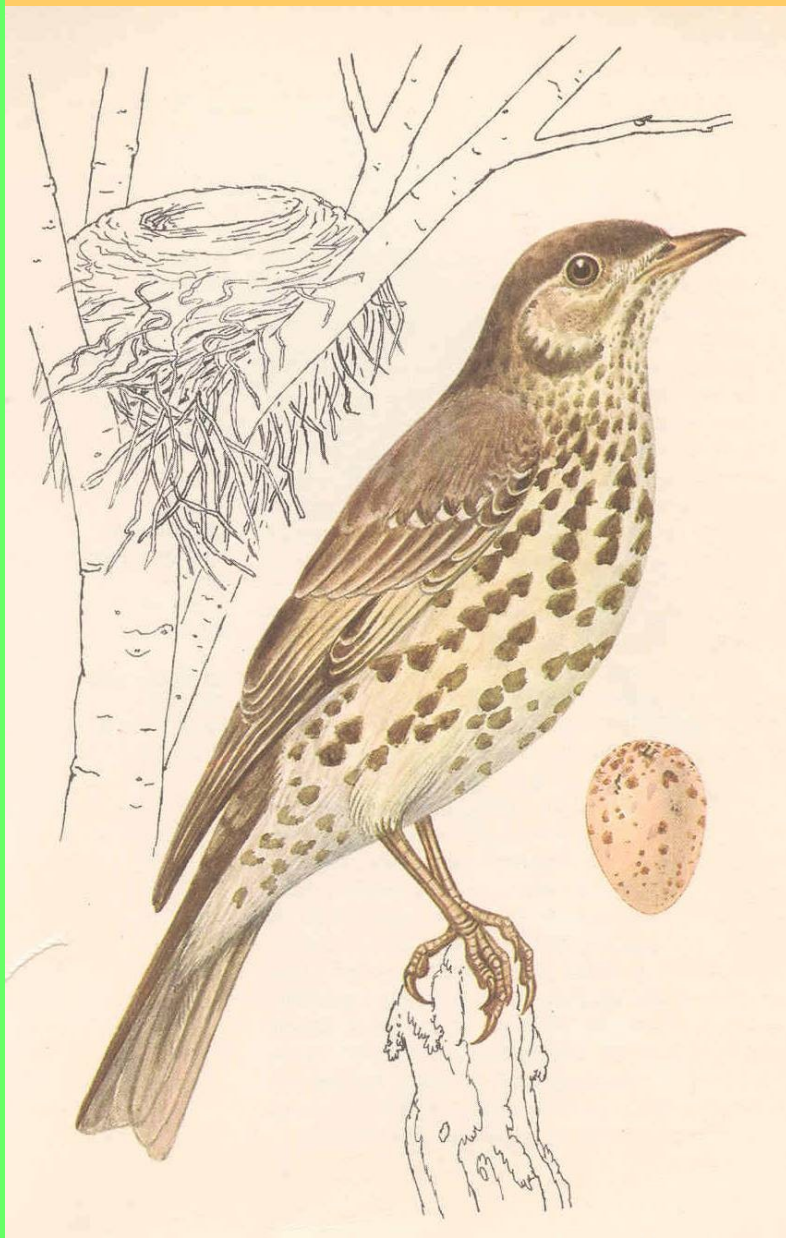
Další drozdovití ptáci: kos (rehek, červenka, bramborníček, slavík, bělořit – nově lejsk.)

PĚVCI – drozdovití:

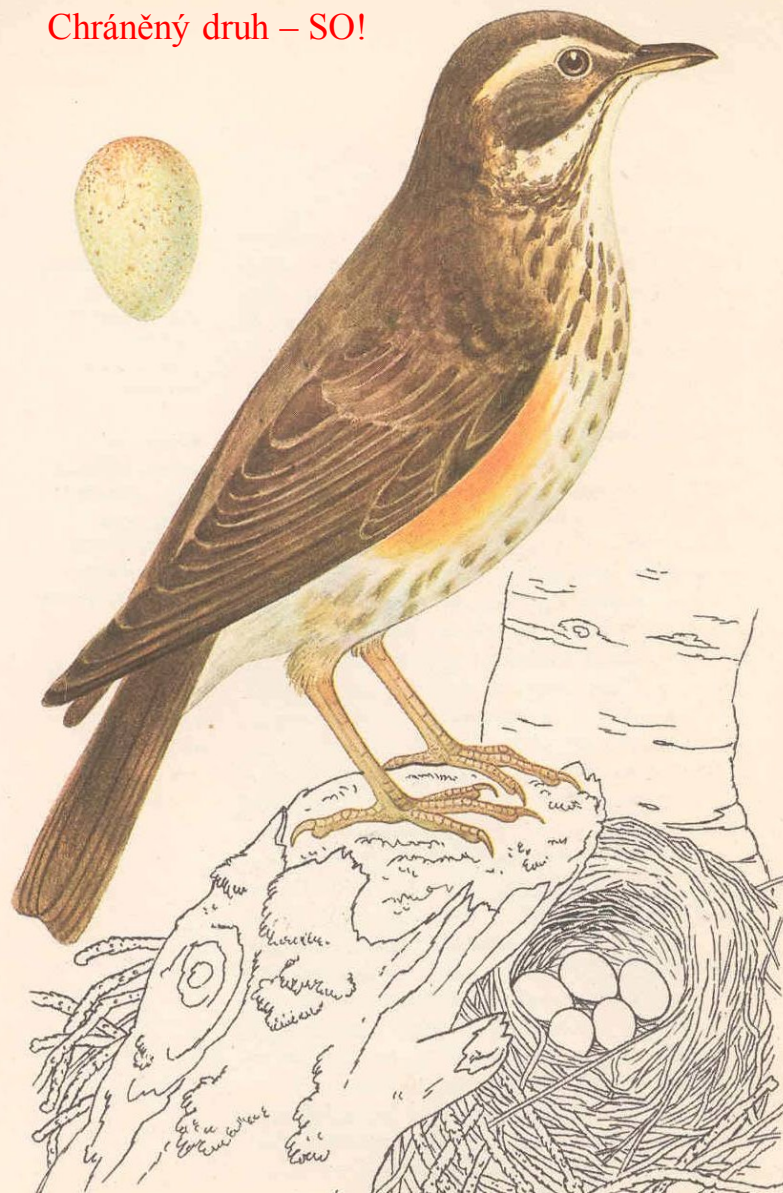

drozd brávník *Turdus viscivorus*

drozd cvrčala *Turdus iliacus*

Chráněný druh – SO!

PĚVCI – drozdovití:

kos černý *Turdus merula*

Hlas: „dak-dak“, flétnový z vyvýšeného místa

Prostředí: lesní i městské (zahrady a parky)

Potrava: žížaly a pozemní bezobratlí, bobule

Vzhled: Pohlavní dimorfismus: tmavě černý samec se žlutým zobákem, černohnědá samice.

Velikost: 25,5 cm, 95 g.

Aktivita: stálý u nás, severní tažní.

Rozmnožování: hnízdo z částí rostlin na keřích, stromech i stavbách, 4-6 namodralých vajec 14 dní, nelétaví mládí po 14 dnech opouštějí hnízdo. Rodiče odnáší nebo polykají trus.

Výskyt: Evropa mimo nejsevernější Skandinávii, SZ Afrika, Malá Asie

Další drozdovití ptáci: drozd, rehek, červenka, bramborníček, slavík, bělořit

PĚVCI – lejskovití (drozd.):
červenka obecná *Erithacus rubecula*

Hlas: zvonivé „cik-cik“ „gig digdig“

Prostředí: listnaté, smíšené i jehličnaté lesy s podrostem, parky, hřbitovy s hustším zárůstem (relativně velké oči v šeru)

Potrava: hmyz a bobule, z odkrojků hub larvy bedlobytek

Vzhled: obě pohlaví stejně zbarvené, F méně syté barvy. Hnědý hřbet, oranžová náprsenka, světlé břicho.

Velikost: 14 cm , 16 g.

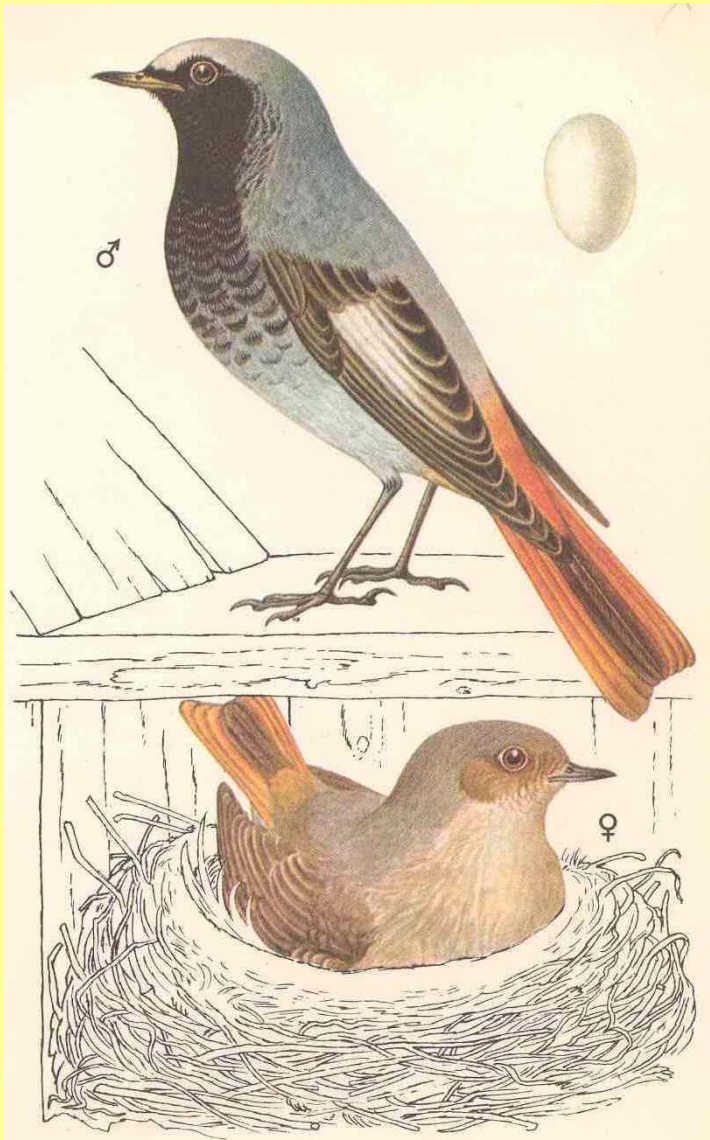
Aktivita: tažní, severské populaci zimují v Z a J Evropě, Anglii, S Africe. Zimující jedinci jsou stále častější i ve střední Evropě. Přílet III.

Rozmnožování: hnízdo ukryté mezi kameny, kořeny, v roští s 5 vajíčky, F sedí 14 dní, M krmí hmyzem, a larvami, pavouky. Nelétavá mlád'ata opouští hnízdo za 12 – 15 dní, ukrývají se na zemi, dál je rodiče krmí.

Výskyt: celá Evropa mimo Island a sever Skandinávie, až Z Sibiř, SZ Afrika.

Další lejskovití ptáci: lejssek, rehek, bramborníček, slavík, bělořit

PĚVCI – lejskovití (drozd.): rehek domácí *Phoenicurus ochruros*

Hlas: „huid-ce-ce“, „fuid-tek-tek“, vrzavý zpěv

Prostředí: blízkost lidských sídel, původně skalnaté a horské oblasti

Potrava: hmyz

Vzhled: pohlavní dimorfismus, M šedý s černou náprsenkou, světlým čelem a proužkem v křídle, F hnědavá. Oba **rezavý ocas**.

Velikost: 14 cm, váha 16 g.

Aktivita: tažní, III – X, zimují kolem Středozemního moře. Jedinci ze Z a J Evropy stálí.

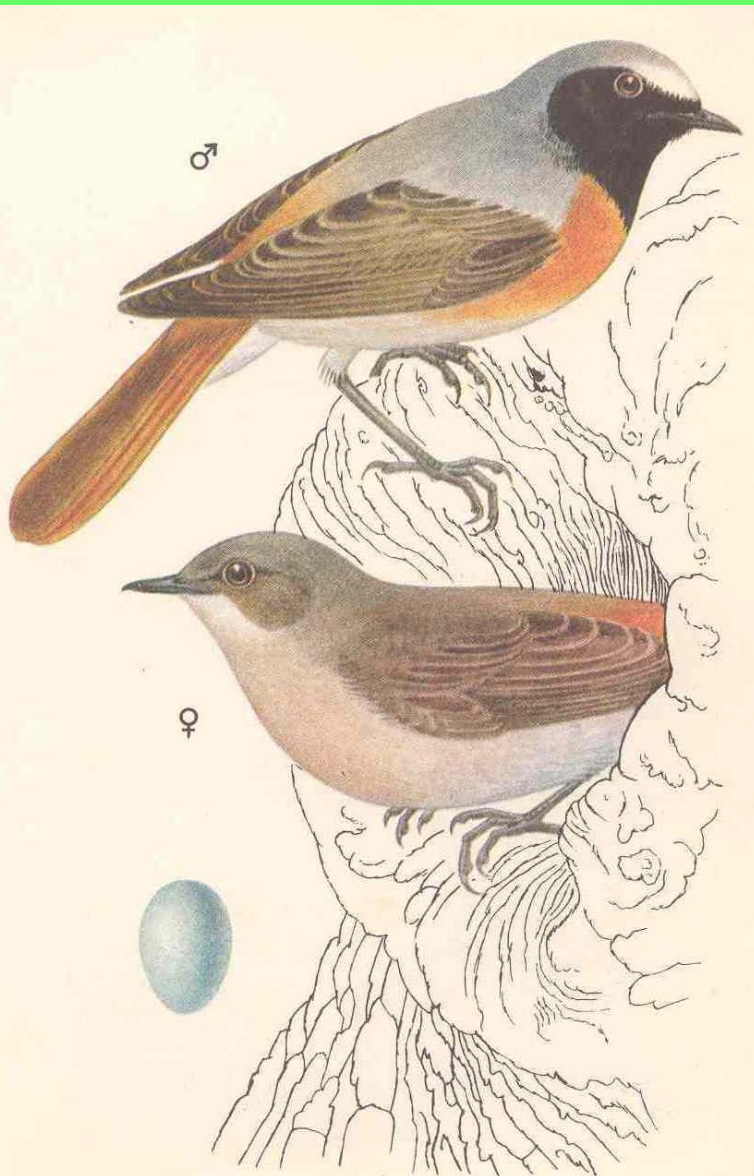
Rozmnožování: hnízdo staví na nejrůznějších krytých místech (za okapy, na římsách ..., polobudkách i dutinách). Vrací se na stálé místo. F sedí sama na 5 vejcích 13 – 14 dní, M doprovází a loví hmyz. Nelétavá mláďata opouští hnízdo po 12 dnech, ukrývání na zemi.

Výskyt: Evropa mimo Skandinávii, SZ Afrika, Z Asie.

Další lejskovití ptáci: lejssek, červenka, bramborníček, slavík, bělořit

PĚVCI – lejskovití (drozd.):
rehek zahradní *Phoenicurus phoenicurus*

Chráněný druh – O!

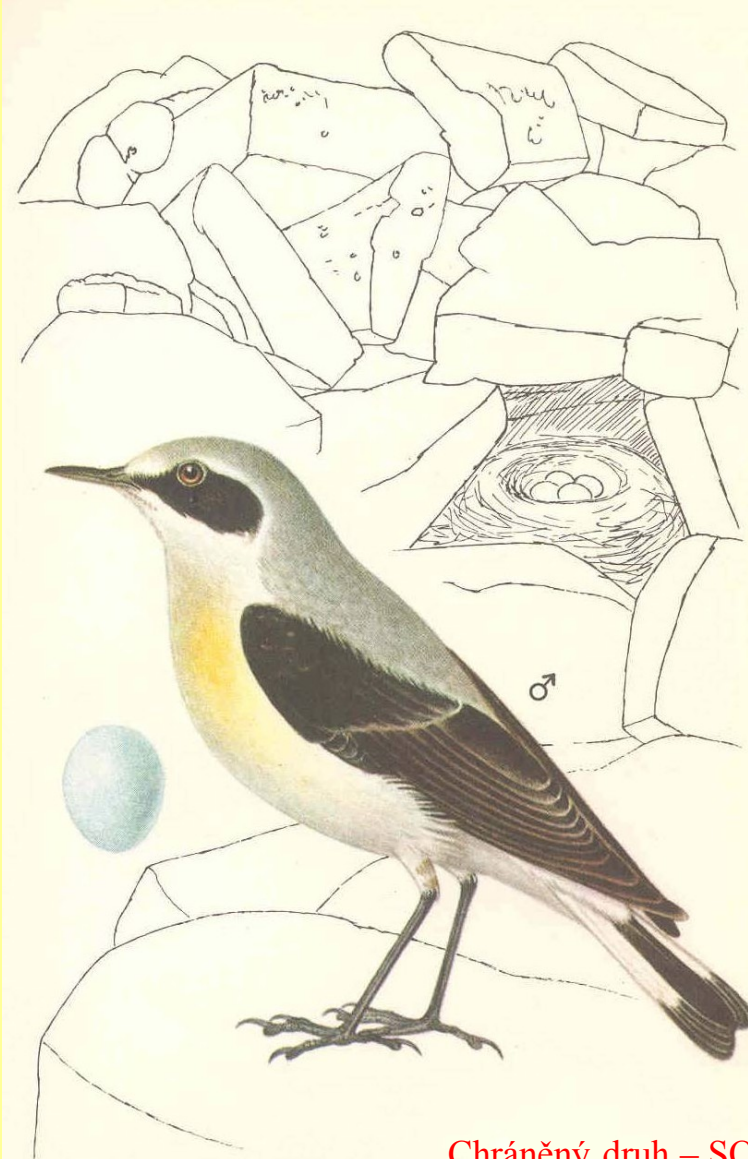

PĚVCI - lejskovití (drozd.):
slavík obecný *Luscinia megarhynchos*

PĚVCI – lejskovití (drozd.):
bramborníček černohlavý *Saxicola torquata*

Chráněný druh – O!

Chráněný druh – SO!

PĚVCI – lejskovití (drozd.):
bělořit šedý *Oenanthe oenanthe*

PĚVCI – lejskovití: **lejsek**
černohlavý *Ficedula hypoleuca*

Hlas: vábení „bit-bit“, zpěv „diple-diple-diple“

Prostředí: světlé lesy

Potrava: hmyz, pavouci a housenky

Vzhled: černobíle zbarvený M, hnědobílá F, mimo hnízdění samec jako samice, v křídle menší bílá skvrna. Chybí bílý kruh kolem krku.

Velikost: 13 cm, 13 g.

Aktivita: zimují v tropické Africe.

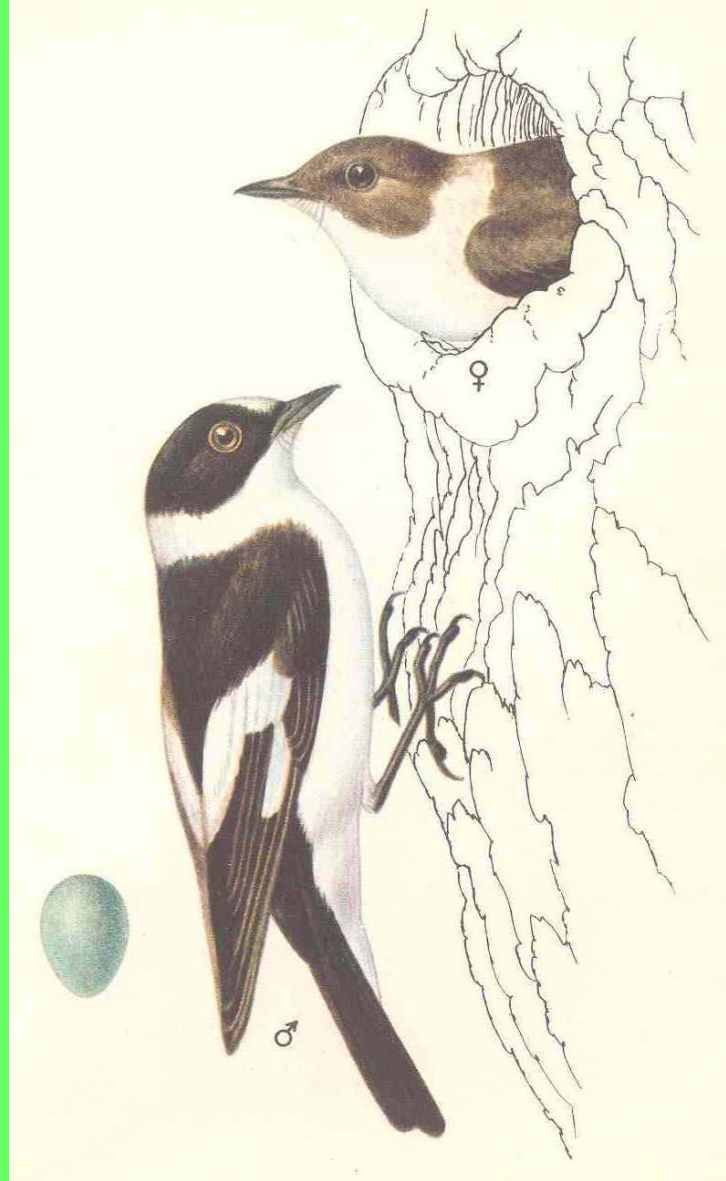
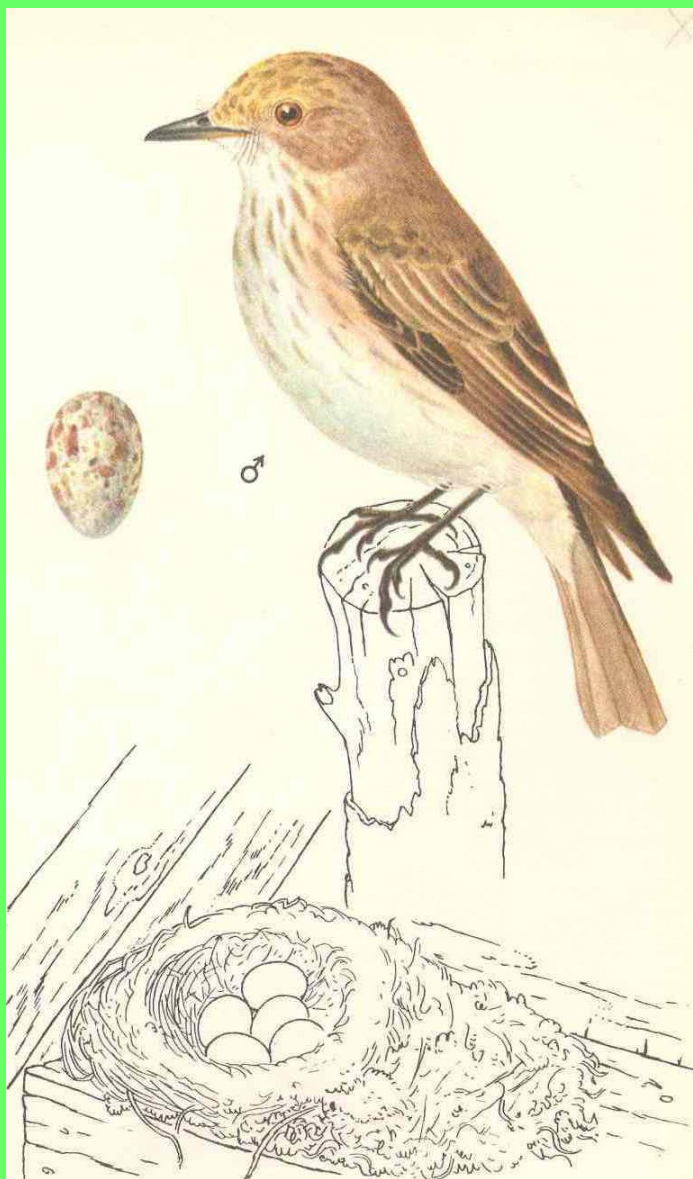
Rozmnožování: dutinový pták (i budky), 6 – 7 vajíček, 14 – 15 dní. Mladé krmí drobným hmyzem, pavouky a housenkami. Vyletují za 15 dní, dalších 14 ještě krmí. Poletují po okolí. VIII až IX odlet.

Výskyt: Evropa mimo Itálie a Irsko, SZ a JZ Německa a Z Francie.

Další lejskovití ptáci: nově červenka, rehek, bramborníček, bělořit

PĚVCI – lejskovití:
lejsek šedý *Muscicapa striata*

PĚVCI – lejskovití:
lejsek bělokrký *Ficedula albicollis*

PĚVCI – pěnicovití:

pěnice černohlavá *Sylvia atricapilla*

Hlas: vábení: tvrdé „ce-ce, zpěv flétnový

Prostředí: lesy všech typů, polní lesíky, parky, zarostlé zahrady

Potrava: hmyz a jeho larvy, pavouci, lesní bobule (borůvky, maliny, černý bez)

Vzhled: šedý až hnědý hřbet, M s černou čepičkou, F a juv hnědou.

Velikost: 14 cm, váha 20 g.

Aktivita: tažní, přezimují jak v J Evropě, tak i rovníkové Africe, odlet VIII(IX).

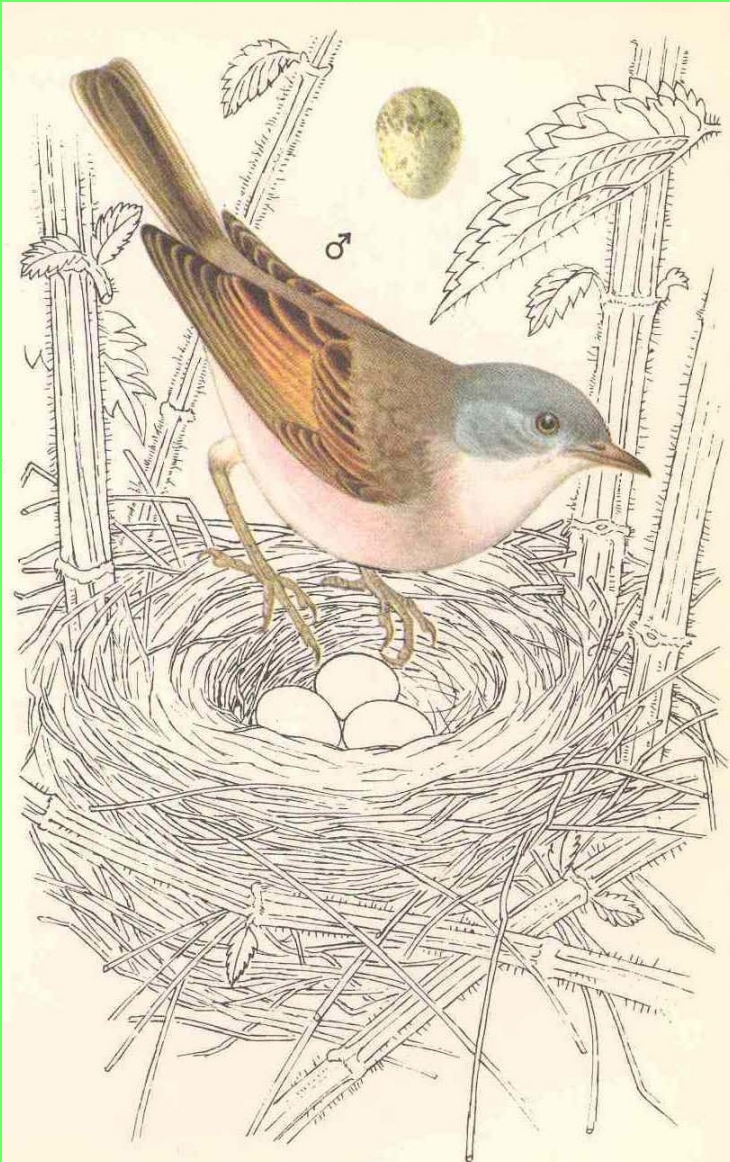
Rozmnožování: hnízdo do výšky 2 m, M staví „zpěvací hnízdo“. Na 4 – 6 vejcích se střídají oba partneři 14 dní, dalších 14 dní krmí, po vylétnutí dokrmují lysými housenkami. Druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa až po Z Sibiř, pobřeží SZ Afriky.

Další pěnicovití ptáci: budníček, sedmihlásek, rákosník, cvrčilka, králíček

PĚVCI – pěnicovití:
pěnice hnědokřídlá *Sylvia communis*

PĚVCI – pěnicovití:
pěnice pokřovní *Sylvia curruca*

PĚVCI – pěnicovití:
pěnice slavíková *Sylvia borin*

PĚVCI – pěnicovití:
sedmihlásek hajní *Hippolais icterina*

PĚVCI – pěnicovití:

budníček menší *Phylloscopus collybita*

Hlas: vábení „híd“, jednotvárný zpěv „cilp-calp“

Prostředí: les, stromové porosty (parky, remízy)

Potrava: drobný hmyz, larvy, pavoučci

Vzhled: olivově zelený drobný pták s černou páskou přes oko, světlá spodina těla. Tmavé nohy.

Velikost: 11 cm, hmotnost 8 až 9 g.

Aktivita: tažní, zimují ve Středozeří, přilet III. Odlet koncem IX.

Rozmnožování: přes převážný pobyt v korunách staví kulovité hnízdo s malým vchodovým otvorem v trávě v mírných svazích. Sama sedí na 6 – 7 vejcích 14 dní, převážně sama pečuje o mláďata další 2 týdny. Krátce dokrmují mimo.

Výskyt: Evropa, SZ Afrika, Asie po SZ Sibiř.

Další pěnicovití ptáci: pěnice, sedmihlásek, rákosník, cvrčilka, králíček

PĚVCI – pěnicovití:

budníček větší *Phylloscopus trochilus*

Hlas: „fit“ až „hyid“, „dididiedye dea dei da da“

Prostředí: hustší listnaté a smíšené lesy, méně jehličnaté s bohatým podrostem

Potrava: drobný hmyz a jeho larvy, pavouci

Vzhled: obě pohlaví stejná – olivové zbarvení s hnědavými křídly. Žlutobílý krk. Světlé nohy.

Velikost: 11 cm, váha 9 g.

Aktivita: tažný, zimuje v tropické až jižní Africe, přilet IV, odlet IX(X). Častí hostitelé kukačky.

Rozmnožování: F buduje v trávě těsně nad zemí kulovité hnízdo, snáší 6 – 7 vajec, sama sedí 13 dní, krmí oba rodiče, ze 12 – 16 dní opouští mladí hnízdo. Dalších 14 dní jsou dokrmováni.

Výskyt: Evropa mimo jižní části a Balkán, zasahuje až na SV Sibiř.

Další pěnicovití ptáci: pěnice, rákosník, cvrčilka, sedmihlásek, králíček

PĚVCI – pěnicovití:

rákosník velký *Acrocephalus arundinaceus*

Hlas: varovný „karr-karr“, zpěv „karre kiet“

Prostředí: rozsáhlejší rákosové porosty okolo stojatých vod

Potrava: hmyz i jeho vodní larvy, pavouci a měkkýši z vodních rostlin v blízkosti

Vzhled: největší z hnědě zbarvených rákosníků s tmavým proužkem přes oko. Stejně zbarvení obou pohlaví.

Velikost: 19 cm, váha 30 g.

Aktivita: tažný, přezimuje v rovníkové a jižní Africe. Vplétá hnízdo z mokřých listů mezi 2 – 6 rákosových stébel. Výrazně drsný a ostrý křik.

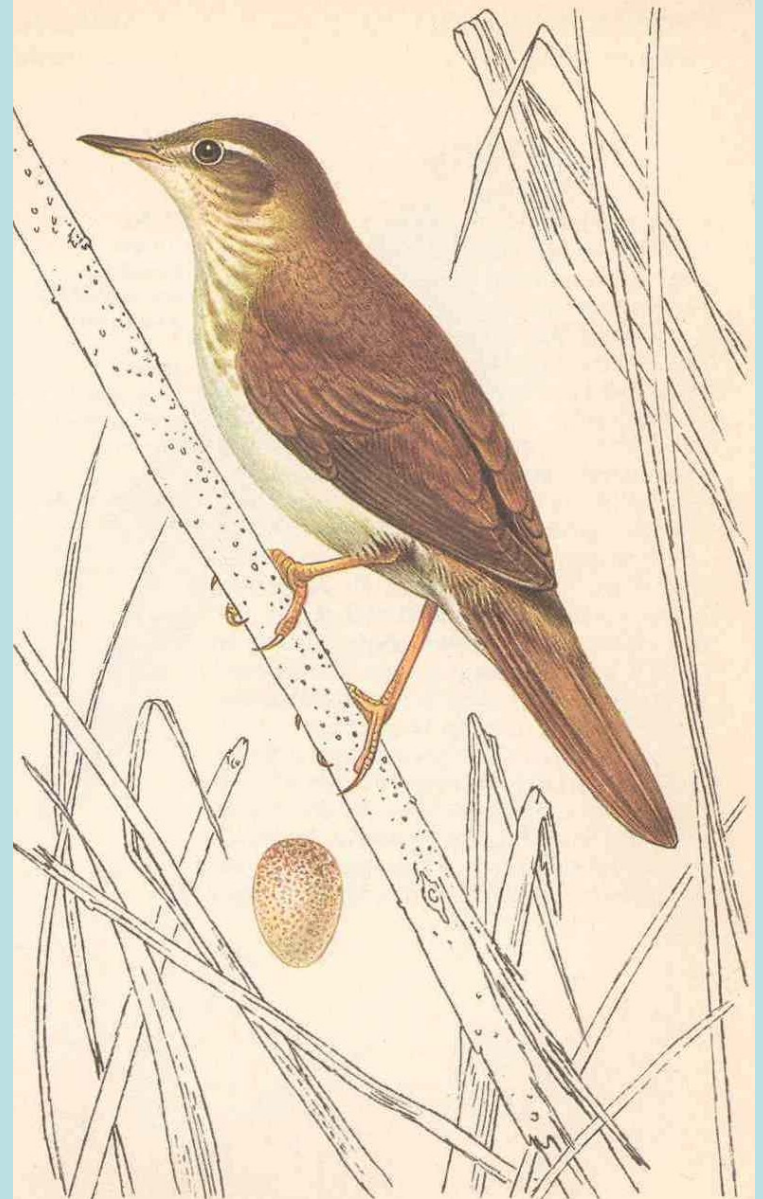
Rozmnožování: hnízdo do 1 m nad vodou, 4 – 5 vajec zahřívají F i M 14 – 15 dní, stejně spolu krmí mladé na hnízdě a stejně i po výletu.

Výskyt: Evropa mimo Británii a Skandinávii.

Další pěnicovití ptáci: pěnice, budníček, sedmihlásek, cvrčilka, králíček

PĚVCI – pěnicovití: rákosník

obecný *Acrocephalus scirpaceus*

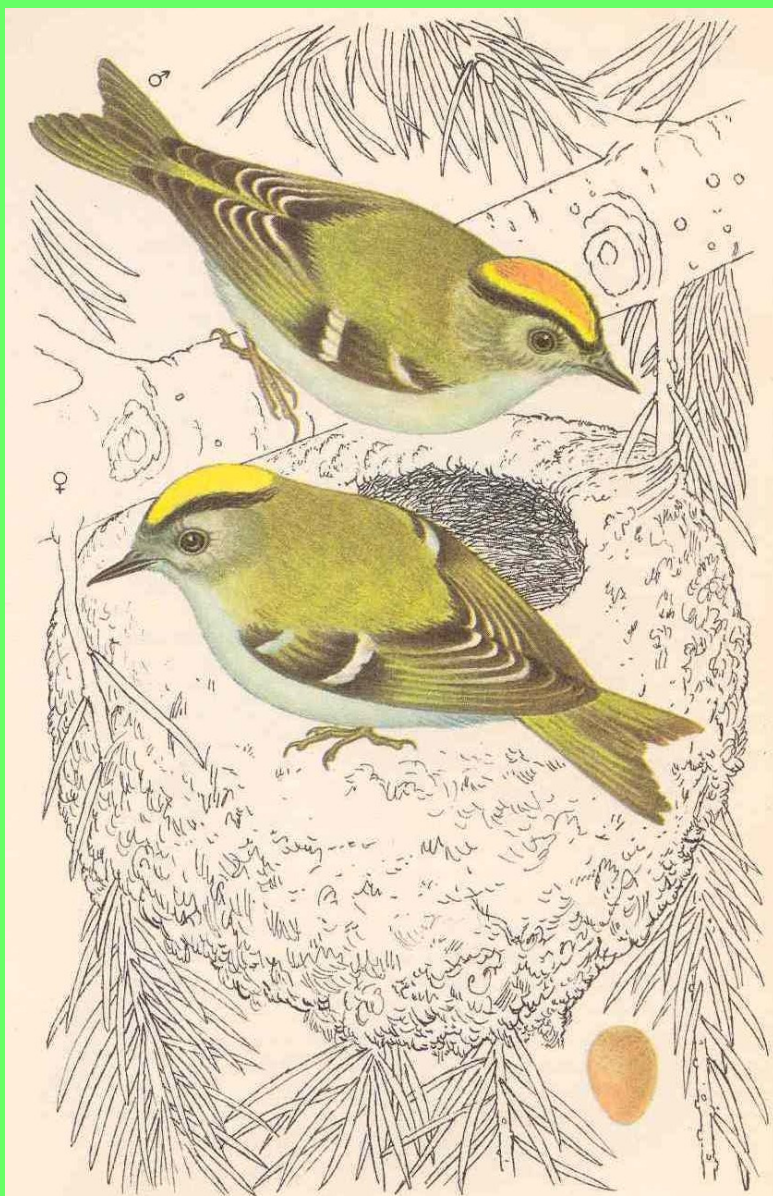
PĚVCI – pěnicovití:

cvrčilka říční *Locustella fluviatilis*

PĚVCI – pěnicovití:

králíček obecný *Regulus regulus*

Hlas: „sisissi“ „ssiet si sri“ jako „zizizisrisrisri“

Prostředí: jedlové a smrkové lesy

Potrava: hmyz – mšice, drobné housenky, pavouci, v zimě vajíčka a kukly hmyzu

Vzhled: nejmenší evropský pták s nazelenalým zbarvením, **temeno** s oranžovou (M) a žlutou (F) **čepičkou** lemovanou černým proužkem. Chybí černý proužek přes oko a bílý nadoční proužek (k. ohnivý).

Velikost: 9 cm, 5 – 6 g.

Aktivita : stálý, někdy severské populace táhnou do J a Z Evropy. Hejnový pták, při potulkách hledají potravu a ozývají se svolávacími hlasy.

Rozmnožování: v IV a VI staví kulovité hnízdo nahoře zúžené v jehličnanech. 8 – 11 vajíček zahřívá F 14 – 16 dní, oba rodiče krmí mladé mšicemi, drobnými housenkami, pavouky apod. Po 14 dnech hnízdo opouští.

Výskyt: Evropa mimo Island a nejsevernější Skandinávii, pouze střední Španělsko.

Další pěnicovití ptáci: pěnice, budníček, sedmihlásek, rákosník, cvrčilka

PĚVCI – konipasovití: konipas bílý *Motacilla alba*

Hlas: „cisiss“, „cilip-cilip“

Prostředí: vyhledává blízkost potoků, řek a rybníků, ale i lidských obydlí, v blízkosti chovů dobytka, na pastvinách

Potrava: hmyz

Vzhled: štíhlý pták s dlouhým ocasem. Bíločerné zbarvení - černá náprsenka, temeno hlavy. F je zbarvena více do šeda.

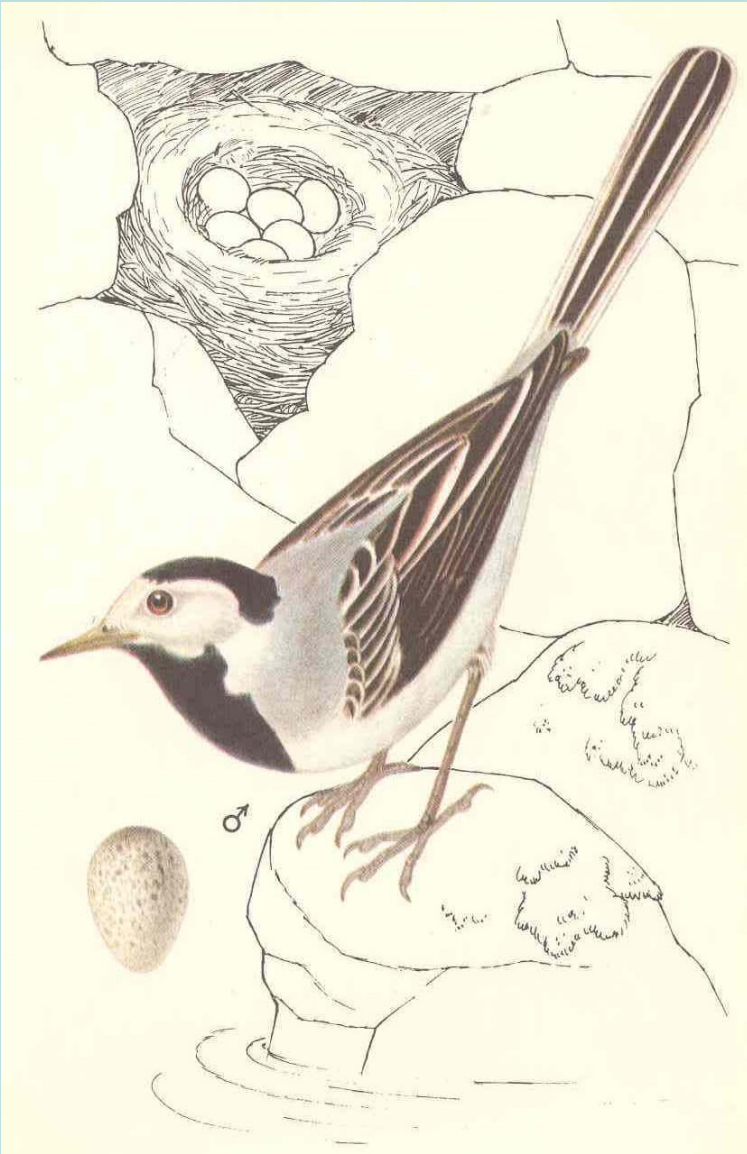
Velikost: 19 cm, váha 23 g.

Aktivita: tažný, ve Středomoří XI - III, brání okrsek.

Rozmnožování: hnízdí v polodutinách (ve zdech, pod střechou chat, na půdách), 5 – 6 vajíček zahřívá F 14 dní, dalších 14 dní krmí oba hmyzem a jeho larvami.

Výskyt: celá Evropa

Další konipasovití ptáci: linduška

PĚVCI – konipasovití:

konipas horský *Motacilla cinerea*

Hlas: vábivé „cik-cik“, na hnízdišti „zezeze“, cvrčivý zpěv s flétnovými tóny „císeri“

Prostředí: kamenité prostředí potoků a říček - silná vazba na toky

Potrava: larvy a dospělci hmyzu létající nad vodou, méně v blízkosti hospodářství s nadbytkem hmyzu – zvláště much

Vzhled: štíhlý pták s dlouhým ocasem. **Žluté břicho a kostřec**, pohlavní dimorfismus: M má černou náprsenku, F bílou.

Velikost: 18 cm, váha 17 g.

Aktivita: výrazné potřásání ocasem. Tažný do jižní Evropy a severní Afriky, jižní populace stálé.

Rozmnožování: hnízdo staví v polodutině ve skále, hromadách kamení – tj. málo nad zemí, ale i pod mosty, ve zdi, dokonce i v budce apod. V sezení na 5 – 6 vejcích se pár střídá 12 – 14 dní, stejnou dobu krmí na hnízdě a i po výletu. Druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa mimo Skandinávii.

Další konipasovití ptáci: linduška

PĚVCI – konipasovití:

linduška lesní *Anthus trivialis*

Hlas: „itt“, varov. „sib-sib-sib“, „zizizivisvis-rerr“ „ciá-

Prostředí: světlé lesy, lesní remízky, okraje lesů, paseky, louky s vtroušenými borovicemi

Potrava: různý hmyz (komáři, motýli), larvy, pavouci a bobule

Vzhled: nápadně hnědý hřbet s podélným skvrněním, nažloutlé hnědě skvrnitě břicho, červené nohy. M jako F.

Velikost: 16 cm, váha 23 g.

Aktivita: tažná - zimuje jižně od Sahary (IX – IV). Tok samce: zpěv při spirálovitém plachtivém letu dolů.

Rozmnožování: v hnízdě na zemi pod rostlinami sedí F na 5 vejcích, 12 – 15 dní, oba krmí 10 – 14 dní na hnízdě, poté mimo další 2 týdny. Po vyhníždění potulní po polích, sbírají brouky, mûry, mšice.

Výskyt: celá Evropa mimo Španělsko a Island, zasahuje až na S Sibiř.

Další konipasovití ptáci: konipas

PĚVCI – ťuhýkovití:

ťuhák obecný *Lanius collurio*

Hlas: „gek-gek“

Prostředí: louky a pole s křovinami, okraje lesů

Potrava: hmyz – kobylinky, brouci aj., v nadbytku napichuje na trny

Vzhled: pohlavní dimorfismus – M s růžovým břichem, hnědými křídly, šedou hlavou a černou páskou přes oko, F hnědá hlava, světlé břicho s hnědou kresbou.

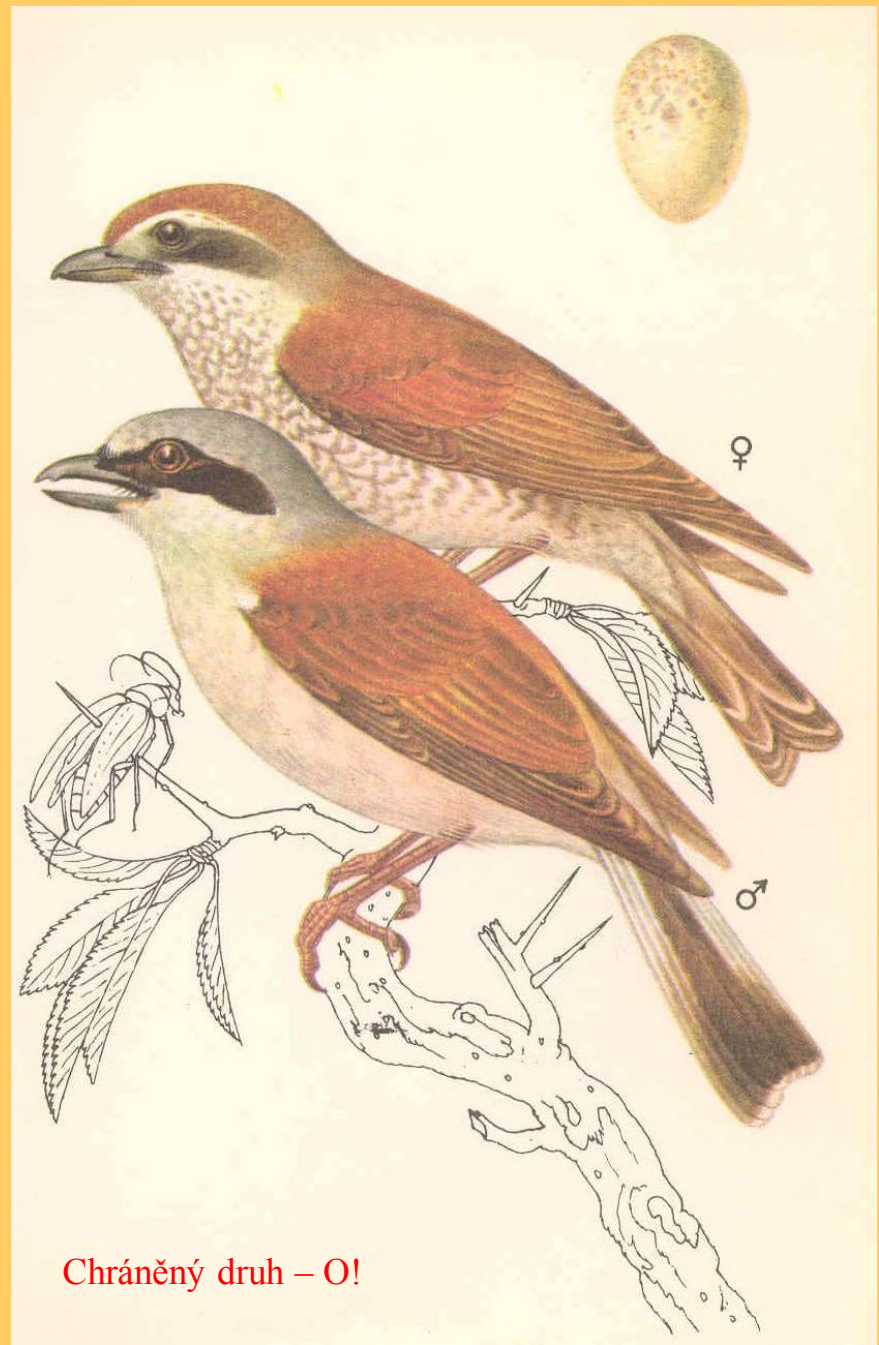
Velikost: 18 cm, váha 31 g.

Aktivita: tažný

Rozmnožování: 3 - 8 vajec v hnízdě v křoví, sedí F 14 – 15 dní, oba krmí 14 dní, mláďata opouští hnízdo, ukrývají se v křoví. Krmí další 3 týdny.

Výskyt: Evropa mimo Irsko a sever.

Další ťuhýkovití ptáci:

Chráněný druh – O!

PĚVCI – ťuhýkovití:

ťuhýk šedý *Lanius excubitor*

Prostředí: louky a pole s křovinami

Potrava: velký hmyz, hraboši, ale i ještěrky a ptáčata, při nadbytku potravy ji napichuje na trny

Vzhled: šedý pták s černou páskou přes oko, spodní strana a kresba v křídlech, ocase bílá. M jako F.

Velikost: 25 cm, 66 g.

Aktivita: stálý

Rozmnožování: 3 - 6 vajec v hnízdě na stromech, sedí sama F 15 – 16 dní, M sedí občas. oba krmí 19 - 20 dní v hnízdě, pak další 3 týdny.

Výskyt: Evropa mimo britské ostrovy a Itálii, Asie, S Afrika a S. Amerika.

Další ťuhýkovití ptáci:

Hlas: kvákavé a hvízdavé zvuky

Chráněný druh – O!

PĚVCI – špačkovití:

špaček obecný *Sturnus vulgaris*

Hlas: „spet-spet“, hvízd. a vrz. tóny, napodobuje zvuky

Prostředí: listnaté lesy, velké parky

Potrava: hmyz a jeho larvy. Pozdě v létě i bobule (třešně, rybíz, víno)

Vzhled: černé zbarvení se zeleným leskem je u F slabší, hlavně na podzim světle skvrnitý. Relativně krátký ocas, špičatý a dlouhý žlutý zobák. **Deltovitá silueta** v letu.

Velikost: 21 cm, 75 g.

Aktivita: tažný

Rozmnožování: dutinový pták. F sedí na 3 – 5 vejcích většinou sama 14 – 15 dní, za stejnou dobu mlád'ata hnízdo opouští. Možné dvě snůšky.

Výskyt: Evropa bez Skandinávie, Islandu a britských ostrovů.

Další špačkovití ptáci:

PĚVCI – strnadovití:
strnad obecný *Emberiza citrinella*

Hlas: vábení „cik“, „tititititi-cié“ z vyšších míst

Prostředí: okraje lesů, remízků, polní křoviny
Potrava: hlavně rostlinná potrava – semeny, ale také pro mláďata hmyz, červi, pavouci

Vzhled: F není tak živě zbarvena. **Žlutá hlava, prsa i břicho, rezavý kostřec.**

Velikost: 16,5 cm, váha 30 g.

Aktivita: stálí, v zimě se potulují po krajině, přebývají i na okrajích měst.

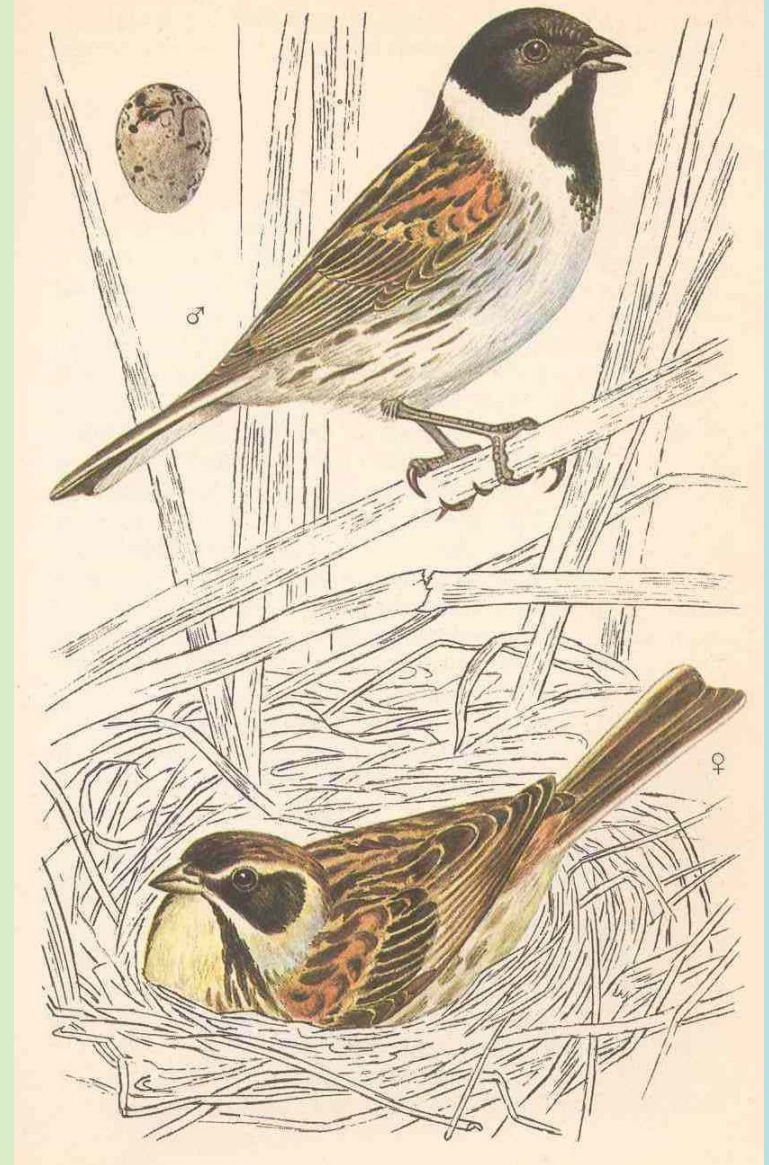
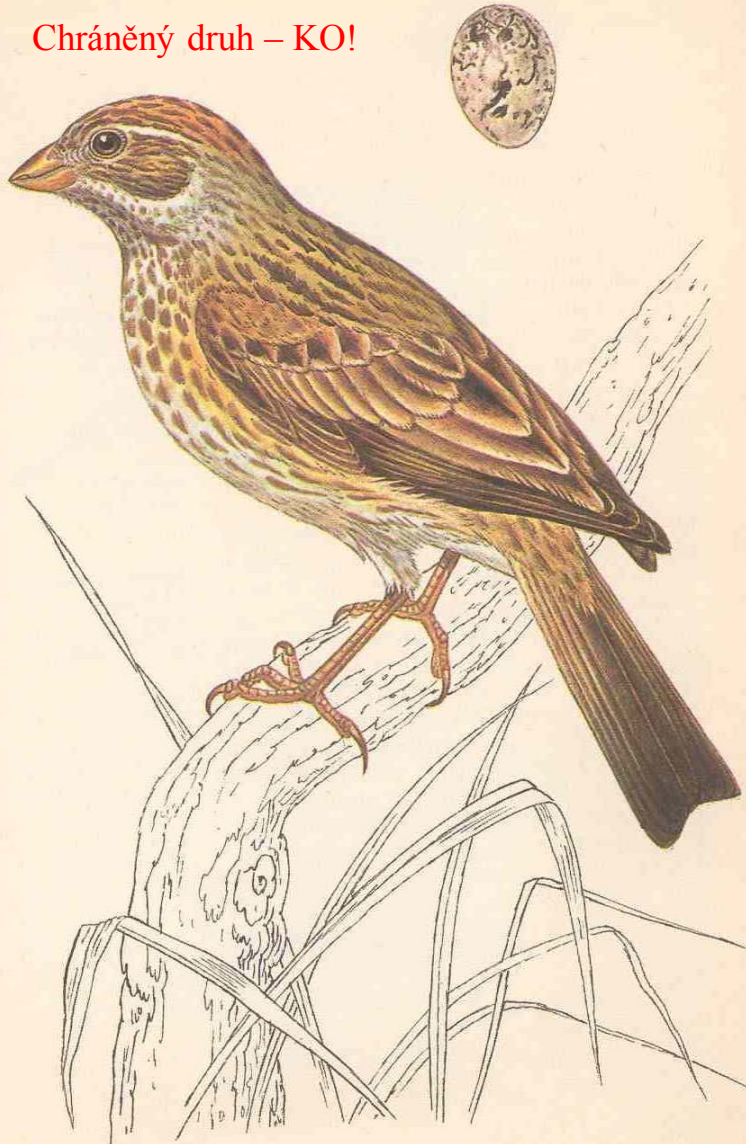
Rozmnožování: hnízdo na zemi, méně nízko nad, s žíněmi, na 3 až 5 vejcích sedí F 12 – 14 dní, M často střídá. Po stejné době mladí hnízdo opouští, dalších 10 dní je staří živí. Dvě hnízdění v roce.

Výskyt: celá Evropa.

Další strnadovití ptáci:

PĚVCI – strnadovití: **strnad luční**
Miliaria (Emberiza) calandra

Chráněný druh – KO!

PĚVCI – strnadovití: **strnad rákosní** *Emberiza schoeniclus*

PĚVCI – pěnkavovití:

pěnkava obecná *Fringilla coelebs*

Hlas: „pink-pink-rajjčák“

Prostředí: světlejší lesy, parky, zahrady, stromové porosty ve městech

Potrava: dospělci hlavně semena, pro mláďata hmyz

Vzhled: M – šedomodrá hlava, cihlově červená prsa, hnědá záda, tmavá křídla se dvěma světlými páskami, F nenápadně zbarvená.

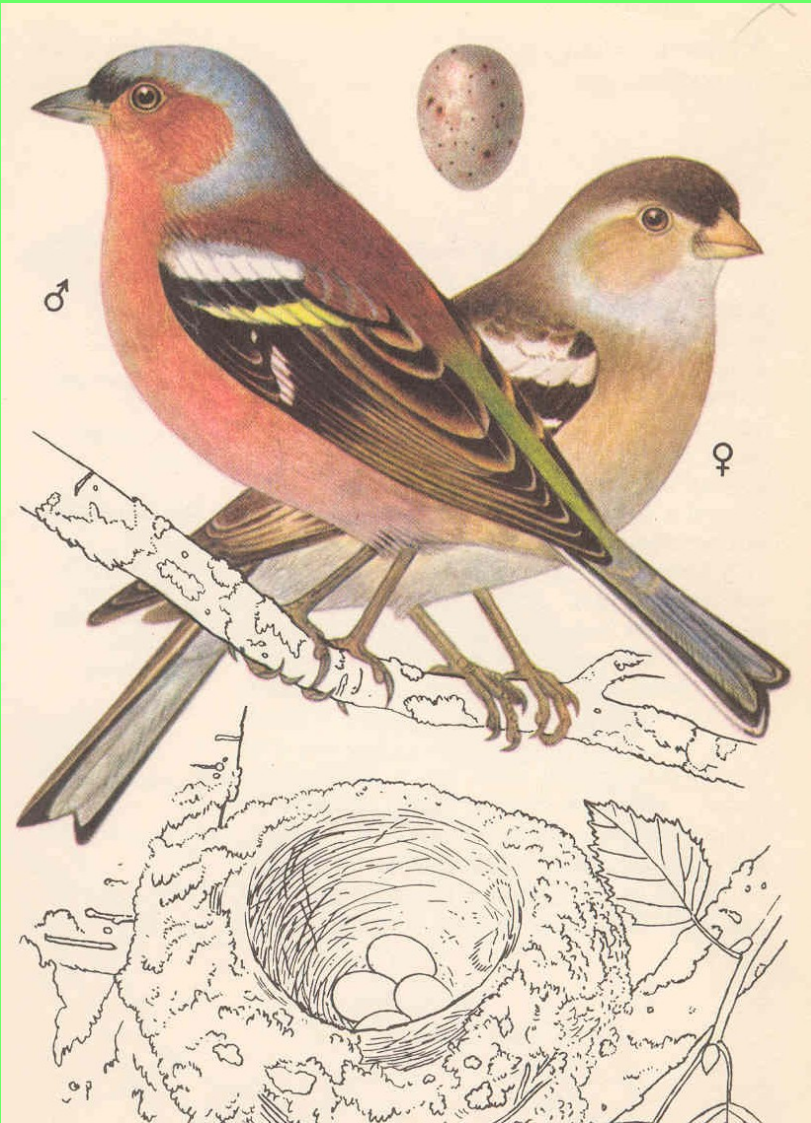
Velikost: 15 cm, 23 g.

Aktivita: severní jedinci tažní, jinde stálí a toulaví. M přilétají II, F později.

Rozmnožování: hnízdo s 5 vejci zahřívá F sama, o mladé pečují oba – krmí hmyzem a pavouky 2 týdny v hnízdě, pak i mimo. Dvě hnízdění za sezónu.

Výskyt: jeden z nejhojnějších ptáků celé Evropy, SZ Afriky, Přední Asie, a až po Z Sibiř.

Další pěnkavovití ptáci: zvonek, zvonohlík, čížek, stehlík, konopka, čečetka, dlask, hýl, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:

zvonek zelený *Carduelis chloris*

Hlas: zvonivé „gy-gy-gy“, zpěv „kling-kling-tjoi“

Prostředí: jeden z nejhojnějších ptáků, který žije v blízkosti člověka – tj. v parcích, zahradách, sadech, alejích, ale i okrajích lesů.

Potrava: větší část potravy dospělých i mladých ptáků tvoří semena. Jako doplňková potrava slouží i housenky a pavouci. V zimě jsou častými hosty na krmítku

Vzhled: kuželovitý zobák, zelené zbarvení těla se žlutými pery v křídlech a ocase.

Velikost: 15 cm, 29 g.

Aktivita: stálý, severní populace tažné. V zimě potulná hejna.

Rozmnožování: Hnízdo buduje v hustých stromových a keřových porostech, na 5 – 6 vajících sedí F 13 – 14 dní, M ji krmí. Potravu nosí oba 14 dní, dále i mimo hnízdo. Druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa mimo S Skandinávii, SZ Afrika, Asie.

Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonohlík, čížek, stehlík, konopka, čečetka, dlask, hýl, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:

zvonohlík zahradní *Serinus serinus*

Hlas: švitořivý zpěv „girlitt“, „cirrr“ i za letu

Prostředí: zahrady a parky, ale i uliční telefonní dráty
Potrava: hlavně semena stromů a bylin (bodláky, olše, břízy). Nevýznamný podíl hmyzu

Vzhled: drobné kulaté tělo s čárkovanou kresbou, hlava, hrud' a kostřec žluté. Dlouhý světlý nadoční proužek se stáčí na krk. Hlava a hrud' F žlutobílé.
Krátký zobák.

Velikost: 12 cm, váha 12 g.

Aktivita: koncem III přilétá z jižní Evropy, vrací se X. Postupné šíření po Evropě. M zpívá z vysoko položených stanovišť.

Rozmnožování: v hnízdě 3- 5 drobných vajíček, F sedí sama 12 dní, M ji krmí. Výlet za dalších 14 dní krmení v hnízdě. Potulná hejtnka před odletem.

Výskyt: Evropa mimo Anglii a Skandinávii.

Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonek, čížek, stehlík, konopka, čečetka, dlask, hýl, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:

čížek lesní *Carduelis spinus*

Hlas: vábení „dié“, „tetterett“, švitoření „didldéc“

Prostředí: jehličnaté, hlavně smrkové lesy s potůčky, častější v horách. Po vyhnízdění se přesouvá do nižších poloh, kde v hejnkách sbírá semennou potravu.

Potrava: semena jehličnanů, v zimě olší, bříz a bodláků. Občas bobule, pupeny jehličnanů. Sběr i hřbetem dolů.

Vzhled: žlutočerní ptáci s výrazným kostřecem a páskou v křídle. M s nápadnou **černou čepičkou**. F šedavá s šedou hlavou.

Velikost: 12 cm, váha 12 g.

Aktivita: stálý druh s invazemi severních populací.

Rozmnožování: návrat na hnízdiště koncem zimy, hnízdo na konci větviček velmi vysoko staví F. Sama sedí na 4 – 5 vejcích 13 dní, krmí oba zpočátku mšicemi a housenkami. Výlet za 14 dní, druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa včetně severní Anglie až po Z Sibiř.

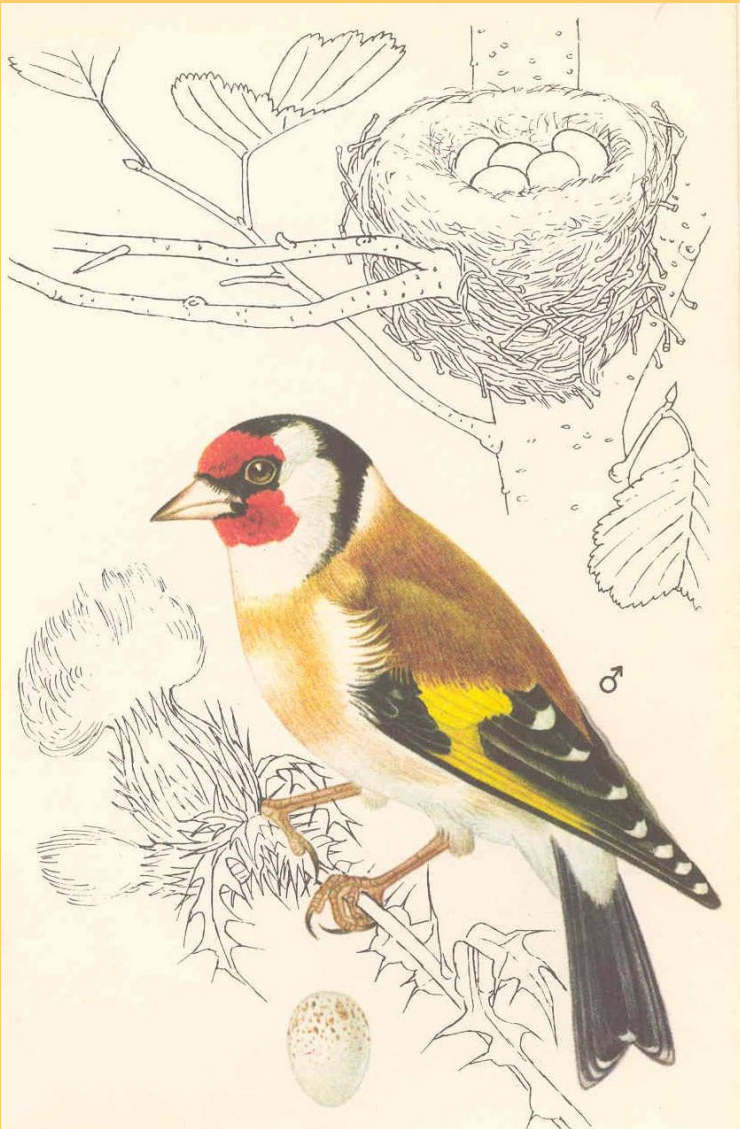
Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonek, zvonohlík, stehlík, konopka, čečetka, dlask, hýl, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:

stehlík obecný *Carduelis carduelis*

Hlas: „stigit stigit citvit didelnit“

Prostředí: parky, zahrady, lada, plevelišťe

Potrava: různá semena (bodláky, lopuchy, divizna, olše, břízy)

Vzhled: výrazně **barevný** – hnědá záda, červená skvrna okolo kořene zobáku, černé temeno vyběhající v pruhu na krk, bílé tváře. Rezavohnědý kruh na prsou, bílé břicho i kostřec. Černý ocas a křídla se žlutým pruhem, silný delší zobák.

Velikost: 12 cm, váha 16 g

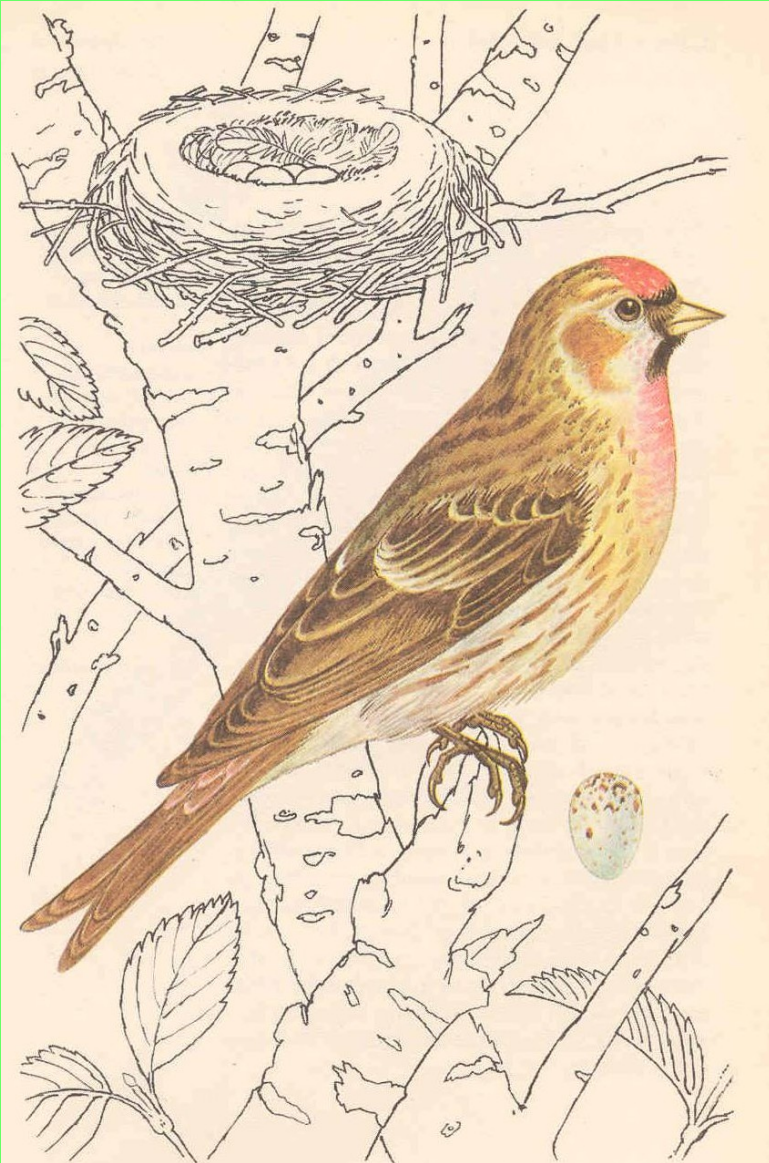
Aktivita: stálý

Rozmnožování: hnízdo s 5 – 6 vajíčky vysoko v listnáčích, v V. sedí 14 dní, M krmí, pro mláďata mšice, později semena. Dvojí hnízdění.

Výskyt: celá Evropa mimo sever

Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonek, zvonohlík, čížek, konopka, čečetka, dlask, hýl, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:
čečetka horská *Carduelis flammea*

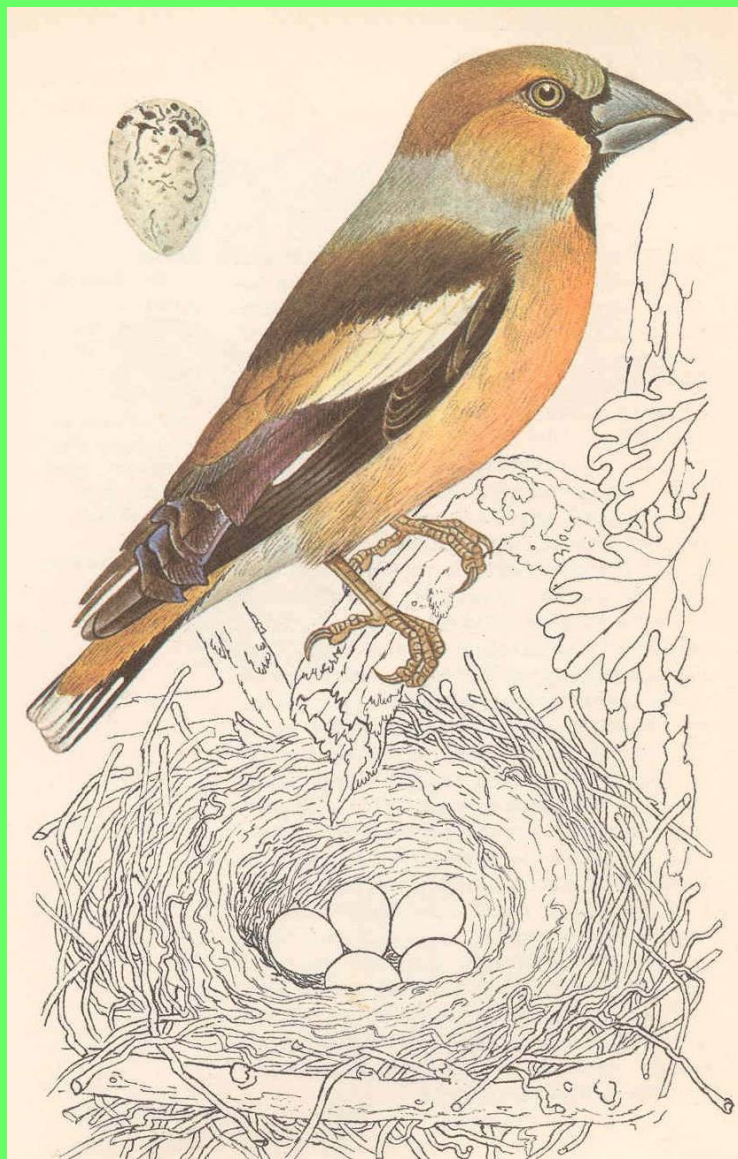

PĚVCI - pěnkavovití:
konopka obecná *Carduelis cannabina*

PĚVCI – pěnkavovití:

dlask tlustozobý *Coccothraustes coccothraustes*

Hlas: „ciks“ „cié-ih, „cit“

Prostředí: světlé listnaté lesy nížin i horských oblastí, parky a sady

Potrava: semena a jádra (pecky třešní), na jaře a v létě hodně hmyzu (chrousti, tesaříci)

Vzhled: zavalitý pták s krátkým mírně vykrojeným ocasem, tmavé křídlo s nápadným bílým páskem. F vybarvena méně sytě. **Nejsilnější** kuželovitý zobák.

Velikost: 17 cm, 54 g.

Aktivita: jedinci ze střední Evropy přelétaví, posun na JZ, přilétají severní populace.

Rozmnožování: F sedí na 4 – 6 vejcích 14 dní, M ji krmí. Za dalších 14 dní mladí opouštějí hnízdo. Pro mláďata zprvu hmyz, potom měkkí semena.

Výskyt: Evropa mimo Irsko a Island, JZ Skandinávie, až do Japonska, SZ Afrika.

Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonek, zvonohlík, čížek, stehlík, konopka, čečetka, hýl, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:

hýl obecný *Pyrrhula pyrrhula*

Hlas: hvízdavé „dé“, zpěv - hvízdání

Prostředí: přes léto žijí převážně v jehličnatých lesích s podrostem, ale i zarostlých parcích

Potrava: typičtí semenožravci se zastoupením různých bobulí. Zjara často pupeny ovocných stromů. Juv jsou krmeni zpočátku hmyzem

Vzhled: M černobílí s červenou hrudí a břichem. Samicím chybí jasná červená barva. **Silný zobák.** Severní jedinci větší.

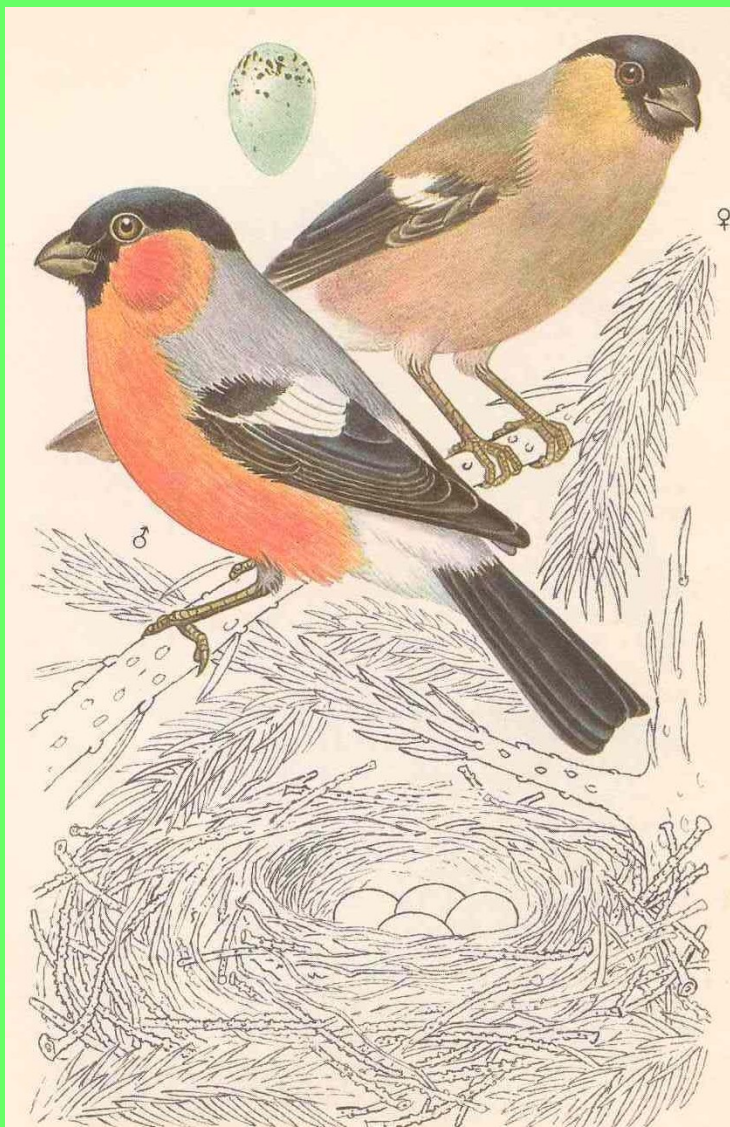
Velikost: 14 – 17 cm, váha 25 g.

Aktivita: stálý, v zimě s množstvím sněhu přilétají i ptáci ze severu za potravou i do otevřené krajiny i měst.

Rozmnožování: koncem IV hnízdo z uštípaných větviček nízko nad zemí staví F, M doprovází. Nenápadné chování. Na 5 vejcích sedí F sama 12 – 14 dní, výjimečně M. Oba krmí asi 15 dní v hnízdě i krátce po vylétnutí. VI – VII druhé hnízdění.

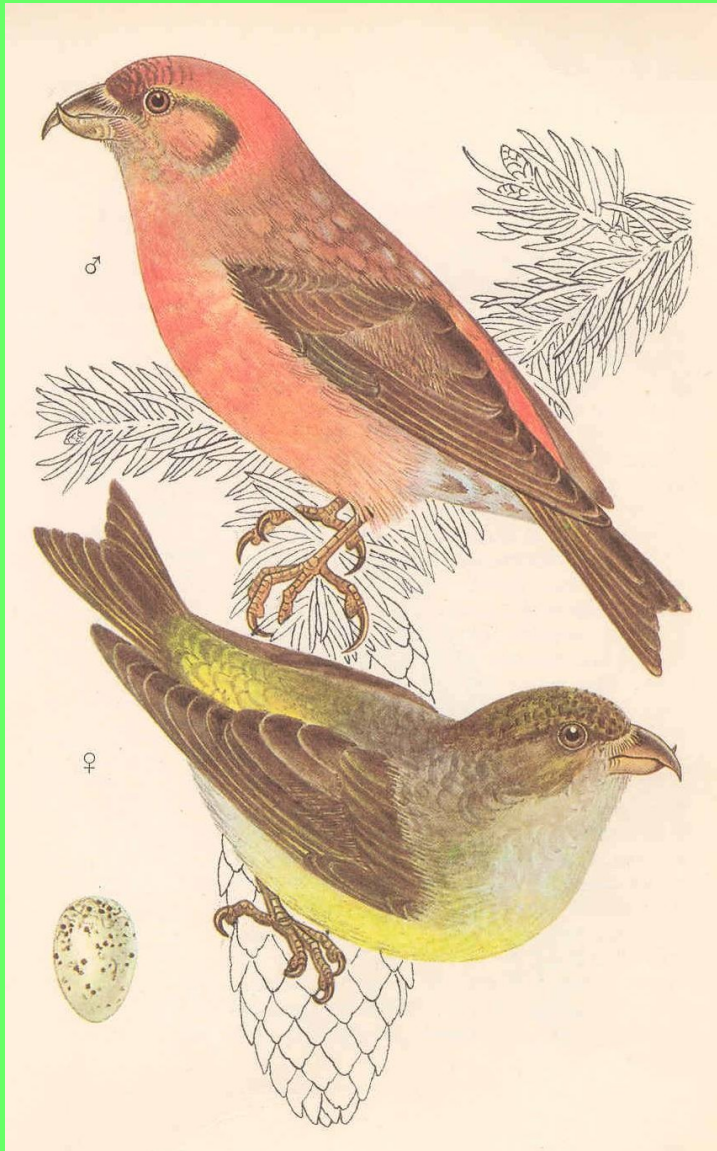
Výskyt: Evropa mimo Španělsko

Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonek, zvonohlík, čížek, stehlík, čečetka, konopka, dlask, křivka

PĚVCI – pěnkavovití:

křivka obecná *Loxia curvirostra*

Hlas: vábení „kip-kip-kip“, cvrčivý zpěv

Prostředí: jehličnaté, hlavně smrkové lesy v horách i nížinách

Potrava: semena smrků a jedlí i pro mláďata, málo hmyz

Vzhled: překřížený zobák, M červenavý, F žlutozelená.

Velikost: 16,5 cm, 41 g.

Aktivita: stálý pták, severní populace invazní.

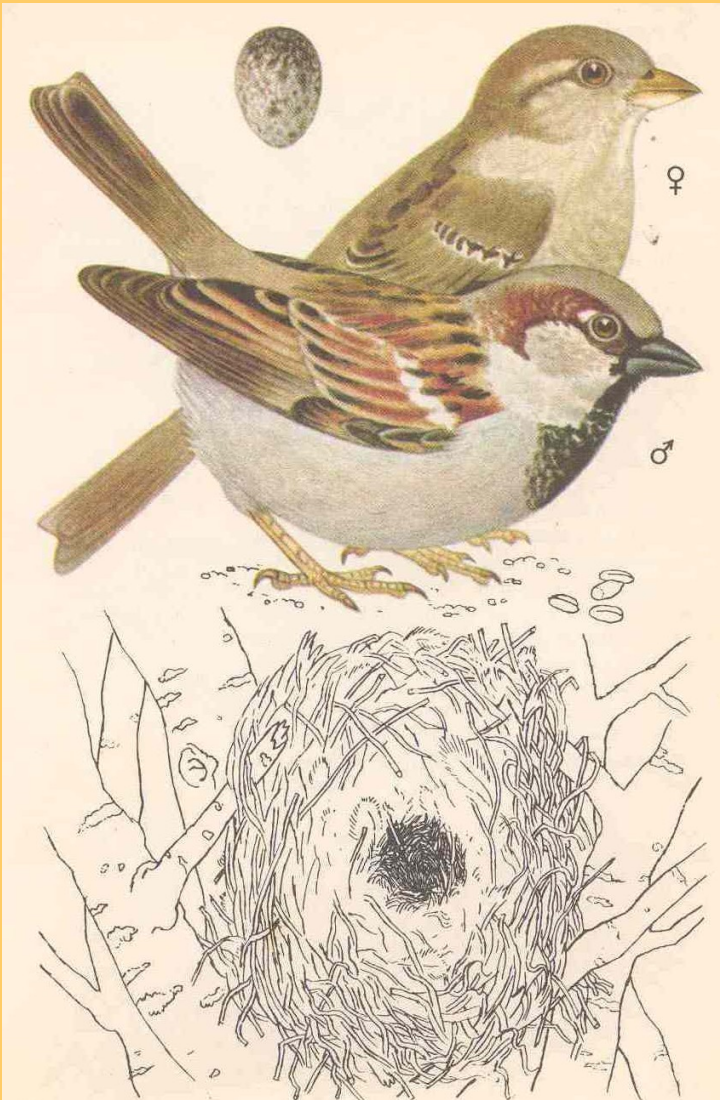
Rozmnožování: v zimě od I do IV, není pravidlem. F staví hnízdo, M ji provází. F sedí sama na 4 vejcích 14 – 16 dní, M ji krmí z volete. Juv s rovným zobákem, postupně se překřížuje (na obě strany). F chrání juv. M krmí všechny. Hnízdo opustí mladí po 14 dnech, toulání s rodiči.

Výskyt: střední Evropa, Skotsko, Pyreneje, Alpy i Skandinávie

Další pěnkavovití ptáci: pěnkava, zvonek, zvonohlík, stehlík, konopka, čečetka, cížek, dlask, hýl

PĚVCI – snovačovití:

vrabec domácí *Passer domesticus*

Hlas: vábení „tetetet“, zpěv „tšilp-tšelp-tšilip“

Prostředí: vazba na lidská sídla

Potrava: kromě různých semen na jaře hlavně pupeny a části rostlin, mláďata také hmyz

Vzhled: kuželovitý zobák, šedé břicho, záda v různých odstínech hnědé, pohlavní dimorfismus – M s **šedou čepičkou, hnědým pruhem přes oko** a černou náprsenkou, F nenápadná.

Velikost: 14,5 cm, 30 g.

Aktivita: stálí

Rozmnožování: tok M (prezentace před F se svěšenými křídly) již od II. Nepořádné hnízdo budují za okapem, trámem ukryté mezi zdi a střechou, ale i v dutině ve zdi nebo budce, vystylají peřím. Na 3 – 8 vejcích se střídají oba 13 – 14 dní, po 17 dnech mládí vyletují. Až 4 hnízdění.

Výskyt: kosmopolitní rozšíření

Další snovačovití ptáci:

PĚVCI – snovačovití: vrabec polní *Passer montanus*

Hlas: “tett-tett“ v letu „tek-tek“

Prostředí: vazba na lidská sídla

Potrava: na jaře a v létě převážně hmyz a jeho larvy, později hlavně semena a části rostlin, mláďata také hmyz

Vzhled: kuželovitý zobák, hnědé temeno hlavy, světlá spodina těla, **černé skvrny** (poušky) na tvářích.

Velikost: 14 cm, 24 g.

Aktivita: severní a východní populace tažné, jinak stálí. V zimě tvoří smíšená hejna s jinými druhy ptáků (čížky, vrabci domácími aj.). Společenský až koloniální pták.

Rozmnožování: často stálé páry, v hejnech se drží spolu. Hnízdí v dutinách na 5 – 6 vejcích 14 dní, pečují až 20 dní.

Výskyt: Evropa až do Japonsko.

Další snovačovití ptáci:

Seznam ptáků k dílčímu zápočtu Základů zoologie strunatců

Ptáci k poznávání

Modelové druhy

další ptáci

Bažant obecný, *b. královský*, **koroptev polní**, **křepelka polní**

Tetřev hlušec, **tetřívek obecný**, **jeřábek lesní**

Husy: **husa velká**, **h. polní**, *h. běločelá*, *h. malá*, *berneška*, **husice liščí**, *h. rezavá*

Labutě: **labuť velká**, *l. zpěvná*, *l. malá*

Kachny: **kachna divoká**, **čírka obecná**, **č. modrá**, **lžičák pestrý**, **kopřivka obecná**, *hvízdák eurasijský*, *ostralka štíhlá*

Poláci: **polák chocholačka**, **p. velký**, *p. kaholka*, *p. malý*, **zrzohlávka rudozobá**, **hohol severní**

Morčáci: **morčák velký**, *m. prostřední*, *m. bílý*, *m. severní*

Pižmovky, kachničky: kachnička mandarinská, k. karolinská

Potáplice severní, *p. lední*, *p. malá*, *p. žlutozobá*

Potápka roháč, **p. černokrká**, **p. malá**, *p. rudokrká*, *p. žlutorohá*

Kormorán velký

Volavka popelavá, **v. červená**, **v. bílá**, **v. stříbřitá**, **kvakoš noční**, *bukač velký*, *bukáček malý*

Kolpík bílý

Čáp bílý, **č. černý**

Jestřáb lesní, **krahujec obecný**, **včelojed lesní**, **luňák hnědý**, **l. červený**, **káně lesní**, **k. rousná**, *k.*

bělochvostá, **moták pochop**, **m. pilich**, *m. lužní*, *m. stepní*, **orel mořský**, *o. skalní*,
orlovec říční, *sup bělohlavý*

Poštołka obecná, *p. rudonohá*, *p. jižní*, *dřemlík tundrový*, **sokol stěhovavý**, **raroh velký**, **ostrůž lesní**

Jeřáb popelavý

Lyska černá, slípka zelenonohá, chřástal vodní, ch. polní, ch. kropenatý

Drop velký, d.. malý

Čejka chocholátá, kulík říční

Sluka lesní, bekasina otavní, pisík obecný, vodouš rudonohý, jespák bojovný, j. obecný, břehouš černoocasý, koliha velká, tenkozobec opačný, pisila čáponohá

Racek chechtavý, r. černohlavý, r. bouřní, r. stříbřitý, rybák obecný, r. černý, r. malý

Holub hřivnáč, h. doupňák, h. skalní, hrdlička divoká, h. zahradní

Kukačka obecná

Sova pálená

Puštík obecný, p. bělavý, sýček obecný, sýc rousný, kulíšek nejmenší, kalous ušatý, k. pustovka, výr velký, výreček malý, sovice sněžní

Lelek lesní

Rorýs obecný, r. velký

Ledňáček říční

Vlha pestrá

Mandelík hajní

Dudek chocholatý

Datel černý, datlík tříprstý, strakapoud velký, s. prostřední, s. malý, s. bělohřbetý, s. jižní,

Žluna zelená, ž. šedá, krutihlav obecný

Skřivan polní, s. lesní, chocholouš obecný

Vlaštovka obecná, jiříčka obecná, břehule říční

Žluva hajní

Krkavec velký, havran polní, vrána obecná, kavka obecná, ořešník kropenatý, straka obecná, sojka obecná

Brkoslav severní

Sýkora koňadra, s. modřinka, s. babka, s. lužní, s. uhelníček, s. parukářka,

Moudivláček lužní

Mlynařík dlouhoocasý

Šoupálek dlouhoprstý, š. krátkoprstý, zedníček skalní

Brhlík lesní

Pěvuška modrá, p. podhorní

Skorec vodní

Střízlík obecný

Kos černý, k. horský, drozd zpěvný, d. brávník, d. kvíčala, d. cvrčala, rehek domácí, r. zahradní, červenka obecná, bramborníček hnědý, b. černohlavý, bělořit šedý, slavík obecný, s. tmavý, s. modráček, skalník zpěvný

Pěnice černohlavá, p. pokřovní, p. hnědokřídla, p. slavíková, p. vlašská

sedmihlásek hajní, budníček menší, b. větší, b. lesní, rákosník velký, r. obecný, r. zpěvný, r. proužkovaný, cvrčilka zelená, c. říční, c. slavíková, králíček obecný, k. ohnivý

Lejsek šedý, l. černohlavý, l. bělokrký, l. malý

Konipas bílý, k. horský, k. luční, linduška lesní, l. luční, l. horská, l. úhorní

Ťuhák obecný, ť. šedý, ť. menší, ť. rudohlavý

Špaček obecný

Strnad obecný, s. luční, s. rákosní, s. zahradní

Pěnkava obecná, zvonek zelený, stehlík obecný, čížek lesní, konopka obecná, zvonohlík obecný, dlask tlustozobý, hýl obecný, h. rudý, křivka obecná, čečetka zimní

Vrabec domácí, v. polní

Studijní literatura - ptáci

Všeobecné publikace:

- KREJČA, J., KORBEL, L., 1993, 1997: Velká kniha živočichů. Hmyz, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci. Příroda a.s., 345 s.
- ČIHAŘ, J. a kol., 2002: Příroda v České a Slovenské republice. Academia, 430 s.
- GARMS, H., 1997: Rostliny a živočichové. Příručka k určování s ilustracemi Wilhelma Eigenera. Knižné centrum Žilina, 336 s.
- CHINERY, M., 1998: Flóra a fauna Evropy. Slovart Praha, 384 s.

Monotaxonové publikace (ptáci):

- BALÁT, F., 1986: Klíč k určování našich ptáků v přírodě. Academia Praha, 322 s.
- BEZZEL, E., (2003)2005: Ptáci. Klíč ke spolehlivému určování. 3 znaky. Rebo Prod. CZ Čestlice, 239 s.
- ČERNÝ, W., DRCHAL, K., 1996: Ptáci. Aventinum, 352 s.
- FRIELING, H., 1993: Co zde létá? Blesk Ostrava, 157 s.
- HEINZEL, H., FITTER, R., PARSLOW, J., 1998: Birds of Britain and Europe with North Africa and the Middle East. Collins Publ. London, 384 pp.
- HUME, R., 2002: Ptáci Evropy. KK Praha, 448 s.
- NICOLAI, J., SINGER, D., WOTHE, K., 2002: Kapesní atlas – Ptáci. Nakl. Slovart Praha, 254 s.
- SAUER, F., 1995: Ptáci lesů, luk a polí. Ikar a KK Praha, 287 s.
- SAUER, F., 1995: Vodní ptáci. Ikar a KK Praha, 288 s.
- SVENSSON, L., GRANT, P.J., MULLARNEY K., ZETTERSTRÖM, D., 1999: Praktická určovací příručka – Ptáci Evropy, severní Afriky a blízkého východu. Nakl. Svojtka & Co. Praha, 400 s.

PTÁCI

vázání na vodní prostředí

- zakrnělý ocas, lemové plovací blány

potápky

- veslovací noha, hrdelní vak

kormorán

- dlouhý krk, nohy, zobák

čápi (bílý rovný krk)

volavky (esovitý krk)

- zploštělý zobák s lamelami, plovací noha

labutě

husy

- **plovavé kachny**

- **potápivé kachny**

- dlouhé prsty,

lyska

- úzká dlouhá křídla

racek

- pestré zbarvení, srostlé prsty

ledňáček

bez vazby na vodu

- hákovitě zahnutý zobák (dravci)

- úzká dlouhá křídla, zejčk

poštolka

- široká křídla

krahujec (jestř.)

káně

- noční draví ptáci, jemné peří, oči dopředu

sovy

- podobní dravcům, hlas, hnízdní parazit

kukačka

- štíhlí, podobní vlaštovkám

rorýsi

- střední až velcí pozemní ptáci

- opeřený běhák

lesní kurové (tetřevovití)

- neopeřený běhák

polní kurové (bažantovití)

bažant, koroptev

- středně dlouhá špičatá křídla

holubi, hrdličky

- zygodaktylní noha

šplhavci

(černý **datel**, černobílý **strakapoud**,
zelená **žluna**)

Opakovací otázky

Jaké typy a přizpůsobení zobáku „vodních“ ptáků znáš?

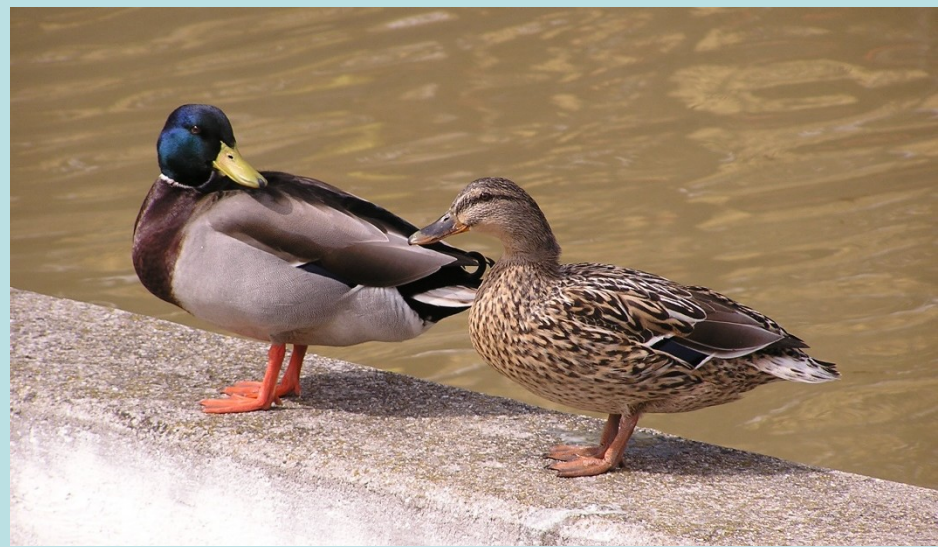
Kteří naši „vodní“ ptáci táhnou do jižní Afriky?

Kteří „vodní“ ptáci se živí rybami, vodním hmyzem, částmi rostlin?

Determinuj vyobrazené zástupce, charakterizuj prostředí ve kterém převážně žijí, potravu.

Správná odp. pod obr.

Správná odp. pod obr.

Byly-li všechny odpovědi správně, **znáš** naše „vodní“ ptáky.

Opakovací otázky

Kteří dravci jsou typicky „lesními“ druhy?

Čím krmí holubi svoje mláďata?

Jakou skladbu lesů upřednostňuje sýkora uhelníček a s. babka?

Který z našich ptáků se rozmnožuje v zimě?

Determinuj vyobrazené zástupce, charakterizuj prostředí ve kterém převážně žijí, potravu.

Správná odp. pod obr.

Správná odp. pod obr.

Byly-li všechny odpovědi správně, **znáš** naše „lesní“ ptáky.

Opakovací otázky

Jmenuj ptáky žijící v městském prostředí.

Kteří naši ptáci volné krajiny táhnou do jižní Afriky?

Jmenuj některé hmyzožravce a semenožravce volné krajiny. Kteří hledají v zimě dužnatou potravu?

Který z našich ptáků volné krajiny zpívá za letu?

Determinuj vyobrazené zástupce, charakterizuj prostředí ve kterém převážně žijí, potravu.

Správná odp. pod obr.

Správná odp. pod obr.

Byly-li všechny odpovědi správně, znáš naše ptáky volné krajiny.